

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA Z HISTORII I WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

1. Na każdej lekcji uczeń powinien posiadać: podręcznik, zeszyt przedmiotowy (nie grubszy niż 60 kartek., w klasie IV 32 kartek), przybory do pisania.
2. Nieprzygotowanie ucznia do pracy będzie odnotowane w dzienniku elektronicznym. Uczeń ma prawo do: zgłoszenia jednego nieprzygotowania w semestrze z wos-u oraz dwóch nieprzygotowań w semestrze z historii. Za każde następne nieprzygotowanie otrzyma ocenę niedostateczną.
3. Nieobecność na lekcji nie zwalnia ucznia z uzupełnienia omawianego materiału, odrobienia pracy domowej i możliwości odpowiedzi ustnej (z wyjątkiem dłuższej nieobecności w szkole – 2 tygodnie). Uczeń ma obowiązek uzupełnić w zeszycie notatkę z ostatniej lekcji.
4. Uczeń otrzymuje oceny za: sprawdziany, kartkówki, prace domowe, projekty edukacyjne, odpowiedzi ustne, osiągnięcia w konkursach, pomoce naukowe, prace dodatkowe oraz aktywność.
5. Prace klasowe są obowiązkowe. Uczeń nieobecny ma obowiązek w terminie dwóch tygodni po powrocie do szkoły pracę uzupełnić. W przypadku unikania sprawdzianu uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
6. Uczeń może poprawić każdą ocenę w ciągu 2 tygodni od jej otrzymania lub w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
7. Każdy sprawdzian będzie zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem. Kartkówki 10 - 15 minutowe, obejmujące materiał z trzech ostatnich lekcji nie będą zapowiadane.
8. Uczeń pracuje systematycznie przez cały semestr - nie poprawia ocen przed klasyfikacją.
9. Ocena końcowa nie jest średnią arytmetyczną ocen otrzymanych w semestrze, uwzględniona będzie średnia ważona z dziennika elektronicznego Librus za cały rok szkolny.
10. Skala ocen:

O -30% - niedostateczny

31 - 50%- dopuszczający

powyżej 50 - 75% - dostateczny

powyżej 75 - 90% - dobry

powyżej 90 - 99% - bardzo dobry

100% – celujący

Dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych uczniów:

- W czasie odpowiedzi ustnych nauczyciel dyskretnie wspomaga, daje więcej czasu na przypomnienie, wydobycie z pamięci nazw, terminów oraz dyskretnie naprowadza.
- Uwzględnianie trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk oraz dat.
- Powtarzanie i utrwalanie materiału.
- Stosowanie technik skojarzeniowych ułatwiających zapamiętywanie.
- Wydłużenie czasu (w miarę możliwości) pisanych prac sprawdzianów, kartkówek.

Wymagania edukacyjne do historii dla klasy 4 szkoły podstawowej

Temat lekcji	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
Co to jest historia?	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: historia (dzieje), historyk. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu poznaje się historię. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: historia prywatna, • konieczność poznawania historii w sposób chronologiczny. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym zajmuje się historyk, • podać przykłady wydarzeń należących do historii prywatnej. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: historia rodzinna, historia państw. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady wydarzeń należących do historii rodzinnej. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • historię jako cykl zmian dokonanych przez człowieka. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady wydarzeń należących do historii państw. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać Kraków w różnych okresach historycznych.

<p>O mierzeniu czasu</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposób mierzenia czasu, którym posługują się ludzie w Europie, • rzymski sposób zapisu cyfr i liczb. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: oś czasu, nasza era (n.e.), przed naszą erą (p.n.e.), wiek (stulecie), tysiąclecie, zegar, • zasady ustalania wieku i połowy wieku dla danego wydarzenia historycznego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić wiek i połowę wieku dla danego wydarzenia historycznego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wydarzenie, które dało początek obowiązującemu w Europie systemowi datacji. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: kalendarz, • dlaczego korzystamy z osi czasu. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obliczać upływ czasu między wydarzeniami historycznymi i umieszczać je na osi czasu. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: chronologia, • znaczenie umieszczania wydarzeń w kolejności chronologicznej. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu mierzy się czas. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić poznane typy zegarów. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć historię zegarów.
---------------------------------	---	--	--	--	---

<p>Jak poznać przeszłość?</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podział źródeł historycznych. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: źródła historyczne, źródła pisane, źródła materialne, źródła ustne. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady źródeł pisanych i materialnych. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: archeologia, archeolog, muzeum. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć, na czym polega praca historyka, • przedstawić zadania muzeów. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wykopaliska archeologiczne, kronika, • związki między archeologią a historią. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć, na czym polega praca archeologa, • podać przykłady odkryć dokonanych przez archeologów. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przykłady muzeów. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: dziedzictwo historyczne, • rolę, jaką w poznawaniu historii odgrywają źródła historyczne. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób badania archeologiczne przyczyniają się do poszerzenia naszej wiedzy o przeszłości, • wyjaśnić, dlaczego trzeba chronić dziedzictwo historyczne. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności powstania i upadku osady w Biskupinie. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o odkryciach dokonanych przez archeologów w Biskupinie.
--------------------------------------	--	--	---	---	---

<p>Moja rodzina</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazewnictwo stosowane do określenia relacji między poszczególnymi członkami rodziny. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rodzina, krewny, przodek. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na przykładzie własnej rodziny wymienić osoby wchodzące w skład rodziny małej i rodziny wielkiej. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tradycje własnej rodziny. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rodzina mała, rodzina wielka, pamiątka rodzinna, tradycje rodzinne. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić związki pokrewieństwa między poszczególnymi członkami rodziny, • wymienić przykłady pamiątek rodzinnych. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: genealogia, drzewo genealogiczne. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o wydarzeniu z historii swojej rodziny, • wyrazić opinię na temat gromadzenia pamiątek rodzinnych i kultywowania tradycji rodzinnych, • opowiedzieć o własnej pamiątce rodzinnej. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposoby umożliwiające poznanie historii rodziny. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie zdjęć i innych pamiątek rodzinnych jako źródeł historycznych. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób można poznać historię swojej rodziny. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sporządzić drzewo genealogiczne swojej rodziny.
----------------------------	---	---	--	--	---

<p>Polskie symbole i święta narodowe</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, • oficjalną nazwę państwa polskiego, • polskie symbole narodowe. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: symbole narodowe, flaga, godło, hymn państwowy (narodowy). <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachować odpowiednią postawę wobec polskich symboli narodowych, • wymienić najważniejsze święta narodowe, • odśpiewać trzy zwrotki i refren <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze miejsca pamięci narodowej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rzeczpospolita (republika), obywatel, miejsce pamięci narodowej, święto narodowe. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować lokalne miejsca pamięci narodowej. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co zdecydowało o nadaniu konkretnym terenom, budowłom i obiektom statusu miejsc pamięci narodowej, • opisać najważniejsze miejsca pamięci narodowej, • wyjaśnić, z jakimi wydarzeniami są związane miejsca pamięci narodowej, • wyjaśnić, dlaczego obchodzimy święta narodowe. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze miejsca pamięci narodowej i wytłumaczyć ich znaczenie, • wytłumaczyć znaczenie najważniejszych świąt narodowych. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać lokalne miejsca pamięci narodowej.
---	---	---	---	--	---

<p>Legendy o początkach Polski</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze legendy związane z początkami Polski. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plemię, gród, legenda. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Wielkopolskę i Gniezno. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • głównych bohaterów polskich legend. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dynastia, kolebka. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć najważniejsze polskie legendy, • wymienić różnice między legendą a historią. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać cechy charakterystyczne legendy, • odróżniać fikcję od prawdy historycznej, • wyjaśnić, kim byli Słowianie. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie legend dla poznania początków państwa polskiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie siedziby Słowian. 	
---	--	---	---	---	--

<p>Chrzest Polski</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 966, • postaci: Mieszka I, Dobrawy, • przyczyny, które skłoniły Mieszka I do przyjęcia chrztu. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: poganin. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwo Mieszka I. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: gród. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Mieszko I przyjął chrzest, • opisać zmiany, jakie zaszły w państwie polskim po 966 r., • wyjaśnić, jak zmieniła się sytuacja polityczna Polski w Europie po chrzcie Mieszka I. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: ok. 960. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: kultura zachodnioeuropejska, • znaczenie chrztu jako wydarzenia, które zapoczątkowało historię Polski. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić zasięg terytorialny państwa Mieszka I, • przedstawić okoliczności, w których doszło do chrztu Mieszka I. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kurhan, palatium. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd grodu w Gnieźnie, • wymienić elementy kultury zachodnioeuropejskiej, którą Polska przyjęła po 966 r. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wierzenia Polan.
------------------------------	--	--	--	--	---

<p>Pierwszy król Polski</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 992, 1000, 1025, • postaci: biskupa Wojciecha, Bolesława Chrobrego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: zjazd gnieźnieński. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić decyzje ogłoszone podczas zjazdu gnieźnieńskiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 997. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wyprawa misyjna, wojowie. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego w czasie panowania Bolesława Chrobrego, • opowiedzieć historię zjazdu gnieźnieńskiego, • zlokalizować na mapie grody, które ogłoszono w 1000 r. biskupstwami. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Ottona III. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: diadem, • znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować postać biskupa Wojciecha, • wyjaśnić, w jakich okolicznościach nastąpiły zmiany terytorialne państwa polskiego w czasie panowania Bolesława Chrobrego. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny zorganizowania wyprawy misyjnej do Prus, • omówić przebieg i skutki wyprawy misyjnej do Prus, • omówić dokonania Bolesława Chrobrego. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie symbolicznej koronacji Bolesława Chrobrego dokonanej przez Ottona III, • znaczenie właściwej koronacji Bolesława Chrobrego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności powstania Drzwi Gnieźnieńskich i wyjaśnić, co przedstawiają.
------------------------------------	--	--	--	--	---

<p>Król Kazimierz Wielki</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1333, 1333–1370, • postać: Kazimierza Wielkiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: zakon krzyżacki. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie i umiejscowić w czasie państwo Kazimierza Wielkiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1364, 1370. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: żak, uniwersytet. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego, • wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego w czasie panowania Kazimierza Wielkiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1138, • postaci: Władysława Łokietka, Mikołaja Wierzyńka. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rozbięcie dzielnicowe Polski, • przyczyny utworzenia Akademii Krakowskiej. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o panowaniu Kazimierza Wielkiego z uwzględnieniem powstania Akademii Krakowskiej, zjazdu monarchów w Krakowie i uczty u Wierzyńka. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rajca. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację państwa polskiego na początku panowania Kazimierza Wielkiego, • wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie, że Kazimierz Wielki zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną, • ocenić panowanie i dokonania Kazimierza Wielkiego. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności, w jakich doszło do rozbitcia dzielnicowego Polski, • wymienić uczestników uczty u Wierzyńka.
-------------------------------------	---	--	--	---	--

<p>Unia Polski z Litwą</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1385, 1386, 1386–1572, • postacie: Jadwigi, Władysława Jagiełły. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: unia, dynastia Jagiellonów. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Krewo i Wielkie Księstwo Litewskie oraz obszar państwa polsko-litewskiego po zawarciu unii. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Jadwigę nazywa się królem Polski. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować osobę Jadwigi i wymienić jej zasługi dla kultury polskiej, • wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1384, 1399. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności, w jakich Jadwiga stała się władczynią Polski, • przedstawić najważniejsze informacje o państwie litewskim w II połowie XIV w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności, w jakich doszło do zawarcia unii Polski i Litwy. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje unii dla relacji między Polską, Litwą a zakonem krzyżackim.
-----------------------------------	---	--	---	---	--

Wielka wojna z zakonem krzyżackimi	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1409–1411, 15 lipca 1410, 1411, • postać: Zawiszy Czarnego z Garbowa, • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego. 		<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1308–1309, • postacie najważniejszych uczestników bitwy pod Grunwaldem. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje przegranej pod Grunwaldem dla zakonu krzyżackiego. 		
	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie Grunwald i Toruń. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o przyczynach i skutkach bitwy pod Grunwaldem, • opisać przebieg bitwy pod Grunwaldem, • zlokalizować na mapie ziemię dobrzyńską. 		<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić relacje między Polską, Litwą a zakonem krzyżackim po 1386 r., • wyjaśnić, dlaczego w XIV w. Polska nie mogła odzyskać ziem utraconych na rzecz zakonu krzyżackiego. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać relacje polsko-krzyżackie w XIV w.

<p>O Akademii Krakowskiej</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Mikołaja Kopernika. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: astronom. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umieścić w czasie odkrycie Mikołaja Kopernika. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: żak, Uniwersytet Jagielloński. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać życie krakowskiego żaka, • opisać odkrycie Mikołaja Kopernika. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1400, • okoliczności odnowienia Akademii Krakowskiej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: teolog, absolwent, teoria. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o działalności Akademii Krakowskiej w XV w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego odkrycie Mikołaja Kopernika zostało poddane krytyce. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przedmioty wykładane w Akademii Krakowskiej, • przedstawić poglądy uczonych w XV w. na temat budowy wszechświata. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o życiu Mikołaja Kopernika.
--------------------------------------	---	--	--	---	---

<p>Założyciel Zamościa</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Stefana Batorego, Jana Zamoyskiego, • główne budowle Zamościa. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: szlachta, wolna elekcja, Rzeczpospolita, mąż stanu. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać działalność Jana Zamoyskiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1572, • przyczyny wojny Rzeczpospolitej z Moskwą. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Moskwa, magnat (magnateria), rozejm. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała różnica między rycerstwem a szlachtą. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1576, 1577–1582. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na czym polegały zagrożenia związane z wolną elekcją. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie najważniejsze miejsca związane z wojną Rzeczpospolitej z Moskwą, • wymienić urzędy sprawowane przez Jana Zamoyskiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1580, 1581–1582, 1582, • postać: Iwana Groźnego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cele polityczne Stefana Batorego, • omówić politykę prowadzoną przez Stefana Batorego. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd XVI-wiecznego Zamościa, • uzasadnić tezę, że Jan Zamoyski był mężem stanu.
-----------------------------------	--	---	--	--	---

<p>Potop</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1655, 1660, • postacie: przeora Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: potop, wojna szarpana. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Częstochowę. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Jana Kazimierza, • postanowienia pokoju kończącego wojnę ze Szwecją. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: hetman, • znaczenie obrony Jasnej Góry dla przebiegu konfliktu ze Szwecją. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ na przebieg potopu miała taktyka wojny szarpanej. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1654, 1656, • postać: Karola X Gustawa. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: oddziały partyzanckie. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny konfliktu Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Moskwą w XVII w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg konfliktu między Rzeczypospolitej a Szwecją, • opisać przebieg obrony klasztoru na Jasnej Górze, • wyjaśnić przyczyny reakcji Polaków na wieść o ataku szwedzkim na klasztor. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać jak zakończył się konflikt Rzeczypospolitej z Moskwą, • opisać skutki wojen prowadzonych przez Rzeczypospolitą w XVII w.
---------------------	--	---	--	---	--

<p>Bitwa pod Wiedniem</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1683, • postać: Jana III Sobieskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: islam, muzułmanie, odsiecz Wiednia, husaria. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usytuować w czasie wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego, • opisać wygląd pałacu w Wilanowie. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1672, 1673, • postać: Kara Mustafy. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sułtan, imperium, Allah, wielki wezyr, janczar, • znaczenie zwycięstwa pod Wiedniem. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elementy uzbrojenia husarza i janczara. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg oblężenia Wiednia, • porównać uzbrojenie husarza i janczara, • opisać prywatne życie Jana III Sobieskiego. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać organizację państwa tureckiego i jego cele polityczne.
----------------------------------	---	---	---	--	---

<p>Powstanie kościuszkowskie</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1772, 3 V 1791, 1793, 1794, 1795, • postać: Tadeusza Kościuszki, • państwa biorące udział w I, II i III rozbiórce Rzeczypospolitej, • przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rozbiór, kosynierzy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ziemie odebrane Rzeczypospolitej w I, II i III rozbiórce. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne postanowienia Konstytucji 3 maja. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: patrioci, konstytucja, Naczelnik powstania, insurekcja. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności wybuchu i przebieg powstania kościuszkowskiego, • wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania kościuszkowskiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1792, X 1794, • postać: Wojciecha Bartosa. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja i II rozbioru Rzeczypospolitej, • opisać okoliczności klęski powstania kościuszkowskiego i III rozbioru Rzeczypospolitej. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny utraty niepodległości przez Polskę. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności, w jakich doszło do I rozbioru Rzeczypospolitej, • wyjaśnić znaczenie polskiego zwycięstwa pod Raclawicami. 	
---	--	--	--	--	--

<p>Jak powstał Mazurek Dąbrowskiego?</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1797, • postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, • słowa <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: emigracja, Legiony Polskie we Włoszech. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odśpiewać trzy pierwsze zwrotki hymnu narodowego. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do wyemigrowania części Polaków z kraju po upadku powstania kościuszkowskiego, • przedstawić okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Napoleona Bonaparte. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • co oznacza sformułowanie: „wolność, równość, braterstwo”. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności powstania <i>Pieśni Legionów Polskich we Włoszech</i>, • wyjaśnić, jak doszło do rozwiązania Legionów Polskich we Włoszech. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele utworzenia Legionów Polskich we Włoszech. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać działalność Legionów Polskich we Włoszech. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1927. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić dokonania Legionów Polskich we Włoszech.
---	--	--	---	--	---

<p>Powstanie styczniowe</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 22/23 I 1863, 1863, • postać: Romualda Traugutta. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Królestwo Polskie (Królestwo Kongresowe), branka, tajne państwo, • przyczyny wybuchu powstania listopadowego i powstania styczniowego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym było tajne państwo. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1830, 1831, 1864. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Rząd Narodowy, • charakter powstania styczniowego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować w przestrzeni powstanie styczniowe. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1799, 1815. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kongres wiedeński, konfiskata mienia, zsyłka. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcjonowanie tajnego państwa. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać stosunek sił między Polakami a wojskiem rosyjskim w 1863 r., • opisać przebieg i okoliczności upadku powstania styczniowego. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać funkcjonowanie Królestwa Polskiego w latach 1815–1830, • opisać funkcjonowanie Królestwa Polskiego w latach 1815–1830.
------------------------------------	--	---	---	--	--

<p>Polska laureatka Nagrody Nobla</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Marii Skłodowskiej-Curie. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Nagroda Nobla. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze wynalazki XIX w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację kobiet w XIX w., • wskazać różnice w położeniu kobiet i mężczyzn w XIX w., • wyjaśnić, jak zmieniło się życie człowieka dzięki wynalazkom XIX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Alfreda Nobla, • największych wynalazców XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: pierwiastek. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać działalność Marii Skłodowskiej-Curie we Francji. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać dzieciństwo Marii Skłodowskiej, • opowiedzieć o działalności naukowej Marii Skłodowskiej-Curie.
--	---	---	---	--	---

<p>Odzyskanie niepodległości</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 11 XI 1918, • postać: Józefa Piłsudskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pierwsza Kompania Kadrowa, Legiony Polskie. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do odzyskania przez Polskę niepodległości. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1914–1918. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • co było przyczyną tzw. kryzysu przysięgowego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: VIII 1914. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: państwa centralne, ententa. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić państwa wchodzące w skład wrogich obozów polityczno-wojskowych. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny wybuchu I wojny światowej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na czym polegała różnica między I wojną światową a wcześniejszymi konfliktami. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić działalność polityczną i wojskową Józefa Piłsudskiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: IV 1917, 1917. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać skutki I wojny światowej, • dostrzec związki między sytuacją międzynarodową podczas I wojny światowej a wydarzeniami na ziemiach polskich.
---	--	--	--	---	---

<p>Polskie osiągnięcia</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Eugeniusza Kwiatkowskiego, • główne budowle w Gdyni okresu międzywojennego, • przyczyny budowy Gdyni. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie Gdynię, magistralę kolejową, COP. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia konferencji pokojowej kończącej I wojnę światową dotyczące granic Polski. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: magistrala węglowa, Centralny Okręg Przemysłowy (COP), • przyczyny powstania Centralnego Okręgu Przemysłowego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1926, 1937. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z czego wynikały trudności w integracji ziem polskich po rozbiorach. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności powstania portu i miasta Gdyni, • opisać architekturę Gdyni, • omówić proces tworzenia COP. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację gospodarczą na ziemiach polskich po odzyskaniu niepodległości.
-----------------------------------	---	--	--	---	--

<p>Szare Szeregi</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1 IX 1939, 17 IX 1939, • postacie: Adolfa Hitlera, Aleksego Dawidowskiego „Alka”, Jana Bytnara „Rudego”, Tadeusza Zawadzkiego „Zośki”, • jedną z przyczyn wybuchu II wojny światowej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: okupacja, hitlerowcy, ruch oporu, Szare Szeregi, Armia Krajowa (AK). <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwa, które we IX 1939 r. zaatakowały Polskę. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1943, • najważniejsze akcje przeprowadzone przez Szare Szeregi. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mały sabotaż, Akcja pod Arsenalem. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić działalność Szarych Szeregów. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1941. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obóz koncentracyjny, kryptonim. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać działalność hitlerowców wobec ludności polskiej na ziemiach okupowanych, • omówić organizację Szarych Szeregów w czasie okupacji niemieckiej. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić organizację ruchu oporu na ziemiach polskich, • opisać cele i przebieg wybranych akcji przeprowadzonych przez Szare Szeregi. 	
-----------------------------	---	---	--	---	--

<p>O żołnierzach niezłomnych</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1944, 8 V 1945, • postaci: Józefa Stalina, Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny „Inki”. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rząd londyński (emigracyjny), żołnierze niezłomni (wyklęci). 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plany Stalina wobec Polski. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać działalność Witolda Pileckiego i Danuty Siedzikówny „Inki” w czasie wojny. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1943. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: bezwarunkowa kapitulacja. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać w jaki sposób Stalin realizował swoje plany wobec Polski, • przedstawić okoliczności zakończenia II wojny światowej. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tragedię żołnierzy niezłomnych prowadzących walkę z komunistami w Polsce. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności aresztowania, procesu i śmierci Witolda Pileckiego i Danuty Siedzikówny „Inki”. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Urząd Bezpieczeństwa. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sposoby walki komunistów z przeciwnikami.
---	--	---	---	--	--

<p>Papież Polak</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1978–2005, • postać: Karola Wojtyły. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL). 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1920, 1978, • postać: Stefana Wyszyńskiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać działalność Karola Wojtyły jako papieża Jana Pawła II. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1946, 1956. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prymas, odwilż. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny odwilży i wskazać jej główne przejawy. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powód, dla którego władze komunistyczne dążyły do podporządkowania sobie wszystkich organizacji w Polsce. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać życie Karola Wojtyły. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację w państwie polskim po przejęciu władzy przez komunistów.
----------------------------	--	--	--	--	--

<p>Pokojowa rewolucja „Solidarności”</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 31 VIII 1980, 13 XII 1981, 1989, • postacie: Lecha Wałęsy, Anny Walentynowicz, Wojciecha Jaruzelskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: porozumienia sierpniowe, NSZZ „Solidarność”, stan wojenny, rozmowy okrągłego stołu. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie były skutki rozmów okrągłego stołu. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 14 VIII 1980, • wybrane żądania robotników zawarte w 21 postulatach. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: postulaty, walka bez przemocy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała walka bez przemocy. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: internowani. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunek władz komunistycznych do „Solidarności”, • opisać okoliczności wprowadzenia i przebieg stanu wojennego w Polsce. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1981, 1983. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg strajku robotników w Stoczni Gdańskiej, • dostrzec krajowy i międzynarodowy odzew, jaki wywołała walka bez przemocy. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić gospodarcze skutki rządów komunistów.
---	---	--	--	---	--

Wymagania edukacyjne do historii dla klasy 5 szkoły podstawowej

TEMAT LEKCJI	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
ROZDZIAŁ I. POCZĄTKI CYWILIZACJI					
Czas w historii	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposób mierzenia czasu, którym posługują się ludzie w Europie • wydarzenie, które dało początek obowiązującemu w Europie systemowi datacji • rzymski system zapisywania liczb <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: nasza era (n.e.), przed naszą erą (p.n.e.), wiek (stulecie), historia, tysiąclecie • zasady ustalania wieku i połowy wieku dla danego wydarzenia historycznego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prehistoria, epoka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym historia różni się od prehistorii • wymienić epoki należące do prehistorii i historii • przedstawić ramy chronologiczne epok historycznych 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: chronologia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie, że podział na epoki jest umowny 		

<p>Od myśliwych do rolników</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rewolucja neolityczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie obszar Bliskiego Wschodu • porównać koczowniczy tryb życia z osiadłym 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: paleolit (starsza epoka kamienna), neolit (młodsza epoka kamienna), rzemiosło <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić skutki rewolucji neolitycznej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podstawowe zajęcia ludzi epoki paleolitu i neolitu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze informacje dotyczące warunków życia ludzi w epoce paleolitu i neolitu • wyjaśnić, dlaczego zmiany w sposobie życia ludzi epoki neolitu nazwano rewolucją neolityczną 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ramy chronologiczne epoki paleolitu i neolitu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować epokę paleolitu i neolitu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rewolucji neolitycznej
<p>Cywilizacje Sumerów, doliny Indusu i Chin</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy rzek, nad którymi powstały pierwsze cywilizacje <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Mezopotamia, Żyzny Półksiężyc <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Żyzny Półksiężyc • zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizacje Starożytnego Wschodu (Mezopotamii), cywilizacje nad wielkimi rzekami 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: pismo obrazkowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić wspólne cechy pierwszych cywilizacji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: społeczeństwo, miasto-państwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić osiągnięcia Sumerów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cywilizacja, podział pracy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dokonania mieszkańców doliny Indusu oraz Chin 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób narodziła się cywilizacja Sumerów

	(Indie i Chiny)				
Starożytny Egipt	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: państwo, faraon, monarchia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizację starożytnego Egiptu • przedstawić warunki naturalne panujące w Egipcie • rozpoznać starożytne pismo egipskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • system sprawowania władzy w Egipcie • organizacje społeczeństwa w starożytnym Egipcie • rodzaje pisma stosowane w starożytnym Egipcie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pisarz, hieroglify, papirus <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejscowić w czasie istnienie monarchii w Egipcie • wytłumaczyć, co oznacza stwierdzenie, że Egipt był darem Nilu i jakie znaczenie miała ta rzeka dla starożytnego Egiptu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: danina • na czym polegała trudność w posługiwaniu się pismem hieroglificznym <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić uprawnienia faraona • wyjaśnić, jaką rolę w państwie egipskim odgrywali pisarze 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ustrój, wezyr, prowincja • z czego wynikała i na czym polegała nieograniczona władza faraona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec zależność między położeniem geograficznym a narodzinami cywilizacji egipskiej • scharakteryzować strukturę społeczeństwa w Egipcie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: monarchia despotyczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować funkcjonowanie państwa egipskiego
Wierzenia starożytnych Egipcjan	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • głównych bogów starożytnego Egiptu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: politeizm (wielobóstwo), mumia, piramida 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system wierzeń w Egipcie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: balsamowanie, sarkofag <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w wierzeniach Egipcjan odgrywał faraon • opowiedzieć, w jaki sposób faraonowie próbowali zapewnić 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić jedną z teorii na temat sposobu, w jaki budowano piramidy • przedstawić wyobrażenia Egipcjan na temat życia pozagrobowego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sąd Ozyrysa, tzw. Księga Umarłych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić etapy procesu mumifikacji zwłok • omówić poszczególne etapy sądu Ozyrysa nad duszą zmarłego

			sobie życie wieczne		Egipcjanina
Starożytny Izrael	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Abrahama, Dawida, Salomona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Biblia, monoteizm (jedynobóstwo), Stary Testament, Nowy Testament, judaizm, Dekalog <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę między monoteizmem a politeizmem • wskazać na mapie Palestynę, królestwo Judy, królestwo Izraela oraz Jerozolimę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • symbole judaizmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Ziemia Obiecana, Izrael • dwoistość znaczenia słowa Żydzi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie pierwsze siedziby Żydów • scharakteryzować system wierzeń w starożytnym Izraelu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Biblia hebrajska, Tora <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie Biblii • podać różnicę między Biblią hebrajską a Biblią chrześcijańską 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty związane z dziejami Żydów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: tzw. niewola babilońska • z czego wynika ostrożność, z jaką historycy podchodzą do Biblii jako źródła historycznego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie Biblii w dziejach ludzkości 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o losach narodu żydowskiego
ROZDZIAŁ II. STAROŻYTNA GRECJA					
Demokracja ateńska	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Peryklesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polis, demokracja • na czym polegała demokracja ateńska 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zgromadzenie ludowe, rada pięciuset, sąd ludowy, ostracyzm • na czym polega wyjątkowość demokracji ateńskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Hellada, Hellenowie, barbarzyńcy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację polityczną starożytnej Grecji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizację społeczeństwa w Atenach peryklejskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Grecy nie utworzyli jednego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować strukturę społeczeństwa Grecji

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie Grecję i Ateny 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejscowić w czasie powstanie i rozwój demokracji ateńskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić procedurę ostracyzmu • porównać pozycję mężczyzny, kobiety i niewolnika w społeczeństwie ateńskim 	<p>państwa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system sprawowania władzy w Atenach peryklejskich • dostrzec różnice między demokracją ateńską a demokracją współczesną 	
Mitologia grecka	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejszych bogów greckich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: bogowie olimpijscy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie Olimp • wyjaśnić, jak mieszkańcy Grecji wyobrażali sobie bogów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bohaterów mitów greckich: Prometeusza, Heraklesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mitologia, mit, heros, Hades <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie Delfy • wymienić główne cechy religii starożytnych Greków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dziedziny życia i zajęcia, którym patronowali bogowie greccy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system wierzeń w Grecji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Chaos, Tartar, wyrocznia, Pytia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wyobrażenia Greków na temat życia po śmierci 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę, jaką w greckiej religii odgrywała mitologia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, w jakim celu Grecy korzystali z wyroczni
Na olimpijskim stadionie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • date: 776 p.n.e. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: igrzyska olimpijskie, olimpiada <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dyscypliny sportowe rozgrywane podczas starożytnych igrzysk olimpijskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dyscypliny lekkoatletyczne, ciężka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady obowiązujące zawodników uczestniczących w starożytnych igrzyskach olimpijskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pokój boży, atleci • cele wychowania starożytnych Greków <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać budowlę 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gimnazjon, stadion • rolę i charakter igrzysk organizowanych w starożytnej Grecji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Olimpię przedstawić najważniejsze podobieństwa i różnice między igrzyskami rozgrywanymi w starożytności i współcześnie 	<p>atletyka, wieniec oliwny</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy starożytnych igrzysk olimpijskich dostrzec na przykładzie igrzysk olimpijskich wpływ starożytności na współczesność 	organizacji igrzysk	odnoszące się do sportowego i religijnego charakteru igrzysk	igrzysk olimpijskich
Co zawdzięczamy starożytnym Grekom?	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Fidiasza, Homera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Akropol, Partenon, tragedia, komedia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd ateńskiego Akropolu wskazać różnice między grecką tragedią a komedią 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Sokratesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: filozofia, filozofowie przyrody co oznacza stwierdzenie Sokratesa: <i>Wiem, że nic nie wiem</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dokonania Greków w dziedzinie architektury i teatru wyjaśnić, czym zajmowali się pierwsi filozofowie dostrzec wpływ kultury starożytnej Grecji na współczesną kulturę 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: maska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd starożytnego teatru greckiego wskazać wyrazy pochodzenia greckiego obecne we współczesnym języku polskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Myrona, Sofoklesa, Archimedes, Hipokratesa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o okolicznościach narodzin teatru wymienić najważniejsze osiągnięcia naukowe starożytnych Greków ocenić dokonania starożytnych Greków 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> streścić <i>Iliadę</i> i <i>Odyseję</i> omówić działalność Sokratesa
ROZDZIAŁ III. ANTYCZNY RZYM					
	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 753 p.n.e., 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> bohaterów mitów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 49 p.n.e., 30 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> różnice w sposobie

<p>Od republiki do cesarstwa</p>	<p>ok. 500 p.n.e.</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Imperium Rzymskie, legion, imperium, republika, cesarstwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie Italię i Rzym • zlokalizować w czasie okres istnienia monarchii w Rzymie 	<p>rzymskich: Romulusa i Remusa</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zgromadzenia ludowe, konsulowie, senat, senatorowie, trybun ludowy, prawo weta <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić zasięg terytorialny Imperium Rzymskiego w II w. n.e. • wymienić elementy uzbrojenia rzymskiego legionisty 	<p>p.n.e.</p> <ul style="list-style-type: none"> • legendę o założeniu Rzymu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: arystokracja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o organizacji armii rzymskiej 	<p>organizację republiki rzymskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić organizację cesarstwa rzymskiego 	<p>rządzenia państwem w okresie istnienia republiki i cesarstwa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać republikę rzymską i demokrację ateńską
<p>Spółeczeństwo antycznego Rzymu</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić warunki życia mieszkańców starożytnego Rzymu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunek Rzymian do niewolników 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • różne grupy wchodzące w skład społeczeństwa rzymskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: proletariusze, niewolnik, wyzwoleniec, arystokraci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić pozycję arystokratów i proletariuszy oraz niewolników i wyzwolenców w rzymskim społeczeństwie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uprawnienia kobiety i mężczyzny w rzymskiej rodzinie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze informacje na temat trybu życia arystokratów, proletariuszy, niewolników i wyzwolenców • opowiedzieć o życiu rzymskiej rodziny 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o wyglądzie Rzymu w starożytności

<p>Osiągnięcia starożytnych Rzymian</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Forum Romanum, akwedukt, amfiteatr, igrzyska, gladiator, amfiteatr Flawiuszów (Kolosium) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, do czego służyły amfiteatry i akwedukty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przykłady rozwiązań architektonicznych stosowanych przez Rzymian <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: łuk architektoniczny, kopuła, Panteon, łuk triumfalny, termy, cyrk, łacina <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, do czego służyły termy i cyrki • dostrzec na przykładzie prawa rzymskiego i łaciny wpływ starożytności na współczesność 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bazylika, Circus Maximus, języki romańskie • znaczenie dróg w starożytnym Rzymie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd Forum Romanum • zinterpretować sformułowanie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować osiągnięcia starożytnego Rzymu • przedstawić sposób budowy akweduktu • wyjaśnić, w jaki sposób Rzymianie budowali drogi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wergiliusza, Horacego, Owidiusza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dokonania wybitnych przedstawicieli literatury rzymskiej
<p>Narodziny chrześcijaństwa</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 6 p.n.e., 30 n.e. • postać: Jezusa Chrystusa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tolerancja religijna, Ewangelia, chrześcijaństwo, Kościół, chrześcijanie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Palestynę • opowiedzieć o życiu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 64, 313, 380 • wybranych bogów rzymskich i ich greckich odpowiedników <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: apostoł <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne cechy systemu wierzeń starożytnych Rzymian • przedstawić metody prześladowania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Nerona, Konstantyna Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Żydzi i Rzymianie prześladowali pierwszych chrześcijan 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: św. Pawła, św. Piotra <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny, które spowodowały, że chrześcijaństwo przetrwało mimo prześladowań 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o narodzinach chrześcijaństwa i jego rozpowszechnianiu się w czasach starożytnych

	i działalności Jezusa Chrystusa	<p>pierwszych chrześcijan</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować obszary rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w III-V w. 			
ROZDZIAŁ IV. CZASY ŚREDNIOWIECZA					
Cesarstwo bizantyjskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 476, 1453 • postać: Justyniana I Wielkiego • podstawowe różnice między Kościołem katolickim i Kościołem prawosławnym <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bizancjum, wielka schizma wschodnia, Kościół katolicki, Kościół prawosławny • przyczyny rozłamu chrześcijaństwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Konstantynopol • wymienić wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku zachodniego cesarstwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny podziału Imperium Rzymskiego na część zachodnią i wschodnią <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Hagia Sophia, spór o pierwszeństwo w Kościele <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejscowić w przestrzeni zasięg i zmiany terytorialne cesarstwa bizantyjskiego • wymienić największe osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury • opowiedzieć o dokonaniach Bizancjum w dziedzinie architektury 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1054 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Germanie, tzw. Kodeks Justyniana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd świątyni Hagia Sophia • scharakteryzować relacje między wschodnimi i zachodnimi chrześcijanami 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 395 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „Nowy Rzym”, ikona, patriarcha, kłątwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności upadku cesarstwa bizantyjskiego • przedstawić dokonania Justyniana Wielkiego • przedstawić okoliczności, w których doszło do wielkiej schizmy wschodniej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności powstania i rozwój Konstantynopola • ocenić postać Justyniana Wielkiego

<p>Początki islamu</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 622 • postać: Mahometa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Arabowie, islam, muzułmanin, Koran <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę i Medynę • zlokalizować na mapie podboje dokonane przez Arabów od VII do IX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady islamu • przykłady osiągnięć cywilizacji arabskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ramadan, dżihad (święta wojna) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać warunki naturalne panujące na Półwyspie Arabskim • opowiedzieć o podbojach arabskich • wskazać wyrazy pochodzenia arabskiego obecne we współczesnym języku polskim 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Al-Kaba, hidżra • rolę Arabów jako pośredników między cywilizacją Wschodu i Zachodu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować życie i wierzenia plemion arabskich przed VII w. • wyjaśnić, co zdecydowało o sukcesach podbojów arabskich • zlokalizować na mapie główne ośrodki polityczne Arabów • dostrzec wpływ kultury islamskiej na Europę 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kalif, kalifat • wpływ religii na politykę ekspansji prowadzoną przez Arabów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system religijny stworzony przez Mahometa • opowiedzieć o osiągnięciach cywilizacji arabskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania islamu • dostrzec związki między islamem a judaizmem i chrześcijaństwem
<p>Państwo Karola Wielkiego</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Karola Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: odrodzenie karolińskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg Imperium Karolińskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny, które skłoniły Chlodwiga do przyjęcia chrztu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie pierwsze siedziby Franków • określić rolę chrześcijaństwa w umacnianiu państwa Franków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 756, 800 • postacie: Chlodwiga, Pepina Krótkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o podbojach dokonanych przez Karola Wielkiego • przedstawić okoliczności odnowienia zachodniego cesarstwa rzymskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: sztuki wyzwolone <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego • scharakteryzować organizację państwa Karola Wielkiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie porozumienia między Pepinem Krótkim a papieżem dla losów obu tych przywódców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać Imperium Karolińskie ze starożytnym cesarstwem rzymskim

<p>Nowe państwa w Europie</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 843 • postać: Ottona I • postanowienia traktatu w Verdun <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Słowianie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie państwa powstałe w wyniku postanowień traktatu w Verdun • wymienić państwa słowiańskie utworzone w X w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: możnowładca, Święte Cesarstwo Rzymskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie obszary wchodzące w skład Świętego Cesarstwa Rzymskiego • zlokalizować na mapie nowe państwa powstałe w Europie od IX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 962 • postacie: Lotara, Karola Łysego, Ludwika Niemieckiego • największe zagrożenia dla wczesno-średniowiecznej Europy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Normanowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności rozpadu monarchii Karola Wielkiego • opowiedzieć o dokonaniach Ottona I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 955 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację polityczną w Europie od II połowy IX w. • przedstawić okoliczności powstania Świętego Cesarstwa Rzymskiego • scharakteryzować relacje między Słowianami a władcami niemieckimi 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Niemiec i Królestwa Węgier
<p>Walka cesarza z papieżem</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Grzegorza VII, Henryka IV • postanowienia ugody w Wormacji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: inwestytura • istotę sporu o inwestyturę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić poglądy Grzegorza VII na temat pozycji papieża w Europie • przedstawić poglądy Henryka IV na temat pozycji cesarza w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1122 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • istotę sporu między Grzegorzem VII a Henrykiem IV <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ na pozycję papieża i cesarza w Europie miał spór o inwestyturę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1059, 1077 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: konklawe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację panującą we wczesno-średniowiecznym Kościele 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pastorał, reforma kluniacka, kardynał, antypapież <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić założenia reformy kluniackiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić relacje między papieżem a cesarzem do X w. • opisać przebieg sporu o inwestyturę

<p>Wyprawy krzyżowe</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Urbana II • nazwy zakonów rycerskich utworzonych przez krzyżowców <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: krucjata (wyprawa krzyżowa), zakon rycerski • cele istnienia zakonów rycerskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwa założone na Bliskim Wschodzie przez krzyżowców 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1095, 1096, 1099 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Turcy seldżuccy • znaczenie Jerozolimy dla wyznawców trzech wielkich religii monoteistycznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny krucjat • przedstawić skutki wypraw krzyżowych 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: krzyżowiec <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg pierwszej krucjaty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1204, 1291 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rekonkwista <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w jakich Jerozolima i Palestyna znalazły się w rękach Turków seldżuckich • wyjaśnić, co wydarzyło się na synodzie w Clermont 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację państw założonych przez krzyżowców • przedstawić przebieg i skutki czwartej wyprawy krzyżowej
<p>ROZDZIAŁ V. SPOŁECZEŃSTWO ŚREDNIOWIECZNEJ EUROPY</p>					
<p>Feudalna Europa</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stany średniowiecznego społeczeństwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: stan, rycerstwo, lenno, senior, wasal, feudalizm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ramy chronologiczne feudalizmu • podstawowe zasady obowiązujące w systemie feudalnym <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: suzeren, poddany, hołd lenny, inwestytura, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ciężkozbrojny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić cechy charakterystyczne feudalizmu • wyjaśnić, jak przebiegała uroczystość nadania lenna 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ feudalizmu na sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić funkcjonowanie systemu feudalnego

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić prawa oraz obowiązki seniora i wasala 	<p>rozdrobnienie feudalne</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady, na jakich opierała się organizacja społeczeństwa średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zależności społeczne oparte na prawie lennym 		kształtowania się rycerstwa	
Na rycerskim zamku	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rycerz, rycerz bez skazy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cechy charakterystyczne wzoru osobowego średniowiecznego rycerza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze elementy zabudowy średnio-wiecznego zamku <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: turniej rycerski, rozejm boży, pasowanie na rycerza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie były cele organizowania turniejów rycerskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elementy uzbrojenia średniowiecznego rycerza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: paż, giermek <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o przebiegu turnieju rycerskiego • wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę Kościoła w zmianie wizerunku średniowiecznego rycerza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować zamek średniowieczny • wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem • przedstawić wychowanie dziewczynek w średniowieczu i pozycję kobiety w średniowiecznym społeczeństwie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć, jak wyglądała uroczystość pasowania na rycerza
Średniowieczni mieszczanie i chłopci	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze budowle średniowiecznego miasta • główne zajęcia mieszkańców 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • grupy społeczne zamieszkujące średniowieczne miasto <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawa miejskie, sołtys <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić warunki życia w 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: czeladnik, majstersztyk <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować mieszkańców 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd średniowiecznego miasta • porównać kulturę miejską z kulturą rycerską

	<p>średniowiecznych miast</p> <ul style="list-style-type: none"> rodzaje prac wykonywanych przez średniowiecznych chłopów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mury miejskie, rynek, ratusz, mieszczanin, cech <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym różniło się średniowieczne miasto od średniowiecznej wsi 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: baszta, patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, pańszczyzna, dziesięcina <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, kto i w jaki sposób zarządzał średniowiecznym miastem przedstawić pozycję chłopów na tle pozycji przedstawicieli innych stanów społecznych wyjaśnić znaczenie cechów w życiu gospodarczym miasta 	<p>średniowiecznym mieście</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić warunki życia w średniowiecznej wsi 	<p>średniowiecznego miasta i ich życie</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować stan chłopski w średniowieczu 	
<p>Duchowieństwo i kultura średniowiecza</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> nazwy największych zakonów w średnio-wiecznej Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: średniowieczny uniwersalizm, benedyktyni, franciszkanie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić istotę średniowiecznego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> cechy charakterystyczne stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: styl romański, styl gotycki, ostrołuki, uniwersytet <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> odróżnić styl romański od gotyckiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ramy chronologiczne występowania stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: zakon żebraczy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd klasztoru w Sankt Gallen wyjaśnić przyczyny powstania uniwersytetów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: św. Benedykta, św. Franciszka z Asyżu główne zalecenia reguły zakonnej benedyktynów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: reguła znaczenie religii i Kościoła w funkcjonowaniu średniowiecznego społeczeństwa 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wkład benedyktynów w rozwój kultury średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne założenia działalności średniowiecznych zakonów

	uniwersalizmu	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady budowli w stylu romańskim i gotyckim • wymienić miasta, w których powstały pierwsze uniwersytety 		<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę uniwersytetów 	
ROZDZIAŁ VI. POLSKA PIERWSZYCH PIASTÓW					
Początki Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 966, 972 • postaci: Mieszka I, Dobrawy • nazwy plemion zamieszkujących ziemie polskie w IX w. • legendy dotyczące początków państwa polskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Słowianie, Piastowie, Polanie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie obszar państwa Polan oraz terytorium państwa Mieszka I na początku i pod koniec jego panowania • wymienić najważniejsze przyczyny chrztu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: ok. 960 • ramy chronologiczne panowania dynastii Piastów w Polsce <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plemię, monarchia patrymonialna, drużyna • dlaczego o Polsce w X w. mówi się państwo Mieszka I • znaczenie przyjęcia chrztu przez Mieszka dla państwa polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie zmiany w państwie i w społeczeństwie spowodował chrzest Mieszka • wymienić tereny podbite przez Mieszka I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Hodona • grupy społeczne zamieszkujące państwo Mieszka I <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach władzę na ziemiach polskich przejęli Piastowie • przedstawić okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić organizację państwa Mieszka I 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić polityczne i militarne dokonania władcy po przyjęciu chrztu

	<p>Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Cedynię 				
Polska Bolesława Chrobrego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1000, 1025 postacie: Bolesława Chrobrego, biskupa Wojciecha decyzje dotyczące organizacji kościelnej w Polsce podjęte przez papieża <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: zjazd gnieźnieński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o zjeździe gnieźnieńskim wskazać na mapie arcybiskupstwo i biskupstwa utworzone w Polsce w 1000 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 997 postać: Ottona III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Prusowie, wyprawa misyjna znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego dla rozwoju organizacji kościelnej i państwowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie tereny podbite przez Bolesława Chrobrego przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1002–1018 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: wojna podjazdowa przyczyny, które skłoniły księcia Bolesława do zorganizowania wyprawy misyjnej do Prus <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić wygląd i uzbrojenie wojownika należącego do drużyny książęcej przedstawić rozwój terytorialny państwa Bolesława Chrobrego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1004, 1018 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić skutki zjazdu gnieźnieńskiego przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wyprawy na Kijów ocenić polityczne znaczenie koronacji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> rolę i znaczenie drużyny książęcej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg i skutki wyprawy misyjnej biskupa Wojciecha przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-niemieckich w latach 1002–1018 ocenić dokonania Bolesława Chrobrego
W najdawniejszej Polsce	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> przykładowe obowiązki mieszkańców najdawniejszej Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie było przeznaczenie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> zadania drużyny książęcej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić organizację państwa polskiego w X i XI w. przedstawić strukturę i zadania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> produkty wchodzące w skład jadłospisu mieszkańców Polski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> zależności między księciem, drużyną a mieszkańcami w państwie Mieszka 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić warunki życia mieszkańców Polski pierwszych Piastów opisać życie i obyczaje mieszkańców Polski w X i XI w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować państwo pierwszych Piastów ocenić wpływ chrztu i tworzenia się państwowości polskiej na życie mieszkańców państwa pierwszych Piastów

	<p>grodów w państwie pierwszych Piastów</p>	<p>mieszkańców Polski w X i XI w.</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd grodu na Ostrowie Lednickim 		
<p>Upadek i odbudowa państwa</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1031 postacie: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, biskupa Stanisława <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać przyczyny kryzysu państwa polskiego za panowania Mieszka II przedstawić skutki powstania ludowego w Wielkopolsce i najazdu Brzetysława na ziemie polskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1038, 1058, 1076 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: powstanie ludowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> synchronizować wydarzenia w Polsce z wydarzeniami w Europie Zachodniej w XI w. przedstawić podłoże i konsekwencje konfliktu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić sposób utrzymania wojska, który rozwinął się za panowania Kazimierza Odnowiciela omówić zmiany terytorialne państwa pierwszych Piastów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1039, 1079 postać: Brzetysława <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację na ziemiach polskich po śmierci Mieszka II ocenić skutki polityki Bolesława Śmiałego w stosunku do cesarza Henryka IV 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować i ocenić dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego
<p>Polska Bolesława Krzywoustego</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1138 postacie: Bolesława Krzywoustego, Anonima tzw. Galla władców piastowskich rządzących Polską od X do XII w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ustawa sukcesyjna, zasada senioratu, senior, dzielnica senioralna, dzielnice dziedziczne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1108, 1109 postacie: Władysława Hermana, Zbigniewa, Henryka V <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przyczyny sporu między Bolesławem a Zbigniewem i wyjaśnić, jaki był jego finał wymienić żądania Henryka V wobec Bolesława wskazać na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1079, 1102 pojęcie: trybut <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie podział ziem polskich po śmierci Władysława Hermana przedstawić charakter działań zbrojnych prowadzonych przez Bolesława w czasie wojny z Niemcami 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego Bolesław Krzywousty zdecydował się na odbycie publicznej pokuty po śmierci Zbigniewa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg wojny Bolesława Krzywoustego z Niemcami przedstawić okoliczności podboju Pomorza 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie Pomorza dla funkcjonowania gospodarki państwa polskiego ocenić dokonania Bolesława Krzywoustego

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny wydania ustawy sukcesyjnej wskazać na mapie dzielnice utworzone na mocy ustawy sukcesyjnej 	<p>Głogów</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić założenia ustawy sukcesyjnej wskazać skutki wydania ustawy sukcesyjnej 			
ROZDZIAŁ VII. POLSKA ROZBITA NA DZIELNICE I ZDJEDNOCZONA					
Rozbicie dzielnicowe Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1228, 1230 postać: Konrada Mazowieckiego ramy chronologiczne rozbicia dzielnicowego Polski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rozbicie dzielnicowe Polski, Krzyżacy (zakon krzyżacki) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i okoliczności pojawienia się Krzyżaków na ziemiach polskich wskazać na mapie ziemię chełmińską 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Władysława Wygnańca przyczyny upadku zasady senioratu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Inflanty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie utracone przez Polskę w okresie rozbicia dzielnicowego przedstawić konsekwencje rozbicia dzielnicowego Polski 	<p>Uczeń zna</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1190, 1283 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego pojawienie się Krzyżaków było zagrożeniem dla państwa polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać przejawy i skutki słabej obronności granic Polski w okresie rozbicia dzielnicowego scharakteryzować działalność Krzyżaków prowadzoną na opanowanych terenach 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności wygnania Władysława z Polski opowiedzieć o roli Brandenburgii i celach politycznych tego państwa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować okres rozbicia dzielnicowego przedstawić rozwój terytorialny państwa krzyżackiego ocenić skutki sprowadzenia zakonu krzyżackiego dla państwa polskiego
Polska w XIII wieku	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: kolonizacja niemiecka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Henryka Brodatego podstawowe założenia 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: gospodarka towarowo-pieniężna 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny, które skłaniały osadników 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić sytuację gospodarczą miast i wsi w XIII w.

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić ramy czasowe kolonizacji niemieckiej wskazać na mapie obszary objęte kolonizacją niemiecką przedstawić skutki kolonizacji niemieckiej 	<p>lokacji na prawie niemieckim</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: czynsz, wolnizna, prawo składu na czym polegała lokacja na prawie niemieckim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać szanse i zagrożenia dla Polski i Polaków wynikające z pojawienia się dużej grupy ludności obcej językowo i kulturowo wymienić towary sprzedawane przez mieszkańców Polski, a także sprowadzane do Polski ze Wschodu i z Zachodu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić politykę Henryka Brodatego wyjaśnić, jak doszło do powstania gospodarki towarowo-pieniężnej na ziemiach polskich 	<p>niemieckich do przybywania na ziemie polskie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rozwój cywilizacyjny Śląska w XIII w. dostrzec związki między rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym 	
<p>Dążenie do jedności państwa</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przedstawicieli społeczeństwa polskiego, którzy popierali ideę zjednoczenia ziem polskich wyjaśnić, z jakich powodów niektóre grupy społeczeństwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1241 postać: Henryka Pobożnego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Mongołowie (Tatarzy) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać armię 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Wincentego Kadłubka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie klęski w bitwie pod Legnicą dla przebiegu procesu zjednoczenia ziem polskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1238, 1240 postać: Czyngis-chana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności, przebieg i skutki najazdu Mongołów na ziemie polskie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić rolę Kościoła w utrzymaniu jedności ziem polskich

	popierały idee zjednoczenia ziem polskich	mongolską z europejskim rycerstwem	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o przebiegu bitwy pod Legnicą opisać uzbrojenie wojownika mongolskiego 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rolę Kościoła w procesie zjednoczenia ziem polskich 	
Zjednoczona Polska	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1320 postać: Władysława Łokietka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie zajęte przez Władysława Łokietka i pozostające poza granicami państwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1296, 1300, 1308, 1309, 1331 postać: Przemysła II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: rzeź Gdańska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do śmierci Przemysła II wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa Przemysła II wymienić etapy zjednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1295, 1305, 1327–1332 postać: Wacława II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: starosta, proces w Inowrocławiu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Przemysła II scharakteryzować rządzący Wacława II 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować relacje polsko-krzyżackie w latach 1308–1309 oraz w latach 1320–1332 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić panowanie Władysława Łokietka
Polska Kazimierza Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1333, 1364, 1370 postać: Kazimierza Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: uniwersytet, zjazd monarchów w Krakowie <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1343 najważniejsze zagrożenia zewnętrzne państwa polskiego po 1333 r. postanowienia pokoju w Kaliszu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pokój 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyrok sądu papieskiego w Warszawie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: proces w Warszawie, statuty praw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dokonania Kazimierza Wielkiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1339, 1340 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować pozycję międzynarodową Polski na początku panowania Kazimierza Wielkiego omówić dokonania 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować zmiany struktury społecznej i wyznaniowej na ziemiach polskich po zajęciu Rusi Halickiej ocenić dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej i zagranicznej

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego w okresie panowania Kazimierza Wielkiego wyjaśnić przyczyny założenia Akademii Krakowskiej 	<p>wieczysty w Kaliszu, tolerancja religijna</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę Kazimierza Wielkiego w tworzeniu pozycji Polski w Europie 	<p>w dziedzinie obronności kraju</p>	<p>Kazimierza Wielkiego w polityce wewnętrznej</p>	
ROZDZIAŁ VIII. POLSKA I LITWA					
Unia Polski z Litwą	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1370, 1385, 1386 postacie: Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły postanowienia umowy o unii zawartej w Krewie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: unia personalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej wskazać na mapie państwo polsko-litewskie po zawarciu unii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1384 postać: Ludwika Węgierskiego wrogów Wielkiego Księstwa Litewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> korzyści wynikające z unii dla Polski i dla Wielkiego Księstwa Litewskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności zawarcia unii personalnej między Polską i Węgrami wskazać na mapie państwo polsko-węgierskiej powstałe w wyniku unii personalnej oraz Wielkie Księstwo Litewskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1400 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Uniwersytet Jagielloński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny nadania przez Ludwika Węgierskiego przywileju polskiemu rycerstwu przedstawić okoliczności, w jakich doszło do odnowienia Akademii Krakowskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: bojarzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dokonania Ludwika Węgierskiego jako króla Polski przedstawić najważniejsze problemy Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej

<p>Wielka wojna z zakonem krzyżackim</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1409–1411, 15 VII 1410, 1411 • siły walczące w bitwie pod Grunwaldem po stronie polsko-litewskiej oraz krzyżackiej • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka wojna, pierwszy pokój toruński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Grunwald • wskazać na mapie miejsca związane z postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie polsko-litewskiego zwycięstwa pod Grunwaldem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego za panowania Władysława Jagiełły • wyjaśnić okoliczności wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić relacje między Polakami i Litwinami a Krzyżakami po zawarciu unii • dostrzec dysproporcje między zwycięstwem grunwaldzkim a postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego • wyjaśnić przyczyny klęski Krzyżaków pod Grunwaldem 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego unia polsko-litewska negatywnie odbiła się na sytuacji politycznej zakonu krzyżackiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd zamku krzyżackiego w Malborku • przedstawić przebieg bitwy pod Grunwaldem 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić skutki wielkiej wojny dla państwa polsko-litewskiego oraz dla zakonu krzyżackiego
<p>Synowie Jagiełły</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1454, 1466 • postaci: Władysława Warneńczyka, Kazimierza Jagiellończyka • okres, w którym istniała w Polsce monarchia dziedziczna • postanowienia drugiego pokoju 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1444, 1453 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, pospolite ruszenie • charakter monarchii Jagiellonów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wybuchu wojny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1440 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Turcy osmańscy, wojsko najemne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizować na mapie imperium Turków osmańskich i państwa zagrożone ich najazdem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1434, 1447, 1462 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie klęski warneńskiej dla unii Polski z Węgrami oraz z Litwą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg wojny z Turcją • ocenić znaczenie odzyskania Pomorza Gdańskiego i ujścia Wisły dla dalszego rozwoju państwa polskiego

	<p>toruńskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia dziedziczna, monarchia elekcyjna, wojna trzynastoletnia, drugi pokój toruński, lenno, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie • charakter monarchii Jagiellonów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny odzyskane przez Polskę w wyniku wojny trzynastoletniej 	<p>z Krzyżakami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg wojny trzynastoletniej 	<p>polegało zagrożenie tureckie w Europie w XV w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności zawarcia drugiej unii Polski z Węgrami • wyjaśnić okoliczności klęski w bitwie pod Warną • zanalizować przyczyny i skutki wystąpienia Związku Pruskiego przeciw Krzyżakom 	
<p>Od rycerstwa do szlachty</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stany sejmujące w sejmie walnym oraz ich uprawnienia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: przywilej, szlachta, przywilej szlachecki, posłowie, sejm walny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ przywilejów na pozycję króla w Polsce 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • treść przywilejów koszyckiego i cerekwicko-nieszawskiego oraz wydanych w Czerwińsku, Jedlni i Krakowie • treść konstytucji <i>Nihil novi</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: przywilej koszycki, przywilej cerekwicko-nieszawski, sejmiki szlacheckie, sejm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1374, 1422, 1430, 1433, 1454, 1505 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: konstytucja (ustawa sejmowa) • wpływ przywilejów na proces przekształcania się rycerstwa w szlachtę • relacje między instytucjami sprawującymi władzę w Polsce 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ustrój monarchiczno-szlachecki • związek między nadawanymi szlachcie przywilejami a jej rosnącą pozycją polityczną w państwie • znaczenie uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę i znaczenie szlachty w kształtowaniu ustroju Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sposób funkcjonowania sejmików szlacheckich • przedstawić okoliczności wykształcenia się sejmu walnego • scharakteryzować ustrój Polski od XVI

		<p>walny, monarchia stanowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny słabości miast i mieszczaństwa w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego wykształciła się polityczna reprezentacja stanu szlacheckiego • wyjaśnić, dlaczego w Polsce nie doszło do wykształcenia się monarchii stanowej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd XVI-wiecznych przedstawicieli stanu szlacheckiego • opisać wygląd XVIII-wiecznego dworu szlacheckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rozwój uprawnień stanu szlacheckiego • wyjaśnić organizację oraz sposób działania sejmku walnego 	<p>do XVIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ rosnącej pozycji szlachty na pozycję króla i innych stanów społecznych
<p>Polska i Litwa w XV wieku</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Mikołaja Kopernika <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: tolerancja religijna <p>Uczeń potrafi:</p> <p>przedstawić dokonania Mikołaja Kopernika</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Wita Stwosza, Pawła Włodkowica, Jana Długosza • główne narodowości i wyznania w Polsce średniowiecznej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny istnienia tolerancji religijnej w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dorobek kultury schyłku średniowiecza w Polsce 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: szkoła parafialna, szkoła katedralna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać rozwój cywilizacyjny ziem polskich i Europy Zachodniej w średniowieczu • opisać wygląd ołtarza Wita Stwosza • scharakteryzować działalność Akademii Krakowskiej w okresie późnego średniowiecza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sytuację przedstawicieli innych religii i wyznań w Europie Zachodniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: stypendium 	<p>Uczeń potrafi:</p> <p>ocenić rolę Kościoła w systemie edukacji w średniowieczu</p>

Wymagania edukacyjne do historii dla klasy 6 szkoły podstawowej

TEMAT LEKCJI	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
ROZDZIAŁ I. POCZĄTKI EPOKI NOWOŻYTNEJ					
Wielkie odkrycia geograficzne	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1492, • postać: Krzysztofa Kolumba, • przykłady roślin i zwierząt sprowadzonych z Ameryki do Europy i odwrotnie. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Indianie, • na czym polega znaczenie odkrycia Ameryki oraz drogi morskiej do Indii. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Europejczycy dążyli do znalezienia drogi morskiej do Indii, • wyjaśnić, na czym polega różnica między celem wyprawy Kolumba a jej ostatecznym efektem. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1498, 1519–1522, • postacie: Vasco da Gama, Ferdynanda Magellana. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: kolonia, • znaczenie przypraw korzennych dla Europejczyków. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Europejczycy handlowali z Indiami, • wskazać na mapie szlaki wypraw odkrywczych na przełomie XV i XVI w., • na czym polega znaczenie wyprawy Ferdynanda Magellana, • wskazać na mapie terytoria opanowane przez Hiszpanów i Portugalczyków. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy cywilizacji amerykańskich podbitych przez Europejczyków. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: przyprawy korzenne, karawela, karaka, • wpływ pojawienia się Turków osmańskich na handel Europy z Indiami. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec trudności, jakie musieli pokonać Europejczycy, aby doprowadzić do wypraw oceanicznych, • opisać odkrycia dokonane przez Krzysztofa Kolumba i Vasco da Gamę, • wymienić najważniejsze skutki wielkich odkryć geograficznych z perspektywy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1453, • wynalazki, które umożliwiły odbywanie podróży oceanicznych. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Daleki Wschód, • z czego mogą wynikać różnice w podejściu do znaczenia odkrycia Ameryki. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić, w jaki sposób zmiany w nauce i technice umożliwiły organizację wypraw oceanicznych, • opisać przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ludobójstwo. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd azteckiej stolicy, • uzasadnić twierdzenie, że Aztekowie stworzyli zaawansowaną cywilizację, • dostrzec tragedię rdzennych mieszkańców Ameryki po przybyciu Europejczyków na kontynent, • formułować argumenty w debacie.

			Europejczyków i mieszkańców innych kontynentów.		
Renesans w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Leonarda da Vinci. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: odrodzenie (renesans), znaczenie wynalezienia druku. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, za pośrednictwem jakich środków w średniowieczu przekazywano informacje. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Michała Anioła, Rafaela, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Mikołaja Kopernika, Galileusza. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: humaniści. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym się zajmowali humaniści, przedstawić dokonania wybitnych przedstawicieli renesansu, wskazać cechy charakterystyczne sztuki renesansu. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: ok. 1450. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: człowiek renesansu, teleskop. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki, które zadecydowały o narodzeniu się humanizmu we Włoszech, dokonać charakterystyki wzorca osobowego człowieka renesansu, scharakteryzować stosunek humanistów do człowieka i religii. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ramy chronologiczne epoki odrodzenia (renesansu). <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: teoria geocentryczna, teoria heliocentryczna, istotę odkrycia dokonanego przez Kopernika. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> dostrzec różnice w sposobie widzenia człowieka i świata w epoce średniowiecznej i w renesansie, porównać średniowieczne i nowożytne poglądy na temat budowy wszechświata. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> dostrzec związek między rozwojem renesansu a końcem średniowiecznego uniwersalizmu, argumentować w dyskusji dotyczącej znaczenia zmian, jakie zaszły w Europie w XV i XVI w.
Reformacja w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1517, postać: Marcina Lutra. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: luteranizm (Kościół luteranski), reformacja, kalwinizm (Kościół kalwiński), anglikanizm, <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać obszary, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Jana Kalwina, Henryka VIII. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dlaczego ruch zapoczątkowany przez Lutra został nazwany reformacją. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić zasięg reformacji w Europie. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1534, 1555, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> główne różnice między katolicyzmem a luteranizmem, postanowienie pokoju w Augsburgu. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: protestanci, przyczyny sukcesu luteranizmu w Niemczech. <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1536, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> główne założenia kalwinizmu i anglikanizmu. pojęcia: nepotyzm, kaznodzieja, Rzesza, związek między założeniami kalwinizmu a sytuacją materialną jego wyznawców. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić sytuację panującą w Kościele katolickim na przełomie XV i XVI w., ocenić sposób zakończenia wojen religijnych w Niemczech, sformułować wnioski na temat możliwych reakcji Kościoła katolickiego

	na których rozwinęły się główne wyznania reformowane.		<ul style="list-style-type: none"> • dostrzec rolę druku w rozpowszechnianiu informacji o poglądach Lutra, • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do powstania anglikanizmu. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do reformacji, • scharakteryzować poglądy Marcina Lutra i Jana Kalwina, • przedstawić wpływ reformacji na sytuację w Niemczech. 	na reformację, <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie ludzkie słabości sprawiły, że próba zreformowania Kościoła doprowadziła do wojen i przelewu krwi.
Reforma Kościoła katolickiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia soboru trydenckiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sobór trydencki, kontrreformacja, • przyczyny zwołania soboru trydenckiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Ignacego Loyoli, • cele istnienia zakonu jezuitów. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: jezuita (Towarzystwo Jezusowe), <i>Indeks ksiąg zakazanych</i>. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać przykłady dzieł, które znalazły się na <i>Indeksie ksiąg zakazanych</i>. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1534, 1542, 1545–1563, 1559. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Tradycja, Święte Oficjum, inkwizycja, kolegia jezuickie, • na czym polega dwojakość znaczenia pojęcia kontrreformacja. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego niektóre dzieła znalazły się na <i>Indeksie ksiąg zakazanych</i>, • opisać okoliczności powstania zakonu jezuitów, • przedstawić działalność jezuitów. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Giordana Bruna, • przyczyny końca średniowiecznego uniwersalizmu. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego humanizm i reformacja stały w sprzeczności ze średniowiecznym uniwersalizmem. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić działalność Świętego Oficjum, • opisać przypadek Giordana Bruna i Galileusza, • określić, w jakim stopniu sobór trydencki i inkwizycja zrealizowały cel, jakim było powstrzymanie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić dokonania soboru trydenckiego, • ustosunkować się do argumentów dotyczących niesprawiedliwej oceny działalności inkwizycji, • ocenić działalność inkwizycji oraz jezuitów, • argumentować w dyskusji o sukcesie lub porażce działalności kontrreformacyjnej Kościoła katolickiego.

ROZDZIAŁ II. ZŁOTY WIEK

Czasy zygmunto-wskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1572, • postaci: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta, Bony, • ramy chronologiczne czasów zygmunto-wskich i złotego wieku. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie pojęcia: złoty wiek. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w czym przejawiał się złoty wiek w dziejach państwa polsko-litewskiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1525, • postać: Albrechta Hohenzollerna. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: hołd pruski. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich wygasła dynastia Jagiellonów, • wymienić państwa rywalizujące o Inflanty. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Barbary Radziwiłłówny. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Inflanty. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać działalność królowej Bony, • scharakteryzować politykę prowadzoną przez Zygmunta I Starego, • wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia związane z polityką prowadzoną przez Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1561, 1563–1570. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: zakon kawalerów mieczowych, • znaczenie hołdu pruskiego dla państwa polsko-litewskiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności wznowienia konfliktu między Polską a zakonem krzyżackim, • omówić przebieg wojny polsko-krzyżackiej, • przedstawić okoliczności wybuchu pierwszej wojny północnej, • wyjaśnić, jak zakończyła się pierwsza wojna północna. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować symbolikę obrazu <i>Hołd pruski</i>, • omówić politykę Zygmunta I Starego wobec Imperium Osmańskiego i Mazowsza, • zinterpretować obraz <i>Śmierć Zygmunta Augusta w Knyszynie</i>, • ocenić politykę prowadzoną przez Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta, • uzasadnić, że okres panowania dwóch ostatnich Jagiellonów jest słusznie zaliczany do złotego wieku Polski i Litwy.
Tolerancja	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie zdania: „Nie jestem królem waszych sumień”. <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne narodowości, religie i wyznania obecne na ziemiach Polski i Litwy w XV i XVI w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: kolegia jezuickie, jidysz, • przyczyny, które skłaniały mieszkańców 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1564. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Sejm Czterech Ziem. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić dzieje społeczności żydowskiej na ziemiach polskich,

religijna w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie: „państwo bez stosów”. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: tolerancja religijna, arianie (bracia polscy). <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić postawy polskiej szlachty i duchowieństwa wobec reformacji. 	<p>Polski i Litwy do zmiany wyznania na luterzańskie i kalwińskie.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec negatywne postawy wobec protestantów i katolików, • przedstawić działalność zakonu jezuitów na ziemiach polskich, • wymienić skutki działalności zakonu jezuitów na ziemiach polskich. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ na sytuację religijną Polski i Litwy miało wystąpienie Marcina Lutra, • scharakteryzować politykę wyznaniową prowadzoną przez Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dzieje innych narodowości i wyznań obecnych na ziemiach polskich w XVI w.
Gospodarka dawnej Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przykłady towarów importowanych do Polski i eksportowanych z kraju. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: import, eksport, folwark, pańszczyzna, spichlerz, • dlaczego Polskę nazywano spichlerzem Europy. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podziały społeczne wewnątrz stanu szlacheckiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać najważniejsze różnice w rozwoju gospodarczym Europy Zachodniej i Europy Wschodniej. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposoby, za pomocą których szlachta powiększała folwarki. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • co spowodowało różnice w rozwoju gospodarczym między Wschodem i Zachodem Europy, • motywy, którymi kierowała się szlachta powiększając folwarki, • z czego wynikała rola i znaczenie Gdańska w państwie polsko-litewskim. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec wpływ odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego i Gdańska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1520. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: spław zboża, flisacy, system folwarczno-pańszczyźniany, • znaczenie prowadzenia badań historycznych dla poznawania przeszłości. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować gospodarkę państwa polsko-litewskiego, • wyjaśnić, jaki wpływ na działania szlachty miało zjawisko drożenia żywności, • przedstawić relacje między szlachtą 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić postępowanie szlachty wobec chłopów w XV i XVI w., • analizować symbolikę obrazu i wyciągać z niej wnioski na temat roli i pozycji Gdańska w państwie polsko-litewskim, • dostrzec mocne i słabe strony Gdańska jako miasta portowego, • wskazać mocne i słabe strony gospodarki państwa polsko-litewskiego w XV i XVI w.

			na rozwój gospodarczy państwa, • analizować dane statystyczne.	a chłopami, • opisać los chłopów w XV i XVI w., • opisać, jak spławiano zboże do Gdańska.	
Renesans w Polsce	Uczeń zna: • największe zabytki polskiego renesansu, w tym we własnym regionie, • najważniejsze uczelnie na ziemiach polskich w epoce renesansu. Uczeń rozumie: • pojęcie: włoszczyzna. Uczeń potrafi: • przedstawić stosunek polskiej szlachty do warzyw.	Uczeń zna: • postacie: Stańczyka, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, • główne postulaty zawarte w dziele <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> . Uczeń potrafi: • opisać wygląd kaplicy Zygmuntowskiej i ratusza w Poznaniu.	Uczeń rozumie: • pojęcie: Akademia Zamojska, arrasy. • wpływ królowej Bony na rozwój renesansu na ziemiach polskich. Uczeń potrafi: • wskazać cechy charakterystyczne architektury renesansu na przykładzie ratusza w Poznaniu, • przedstawić dokonania największych polskich twórców literatury pięknej epoki renesansu.	Uczeń zna: • najważniejsze zmiany dokonane na Wawelu w okresie rządów Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta. Uczeń rozumie: • związek między pojawieniem się renesansu na ziemiach polskich a rozwojem literackiej polszczyzny. Uczeń potrafi: • scharakteryzować system edukacji na ziemiach polskich w okresie renesansu.	Uczeń rozumie: • na czym polegał rewolucyjny charakter dzieła <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> . Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jakim celu powstało dzieło <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> .
Unia lubelska	Uczeń zna: • datę: 1569, • ramy chronologiczne istnienia pierwszej Rzeczypospolitej. Uczeń rozumie: • pojęcia: Korona, Rzeczypospolita. Uczeń potrafi: • wskazać na mapie ziemie wcielone przez Zygmunta Augusta do Polski i	Uczeń zna: • postanowienia unii lubelskiej. Uczeń rozumie: • pojęcia: unia realna, Rzeczypospolita Obojga Narodów. Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Polacy dążyli do zawarcia ściślejszej unii z Litwą, • wymienić elementy wspólne i odrębne	Uczeń rozumie: • przyczyny konfliktu między Polakami i Litwinami dotyczącego realizacji postanowień unii z 1386 r. Uczeń potrafi: • scharakteryzować stanowisko polskiej i litewskiej szlachty oraz litewskich magnatów wobec nowej unii,	Uczeń zna: • okoliczności zwołania polsko-litewskiego sejmiku do Lublina. Uczeń rozumie: • pojęcie: polonizacja. Uczeń potrafi: • omówić przebieg obrad sejmiku w Lublinie, • scharakteryzować funkcjonowanie nowej unii łączącej	Uczeń rozumie: • z czego wynikają różnice w ocenie unii lubelskiej przez Polaków i Litwinów. Uczeń potrafi: • dokonać oceny unii lubelskiej.

	obszar Rzeczypospolitej po unii lubelskiej.	dla Polski i Litwy.	• wskazać korzyści nowej unii dla Polaków i Litwinów.	Polskę i Litwę.	
Bezkrólewie i wolna elekcja	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Henryka Walezego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wolna elekcja, absolutyzm, artykuły henrykowskie. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zasady, na jakich przeprowadzano wolną elekcję. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> główne narodowości zamieszkujące Rzeczypospolitą w XVI w., postanowienia konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konfederacja warszawska, <i>pacta conventa</i>. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice między artykułami henrykowskimi i <i>pacta conventa</i>. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1573, 1574. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konfederacje wojewódzkie, interreks. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja stanu szlacheckiego, przedstawić organizację państwa w okresie bezkrólewia. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie aktu konfederacji warszawskiej. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować Rzeczypospolitą w drugiej połowie XVI w., opisać przebieg pierwszej wolnej elekcji, wyjaśnić, dlaczego każdy władca zobowiązywał się do przestrzegania artykułów henrykowskich. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, z czego wynikały obawy szlachty przed nowo wybranym władcą, omówić panowanie Henryka Walezego, dokonać bilansu korzyści i strat wynikających z funkcjonowania wolnej elekcji.
Panowanie Stefana Batorego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Stefana Batorego, Jana Zamoyskiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny konfliktu między Litwą a Moskwą. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1576, postać: Anny Jagiellonki. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> zagrożenia dla państwa polsko-litewskiego wynikające z podwójnej elekcji. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> dostrzec rolę, jaką za panowania Batorego odgrywał Jan Zamoyski, przedstawić główny cel polityki zagranicznej Moskwy za panowania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1577–1582, 1582. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację panującą w Rzeczypospolitej po ucieczce Henryka Walezego, scharakteryzować Stefana Batorego, przedstawić przebieg wojny z Moskwą, wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem wojny z 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Iwana IV Groźnego, Maksymiliana II, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: piechota wybraniecka, car, „trzeci Rzym”. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić najważniejsze dokonania Stefana Batorego w polityce wewnętrznej, omówić działalność Jana Zamoyskiego, ocenić postać 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dzieje Rusi do XVI w., scharakteryzować państwo moskiewskie w okresie rządów Iwana IV Groźnego, zanalizować obraz <i>Batory pod Pskowem</i>.

		Iwana IV Groźnego.	Moskwą.	i dokonania Stefana Batorego.	
ROZDZIAŁ III. RZECZPOSPOLITA W XVIII W.					
Wojny ze Szwecją i z Moskwą	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Zygmunta III Wazy, lata panowania dynastii Wazów w Polsce. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego elekcja z 1587 r. zakończyła się wojną domową. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1587, postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, warunki rozejmu kończącego wojnę z Moskwą. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: hetman, motywy, które kierowały polską szlachtą i polskim władcą podczas konfliktu z Moskwą. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić najważniejsze wydarzenia konfliktu polsko-szwedzkiego i polsko-moskiewskiego, zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko-szwedzką i polsko-moskiewską. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1600–1611, 1605, 1609, 1610, 1618. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o przebiegu elekcji po śmierci Stefana Batorego, wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją, wyjaśnić, co zdecydowało o polskim zwycięstwie pod Kircholmem. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Dymitra Samozwańca <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wielka smuta, dymitriada. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować politykę władców Szwecji, dostrzec wpływ konfliktu Rzeczypospolitej z Moskwą na relacje między mieszkańcami obu państw. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację w państwie moskiewskim po śmierci Iwana IV Groźnego, ocenić postępowanie Polaków na terenie państwa moskiewskiego, zanalizować obraz i na jego podstawie przedstawić przebieg bitwy pod Kłuszynem.
		<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, kim byli Kozacy, dostrzec przesłanki, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Zaporozże, srebrny wiek. <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1620, 1621, 1626, 1627, 1629, postać: Gustawa V 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Stanisława Koniecpolskiego. <p>Uczeń rozumie:</p>

<p>Konflikty z Turcją i ze Szwecją</p>	<p>które wskazywały, że zakończył się złoty wiek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze wydarzenia konfliktu polsko-tureckiego oraz konfliktu polsko-szwedzkiego w latach 1626–1629, • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko-turecką oraz z konfliktem polsko-szwedzkim 1626–1629. 	<p>Adolfa,</p> <ul style="list-style-type: none"> • warunki pokoju kończącego wojnę z Turcją i rozejmu ze Szwecją zawartego w 1629 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować relacje między Rzeczpospolitą i Turcją w XVI w., • wyjaśnić, co oznaczały dla Rzeczpospolitej warunki rozejmu podpisanego w 1629 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • czynniki, które zadecydowały o sukcesach Szwedów. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w których doszło do wybuchu wojny z Turcją, • określić, jaki wpływ na sytuację Rzeczpospolitej miały konflikty, w których uczestniczyła w pierwszej połowie XVII w. 	<p>przebieg bitwy pod Cecorą i Chocimiem,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić postać i dokonania Zygmunta III Wazy.
<p>Powstanie Chmielnickiego</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1648, • postaci: Bohdana Chmielnickiego, Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny niechęci mieszkańców Ukrainy do Polaków. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bezpośrednią przyczynę wybuchu powstania na Ukrainie. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić plany polityczne Władysława IV Wazy, • wyjaśnić przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie powstania na Ukrainie. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1635, 1649, 1651, 1654, • postać: Jeremiego Wiśniowieckiego, • warunki rozejmu ze Szwecją z 1635 r., • główne żądania szlachty ukraińskiej w okresie rządów Władysława IV Wazy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić skutki przyłączenia Ukrainy do Polski, • dostrzec przyczyny niezadowolenia Kozaków nierejestrowych. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • warunki ugody Zborowskiej i postanowienia ugody w Perejasławiu. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rejestr Kozaków, • związek między przebiegiem powstania a żądaniami Chmielnickiego, • dlaczego do konfliktu między Polakami a Kozakami wchodziła Moskwa. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego ugoda zborowska nie zakończyła konfliktu polsko-ukraińskiego, • wyjaśnić znaczenie ugody w Perejasławiu dla polskiej polityki na Ukrainie, • wyjaśnić, dlaczego Polacy i Kozacy doprowadzili do wybuchu powstania.

				wydarzenia powstania na Ukrainie, • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z powstaniem na Ukrainie.	
Potop	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1655–1660, • postaci: Stefana Czarnieckiego, Augustyna Kordeckiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: potop, wojna szarpana, • dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się punktem zwrotnym wojny ze Szwecją. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczestników i przyczyny konfliktu o panowanie nad Morzem Bałtyckim. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do szwedzkiego ataku na Rzeczpospolitą w 1655 r., • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko-szwedzką. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • warunki pokoju w Oliwie, ugody hadziackiej i rozejmu w Andruszowie. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: śluby lwowskie, • przyczyny, które skłoniły polską szlachtę do popierania króla szwedzkiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić postawy polskiej szlachty w pierwszym etapie wojny ze Szwecją, • przedstawić przebieg oblężenia Jasnej Góry, • dostrzec wpływ postawy wojsk szwedzkich na zmianę stosunku polskiego społeczeństwa do Szwedów. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1654–1667, 1656, 1657, 1658, 1660, 1667, • postaci: Karola X Gustawa, Janusza Radziwiłła. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • związek między zawarciem ugody w Perejasławiu a wybuchem wojny z Rzeczpospolitą z Moskwą. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze wydarzenia konfliktu polsko-moskiewskiego, • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wznowienia wojny z Moskwą. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego ugoda hadziacka nie mogła spełnić pokładanych w niej nadziei. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie decyzji podjętej przez Jana Kazimierza wobec elektora brandenburskiego, • ocenić wpływ wojen prowadzonych ze Szwecją i Moskwą na dalsze losy Rzeczpospolitej.
	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: magnateria, <i>liberum veto</i>. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1668, • główne postulaty programu reform Jana Kazimierza. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności, w jakich doszło do użycia po raz pierwszy zasady <i>liberum veto</i>. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1652, 1658, 1665, 1666, • postać: Jerzego Lubomirskiego. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować działalność polskiego sejmu w XVII i XVIII w.,

<p>Kryzys Rzeczypospolitej</p>	<p>przyczyny słabości Rzeczypospolitej.</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: „złota wolność”. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wpływ, jaki miało na państwo nadużywanie <i>liberum veto</i>, • wyjaśnić, komu służyło zrywanie sejmów. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dewaluacja, zasada jednomyślności (jednogodności), zasada jedności, rokosz, • jakie czynniki doprowadziły do wzrostu znaczenia magnaterii. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec wpływ wojen w XVII w. na odejście szlachty od przestrzegania zasad tolerancji religijnej, • scharakteryzować polską magnaterię w XVII w., • wyjaśnić, z czego wynikała zasada jednomyślności. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze skutki wojen prowadzonych przez Rzeczypospolitą w latach 1648–1667, • wyjaśnić, z czego wynikały różne postawy magnaterii w XVII w., • dostrzec związek między wzrostem znaczenia magnaterii a paraliżem pracy sejmu. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić reakcję szlachty na projekt reform państwa zaproponowany przez Jana Kazimierza, • ocenić sytuację Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w.
<p>Wojny z Turcją</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1674, 1683, • postać: Jana III Sobieskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • co zadecydowało o wyborze Jana Sobieskiego na króla Rzeczypospolitej. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Michała Korybuta Wiśniowieckiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: odsiecz Wiednia. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec wpływ <i>liberum veto</i> na sytuację Rzeczypospolitej w czasie konfliktu z Turcją. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1669, 1672, 1673, 1699, • warunki pokoju w Buczaczu, rozejmu w Żurawnie i pokoju w Karłowicach. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: jasyr, • co oznaczało dla Rzeczypospolitej podpisanie pokoju w Buczaczu, • dlaczego doszło do wznowienia wojny z Turcją. <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Kara Mustafy. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wielki wezyr. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności elekcji z 1669 r., • przedstawić przebieg działań zbrojnych prowadzonych przez Turcję w 1683 r., • przedstawić sytuację wewnętrzną Rzeczypospolitej w okresie rządów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać organizację państwa tureckiego, • opisać sytuację Rzeczypospolitej pod rządami Michała Korybuta Wiśniowieckiego, • dostrzec znaczenie tej bitwy dla dalszego przebiegu konfliktu z Turcją, • ocenić postać i dokonania Jana III Sobieskiego.

			<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wybuchu wojny z Turcją, • opisać reakcję polskiej szlachty na warunki pokoju w Buczaczu, • przedstawić przebieg odsieczy Wiednia. 	Jana III Sobieskiego.	
Barok i sarmatyzm	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne przyczyny słabości Rzeczypospolitej w XVII w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: sarmatyzm. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne cechy ideologii sarmackiej. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: barok. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady budowli barokowych na ziemiach polskich, w tym we własnym regionie. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1568, • ramy chronologiczne epoki baroku. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lęk przed pustką, światłocień. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować architekturę, rzeźbę i literaturę baroku, • scharakteryzować polskie malarstwo barokowe, • dostrzec wpływ sarmatyzmu na postawę polskiej szlachty wobec sytuacji wewnętrznej Rzeczypospolitej w XVII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Rembrandta, Jana Andrzeja Morsztyna. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • związek między wzrostem religijności Europejczyków a pojawieniem się baroku. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację w Europie w XVII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności, w jakich doszło do narodzin baroku. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego na przełomie XVI i XVII w. zakończył się renesans.
ROZDZIAŁ IV. EUROPA I AMERYKA W XVII I XVIII W.					
Absolutyzm we Francji	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Ludwika XIV. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: absolutyzm. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia absolutna. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1572, 1598, • postacie: Henryka IV, Richelieu, • postanowienia edyktu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1661, 1685, • postacie: Jeana Baptiste'a Colbert, Moliera, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zanalizować obraz <i>Okropności nocy św. Bartłomieja</i>, • ocenić, kto osiągnąłby

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w absolutyzmie odgrywał monarcha. 	<p>skutki rządów Ludwika XIV.</p>	<p>nantejskiego.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: hugenoci, edykt nantejski, noc św. Bartłomieja. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację religijną we Francji w drugiej połowie XVI w., • opisać wygląd pałacu w Wersalu. 	<ul style="list-style-type: none"> • cele polityki Richelieu. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: racja stanu, • czym charakteryzowała się polityka gospodarcza Francji w okresie rządów Ludwika XIV. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić działania polityczne podjęte przez kardynała Richelieu, • scharakteryzować absolutyzm Ludwika XIV, • omówić politykę zagraniczną Francji epoki Ludwika XIV, • przedstawić dokonania kultury francuskiej epoki Ludwika XIV. 	<p>korzyść z celów, do których realizacji dążył kardynał Richelieu (PP),</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dokonania Francji Ludwika XIV w dziedzinie wojskowości, • określić wpływ na państwo decyzji o odwołaniu edyktu nantejskiego, • dokonać bilansu rządów Ludwika XIV.
<p>Monarchia parlamentarna w Anglii</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Karola I Stuarta, • ramy chronologiczne rewolucji angielskiej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: monarchia parlamentarna, <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym charakteryzowała się angielska monarchia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Olivera Cromwella, • organizację parlamentu angielskiego, • cele polityki Karola I Stuarta. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Izba Lordów, Izba Gmin, • przyczyny konfliktu między królem i parlamentem. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1649, 1660. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: purytanie, chwalebna rewolucja. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, z czego wynikały trudności Karola I Stuarta w realizacji jego celów politycznych, • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wybuchu rewolucji w Anglii, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1588, 1689, • postacie: Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego, • okoliczności, w jakich doszło do restauracji monarchii w Anglii, • najważniejsze postanowienia zawarte w Deklaracji praw. <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Elżbiety I Wielkiej, Williama Shakespeare'a. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: czasy elżbietańskie, Wielka Armada. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować czasy elżbietańskie, • porównać i ocenić absolutyzm oraz monarchię parlamentarną na

	parlamentarna.		<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem rewolucji w Anglii, wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia związane z walką między królem i parlamentem. 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Armia Nowego Wzoru, lord protektor, Deklaracja praw, przyczyny, które doprowadziły do restauracji monarchii w Anglii. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do aresztowania i skazania Karola I Stuarta na śmierć, scharakteryzować rząd Olivera Cromwella. 	przykładzie Francji Ludwika XIV i Anglii po 1689 r.
Oświecenie w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Jeana-Jacques'a Rousseau, Monteskiusza, najważniejsze odkrycia i wynalazki XVIII w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: oświecenie, umowa społeczna, trójpodział władzy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegała idea umowy społecznej i trójpodziału władzy. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> elementy starego ładu. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: stary ład. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, które grupy społeczne mogły się sprzeciwić staremu ładowi, wyjaśnić, na czym opierała się nowożytna nauka. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Beniamina Franklina, braci Montgolfier, Denisa Diderota, Woltera, ramy chronologiczne epoki oświecenia. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: filozofowie, deizm. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację polityczną i społeczną Europy starego ładu, przedstawić najważniejsze poglądy filozofów oświecenia. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: <i>Wielka encyklopedia francuska</i>, powiastki filozoficzne, klasycyzm. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakim celu powstała <i>Wielka encyklopedia francuska</i>, przedstawić najważniejsze osiągnięcia epoki oświecenia w literaturze, architekturze i sztuce. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ nauki na życie i sposób myślenia ludzi żyjących w XVIII w.
	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: absolutyzm oświecony. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Katarzyny II Wielkiej. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: manufaktura, Królestwo Prus, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1689, 1701, postacie: Piotra I 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać okoliczności powstania Sankt

<p>Nowe potęgi w Europie</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie położenie Rosji, Prus i Austrii. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne działania cara zmierzające do unowocześnienia Rosji, wskazać na mapie obszary, o które Rosja, Prusy i Austria powiększyły się w ciągu XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> dlaczego Piotra I nazwano Wielkim. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do uniezależnienia się Prus Książęcych od Polski. 	<p>Wielkiego, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: militarizm, zagrożenia dla Rzeczypospolitej związane z reformami państw sąsiednich prowadzonych w duchu oświeconego absolutyzmu. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegało zacofanie Rosji na początku rządów Piotra I, przedstawić główne reformy Katarzyny II Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy i Józefa II. 	<p>Petersburga,</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić uzbrojenie i umundurowanie żołnierzy armii pruskiej, scharakteryzować politykę dynastyczną Habsburgów, ocenić, w czym interesie władcy Rosji, Prus i Austrii prowadzili reformy w duchu oświeconego absolutyzmu.
<p>Powstanie Stanów Zjednoczonych</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Indianie, Deklaracja niepodległości. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać idee oświecenia, na które powołali się autorzy Deklaracji niepodległości i Konstytucji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 4 lipca 1776, postać: Jerzego Waszyngtona. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić polski wkład w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1783, 1787, 1791, główne zasady polityki prowadzonej przez rząd brytyjski wobec kolonii, ramy chronologiczne amerykańskiej wojny o niepodległość. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Korona Brytyjska, bostońska „herbatka”. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1773, 1781, przykładowe prawa zapisane w Karcie praw. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Kongres, Karta praw. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do powstania kolonii angielskich w Ameryce Północnej, wymienić najważniejsze etapy konfliktu między 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> na czym polega system prezydencki. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie Deklaracji niepodległości, scharakteryzować ustrój Stanów Zjednoczonych, ocenić wpływ idei oświecenia na powstanie państwa amerykańskiego oraz na jego ustrój polityczny.

	Stanów Zjednoczonych.		okoliczności, w jakich doszło do wybuchu amerykańskiej wojny o niepodległość, <ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki, które umożliwiły Amerykanom odniesienie zwycięstwa, wskazać na mapie najważniejsze miejsca związane z amerykańską wojną o niepodległość. 	rzędem brytyjskim a kolonistami, <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia amerykańskiej wojny o niepodległość. 	
Początek rewolucji francuskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 14 lipca 1789, postać: Ludwika XVI, prawa zagwarantowane w Deklaracji praw człowieka i obywatela. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja francuska, Deklaracja praw człowieka i obywatela, prawa człowieka. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> dostrzec wpływ idei oświeceniowych na Deklarację praw człowieka i obywatela. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ramy chronologiczne rewolucji francuskiej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: burżuazja. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny niezadowolenia społecznego we Francji. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Stany Generalne, Zgromadzenie Narodowe, Bastylia. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego stan trzeci ogłosił się Zgromadzeniem Narodowym, opisać okoliczności, w jakich doszło do zburzenia Bastylii. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: wielka trwoga. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować strukturę społeczną Francji w XVIII w., przedstawić sytuację panującą we Francji przed wybuchem rewolucji, opisać wydarzenia wielkiej trwogi. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zanalizować Deklarację praw człowieka i obywatela pod kątem zawartych w niej zasad dotyczących organizacji państwa i społeczeństwa, ocenić znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela.
Od monarchii konstytucyjnej do republiki	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Maksymiliana 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przesłanie hasła „wolność, równość, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1790, 1791, 1792, 1793, 1794. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> najważniejsze zasady zawarte w 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować ewolucję stosunku

	<p>Robespierre'a.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: jakobini, wielki terror. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak funkcjonowała Francja w okresie wielkiego terronu. 	<p>braterstwo”.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach Francja stała się republiką. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawica, lewica, centrum, Komitet Ocalenia Publicznego, trybunał rewolucyjny, Ustawa o duchowieństwie, monarchia konstytucyjna. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem rewolucji francuskiej, • wyjaśnić, na czym polegał podział w parlamencie francuskim po 1791 r., • przedstawić skutki egzekucji Ludwika XVI, • dostrzec przyczyny popularności jakobinów. 	<p>konstytucji francuskiej.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie w Wandei. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić organizację państwa francuskiego po uchwaleniu konstytucji, • omówić okoliczności wybuchu wojny między Francją a Prusami i Austrią, • przedstawić sytuację polityczną i militarną Francji w okresie istnienia republiki. 	<p>rewolucjonistów do Kościoła katolickiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co zawierała Ustawa o duchowieństwie, • zanalizować XVIII-wieczne rysunki propagandowe związane z rewolucją francuską, • dostrzec jednostronność oceny osiągnięć rewolucji zawartą w tych rysunkach, • ocenić dokonania rewolucji francuskiej.
ROZDZIAŁ V. OSTATNIE STULECIE I RZECZPOSPOLITEJ					
26. Czasy saskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1697, 1733, • postaci: Augusta II Sasa, Stanisława Leszczyńskiego, Augusta III Sasa, • ramy chronologiczne czasów saskich. <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Stanisława Konarskiego, • tytuły rozpraw politycznych dotyczących reform państwa polskiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić plany polityczne władcy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1717, • postanowienia sejmu niemiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: sejm niemy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała szkodliwość 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1700, 1709, • postać: Karola XII. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Collegium Nobilium, • w jaki sposób Rzeczpospolita stała się państwem 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: pijarzy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności wybuchu trzeciej wojny północnej i przedstawić przebieg konfliktu, • przedstawić skutki trzeciej wojny

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: czasy saskie. 	<p>Saksonii po elekcji na króla Rzeczypospolitej,</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny konfliktu między szlachtą a królem Augustem II. 	<p>działań podejmowanych w czasie trzeciej wojny północnej przez Augusta II i Stanisława Leszczyńskiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować projekty reform ustrojowych Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Konarskiego. 	<p>zależnym od Rosji.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg elekcji w 1697 r., scharakteryzować Saksonię pod panowaniem Sasów, przedstawić przebieg elekcji w 1733 r., wyjaśnić, w jakim celu powstało Collegium Nobilium. 	<p>północnej dla Rzeczypospolitej,</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację polityczną, gospodarczą, społeczną i kulturalną Rzeczypospolitej w czasach Augusta III, ocenić czasy saskie.
27. Ostatni król Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1772, postać: Stanisława Augusta Poniatowskiego, państwa uczestniczące w I rozbiórce Polski. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie tereny odebrane Rzeczypospolitej w trakcie I rozbioru. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1764, 1768, żądania konfederatów barskich. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny I rozbioru Polski. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne reformy dokonane przez króla krótko po elekcji, wyjaśnić przyczyny wybuchu konfederacji barskiej. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1765, 1767, uchwały sejmu podjęte w 1768 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Familia (Czartoryscy), prawa kardynalne, Szkoła Rycerska, <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, do czego dążyła rodzina Czartoryskich, wyjaśnić, w jakim celu została założona Szkoła Rycerska, przedstawić przebieg sejmu w 1767 r., wyjaśnić, w jaki sposób zaborcy uzasadniali I rozbiór Polski. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Nikołaja Repnina, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> do czego dążyła Katarzyna II, doprowadzając do utworzenia trzech konfederacji. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice w dążeniach Familii i władczynie Rosji, scharakteryzować obszary odebrane Rzeczypospolitej w wyniku I rozbioru. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przebieg konfederacji barskiej, zanalizować symboliczną wymowę ryciny ukazującej Rzeczpospolitą jako kołacz królewski.
Czasy stanisławowskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ramy chronologiczne 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: obiady czwartkowe, czasy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1765, 1773, postacie: Tadeusza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zanalizować symboliczną wymowę

	<p>czasów stanisławowskich,</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele istnienia KEN. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Komisja Edukacji Narodowej (KEN). 	<p>stanisławowskie.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić zabytki architektury oświecenia w Polsce, w tym we własnym regionie, • opisać wygląd pałacu Na Wodzie w Łazienkach Królewskich. 	<p>Rejtana, Hugo Kołłątaja.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Rada Nieustająca, • przyczyny, które doprowadziły do utworzenia KEN. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności zwołania sejmiku rozbiorowego, • scharakteryzować system edukacji w Rzeczypospolitej przed utworzeniem KEN, • scharakteryzować zmiany wprowadzone w systemie edukacji przez KEN. 	<p>Ignacego Krasickiego, Marcello Bacciarellego, Canaletta.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: klasycyzm. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze dokonania polskiego teatru, literatury, architektury, malarstwa i rzeźby w epoce oświecenia, • na przykładzie pałacu Na Wodzie wskazać główne cechy architektury klasycystycznej. 	<p>obrazu <i>Rejtan – upadek Polski</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację gospodarczą Rzeczypospolitej w czasach stanisławowskich, • ocenić czasy stanisławowskie.
Konstytucja 3 maja	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 3 maja 1791, • najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Sejm Wielki (Czteroletni), Ustawa rządowa. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • programy stronnictw politycznych istniejących w Rzeczypospolitej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: stronnictwo królewskie, stronnictwo magnackie, stronnictwo patriotyczne, Straż Praw. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie zmiany wprowadziła Konstytucja 3 maja. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1788, 1788–1792, 1790, • postacie: Stanisława Staszica, Stanisława Małachowskiego, • najważniejsze reformy Sejmu Wielkiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności zwołania sejmiku walnego, • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do uchwalenia Ustawy rządowej. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację polityczną Rzeczypospolitej w przededniu Sejmu Wielkiego, • scharakteryzować stosunek Rosji i Prus do Rzeczypospolitej, • porównać ustroj Rzeczypospolitej przed 3 maja 1791 i po tej dacie. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o przebiegu obrad Sejmu Wielkiego, • ocenić znaczenie Konstytucji 3 maja jako próby ratowania Rzeczypospolitej.
II rozbiór Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1793, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Józefa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1792, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Order Virtuti 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę

	<ul style="list-style-type: none"> postać: Tadeusza Kościuszki, państwa uczestniczące w II rozbiore Polski. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie pojęcia: targowica. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie odebrane Rzeczypospolitej w II rozbiore. 	<p>Poniatowskiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> miejsca głównych bitew w czasie wojny w obronie Konstytucji 3 maja. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: konfederacja targowicka (targowica). <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić reakcje na uchwalenie Konstytucji 3 maja, przedstawić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem wojny w obronie Konstytucji 3 maja. 	<ul style="list-style-type: none"> postać: Ksawerego Branickiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności wybuchu wojny w obronie Konstytucji 3 maja, porównać stosunek sił między armią polską a rosyjską, wyjaśnić, dlaczego król przeszedł do obozu konfederatów targowickich. 	<p>Militari,</p> <ul style="list-style-type: none"> dlatego część magnatów oraz Katarzyna II dążyli do obalenia Konstytucji 3 maja. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do ogłoszenia konfederacji targowickiej, scharakteryzować obszary odebrane Rzeczypospolitej w II rozbiore. 	<p>magnatów, którzy ogłosili konfederację targowicką,</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności zwołania i przebieg sejmu w Grodnie, ocenić postawę i działalność króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.
Upadek Rzeczypospolitej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1794, 1795, państwa uczestniczące w III rozbiore Polski, główne przyczyny upadku Rzeczypospolitej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Naczelnik powstania, insurekcja kościuszkowska (powstanie kościuszkowskie), kosynierzy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie odebrane Rzeczypospolitej w wyniku 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> bezpośrednią przyczynę wybuchu powstania kościuszkowskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie polskiego zwycięstwa pod Raclawicami, dlatego Rzeczypospolita upadła. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem powstania kościuszkowskiego, wskazać na mapie miejsca związane z przebiegiem powstania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postanowienia Uniwersału Połanieckiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Uniwersał Połaniecki. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić plany patriotów polskich, dostrzec przyczyny, które zadecydowały o klęsce masowego poboru do wojska. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Antoniego Madalińskiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> dostrzec przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego, scharakteryzować obszary odebrane Rzeczypospolitej w wyniku III rozbioru 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację w Polsce po II rozbiore, rozdzielić przyczyny wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej.

	III rozbioru.	kościuszkowskiego.			
ROZDZIAŁ VI. OKRES NAPOLEOŃSKI					
Podboje Napoleona	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Napoleona Bonapartego, cele polityczne Napoleona. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób Napoleon przejął władzę we Francji, wskazać na mapie zasięg podbojów dokonanych przez Napoleona. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1804, ramy chronologiczne wojen napoleońskich. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: blokada kontynentalna, <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew wojen napoleońskich, przedstawić wpływ wojen napoleońskich na pozycję Francji w Europie. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dyrektoriat, konsulat, konkordat, Kodeks Napoleona. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności, w jakich dyrektoriat przejął władzę we Francji, przedstawić działalność Napoleona w okresie konsulatu. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postanowienia konstytucji francuskiej z 1795 r., cel powstania Kodeksu Napoleona. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: kampania włoska, znaczenie Kodeksu Napoleona dla rozwoju prawa. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rząd dyrektoriatu, opisać działalność Napoleona we Włoszech, określić, jak zmieniło się nastawienie części społeczeństwa francuskiego do polityki podbojów Napoleona, wyjaśnić, z czego wynikało negatywne nastawienie do Napoleona wśród innych narodów europejskich. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1795, 1796, 1799, 1801, 1805, 1806, 1807, postanowienia pokoju w Tylży. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> związek między planami Napoleona a relacjami między Francją a innymi krajami Europy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg wojen napoleońskich, dostrzec zmiany w Europie zachodzące pod wpływem podbojów Napoleona, przedstawić stosunek sił austriacko-rosyjskich i francuskich przed bitwą pod Austerlitz, opowiedzieć o przebiegu bitwy pod Austerlitz, ocenić działania polityczne i wojskowe Napoleona.

<p>Po III rozbiórce Polski</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1797, • postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić działalność Jana Henryka Dąbrowskiego. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na czym polegała tragedia Legionów Polskich. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób sąsiedzi Rzeczypospolitej usprawiedliwiali swój udział w zaborach, • wyjaśnić okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację panującą w poszczególnych zaborach, • dostrzec przyczyny zaufania, którym Polacy obdarzyli Napoleona. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację poszczególnych grup społeczeństwa byłej Rzeczypospolitej pod zaborem rosyjskim, pruskim i austriackim, • opisać losy Legionów Polskich. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stosunek Napoleona do sprawy polskiej, • przedstawić okoliczności wkroczenia wojsk francuskich na ziemie polskie.
<p>Księstwo Warszawskie</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1807, 1815, • postać: Józefa Poniatowskiego, • okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powody rozczarowania Polaków Księstwem Warszawskim. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszar Księstwa Warszawskiego oraz zmiany terytorialne, do jakich doszło w 1809 r. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Wielka Armia. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać przejawy zależności i niezależności Księstwa Warszawskiego, • wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew wojen napoleońskich. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: sto dni Napoleona. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać podstawowe informacje na temat Księstwa Warszawskiego, • scharakteryzować ustrój Księstwa Warszawskiego, • wyjaśnić, jak doszło do klęski Napoleona. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: bitwa narodów, • z czego wynikała nazwa, jaką Napoleon nadał utworzonemu przez siebie Księstwu. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny z Austrią i przedstawić jej przebieg • wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny Napoleona z Rosją. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1808, 1809, 1812, 1813, • okoliczności, w jakich doszło do szarży polskich żołnierzy pod Somosierrą. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel taktyki stosowanej przez Rosjan podczas wojny z Napoleonem, • przyczyny klęski wyprawy Napoleona na Rosję. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o bitwach pod Somosierrą i Raszynem,

Wymagania edukacyjne do historii dla klasy 7 szkoły podstawowej

TEMAT LEKCJI	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
ROZDZIAŁ I. EUROPA I ZIEMIE POLSKIE PO KONGRESIE WIEDEŃSKIM					
Europa po kongresie wiedeńskim	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – daty: 1814–1815, 1815, – postanowienia polityczne kongresu wiedeńskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcia: „stary ład”, legitymizm, równowaga sił. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienić państwa, które miały decydujący głos podczas kongresu wiedeńskiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – postanowienia terytorialne kongresu wiedeńskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcia: naród, ruchy narodowe, – przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazać na mapie obszary, których dotyczyły decyzje terytorialne kongresu wiedeńskiego. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – datę: 1830, – miejsca głównych wystąpień przeciw porządkowi wiedeńskiemu (do 1830). <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przyczyny powstania i cele Świątego Przymierza, – przyczyny wybuchu rewolucji lipcowej. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – postać: Klemensa von Metternicha. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcie: konserwatyzm, – cele istnienia tajnych związków. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawić okoliczności rozwoju ruchów narodowych w Europie w I połowie XIX w., – scharakteryzować poglądy XIX-wiecznych konserwatystów. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omówić działalność państw europejskich zmierzającą do uniemożliwienia wybuchu rewolucji w Europie.

<p>Wiosna Ludów w Europie</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1848–1849.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: Wiosna Ludów.</p>	<p>Uczeń zna: – miejsca głównych wystąpień przeciw porządkowi wiedeńskiemu w czasie Wiosny Ludów.</p> <p>Uczeń rozumie: – przyczyny, które doprowadziły do wystąpień w różnych krajach europejskich w 1848 i 1849 r.</p>	<p>Uczeń zna: – postać: Józefa Bema.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić przebieg i skutki najważniejszych wystąpień w okresie Wiosny Ludów.</p>	<p>Uczeń zna: – datę: II 1848.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić dalekosiężne skutki najważniejszych wystąpień z okresu Wiosny Ludów.</p>	<p>Uczeń potrafi: – scharakteryzować wpływ Wiosny Ludów na sytuację polityczno-społeczną Europy.</p>
<p>Rewolucja przemysłowa</p>	<p>Uczeń zna: – postać: Jamesa Watta, – okres trwania rewolucji przemysłowej w Anglii (Wielkiej Brytanii) oraz w innych krajach europejskich i Stanach Zjednoczonych.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: rewolucja przemysłowa, kolonia, rewolucja agrarna, maszyna parowa.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić, dlaczego Anglię nazywano „warsztatem świata</p>	<p>Uczeń zna: – datę: 1782.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: klasa społeczna (klasa wyższa, klasa średnia, klasa robotnicza), – przyczyny rewolucji przemysłowej.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić czynniki, które zadecydowały o przewadze gospodarczej Anglii w okresie rewolucji przemysłowej, – wymienić sposoby zastosowania maszyny parowej w przemyśle i transporcie.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1807, 1825, – postacie: George’a Stephensona, Roberta Fultona.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: płodozmian, związki zawodowe, – wpływ rewolucji przemysłowej na przemiany społeczne.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać zmiany w strukturze społecznej, jakie dokonały się pod wpływem rewolucji przemysłowej.</p>	<p>Uczeń rozumie: – znaczenie maszyny parowej dla rozwoju różnych gałęzi przemysłu.</p> <p>Uczeń potrafi: – ocenić skutki rewolucji przemysłowej w zakresie przemian ekonomicznych i środowiskowych, – opisać warunki życia klasy robotniczej, – ocenić skutki rewolucji przemysłowej w zakresie przemian społecznych.</p>	<p>Uczeń potrafi: – dostrzec związek między sytuacją klasy robotniczej a groźbą rewolucji w Europie.</p>

<p>Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim</p>	<p>Uczeń zna: – datę: 1815, – postacie: Aleksandra I, Adama Czartoryskiego, Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: germanizacja.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej, – wskazać na mapie podział ziem polskich dokonany podczas kongresu wiedeńskiego.</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcia: ziemie zabrane, autonomia.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać największe wady konstytucji Królestwa Polskiego, – przedstawić dokonania Królestwa w zakresie gospodarki i edukacji, – przedstawić dokonania Królestwa w dziedzinie kultury.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1819, 1820, – postać: Ksawerego Druckiego-Lubeckiego.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: ziemianie, inteligencja, – zasady ustrojowe Królestwa Polskiego (Kongresowego).</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić założenia konstytucji Królestwa Polskiego.</p>	<p>Uczeń potrafi: – sformułować przyczyny stosunku cara Aleksandra I do Polaków po klęsce Napoleona, – scharakteryzować zmiany sytuacji politycznej Królestwa do 1825 r., – omówić działalność księcia Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, – omówić organizację ziem polskich pod panowaniem Prus i Austrii, – opisać funkcjonowanie Rzeczypospolitej Krakowskiej.</p>	<p>Uczeń potrafi: – opisać położenie Polaków na terenach zaboru pruskiego (i Prus) oraz austriackiego, – dostrzec różnicę w położeniu Polaków mieszkających pod zaborami oraz na terenie Rzeczypospolitej Krakowskiej.</p>
<p>Powstanie listopadowe</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 29 XI 1830, – postacie: wielkiego księcia Konstantego, Piotra Wysockiego, cara Mikołaja I, – cele walki powstańców.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1831, 1832.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: Statut organiczny, – przyczyny</p>	<p>Uczeń zna: – postacie: Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: dyktator, Cytadela.</p>	<p>Uczeń rozumie: – wpływ postawy części przywódców powstania na przebieg i rezultat walk.</p> <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi: – przedstawić skutki klęski powstania listopadowego w wymiarze politycznym, gospodarczym i społecznym.</p>

	<p>Uczeń rozumie: – pojęcia: sprzysiężenie podchorążych, noc listopadowa.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić okoliczności wybuchu powstania listopadowego.</p>	<p>niezadowolenia Polaków z sytuacji panującej w Królestwie Polskim.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić przebieg nocy listopadowej, – wskazać na mapie miejsca głównych bitew powstania.</p>	<p>Uczeń potrafi: – omówić najważniejsze wydarzenia powstania listopadowego.</p>	<p>– scharakteryzować stosunek różnych grup społeczeństwa polskiego do powstania.</p>	
Wielka Emigracja	<p>Uczeń zna: – postacie: Adama Czartoryskiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: Wielka Emigracja, – przyczyny popularności idei mesjanizmu w społeczeństwie polskim.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie miejsca głównych skupisk polskich</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcia: wieszcz narodowy, epepeja narodowa, polski mesjanizm, – rolę Wielkiej Emigracji jako przywódców politycznych narodu polskiego po klęsce powstania listopadowego.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić sytuację uczestników powstania listopadowego po zakończeniu walk z Rosją, – wyjaśnić</p>	<p>Uczeń zna: – założenia programowe najważniejszych stronnictw Wielkiej Emigracji.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: amnestia, emisariusz, – związki między sytuacją ziem polskich pod zaborami a tematyką literatury polskiej w I połowie XIX w.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać okoliczności narodzin Wielkiej Emigracji, – przedstawić dokonania polskich</p>	<p>Uczeń zna: – postacie: Wiktora Heltmana, Szymona Konarskiego, ks. Piotra Ściegiennego.</p> <p>Uczeń rozumie: – przyczyny klęski organizacji spiskowych działających na ziemiach polskich po powstaniu listopadowym.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić działalność organizacji spiskowych na ziemiach polskich po klęsce powstania listopadowego.</p>	<p>Uczeń potrafi: – dostrzec związki między działalnością Wielkiej Emigracji a ruchem spiskowym w kraju, – ocenić działalność przedstawicieli Wielkiej Emigracji.</p>

	emigrantów politycznych po powstaniu listopadowym.	przyczyny sporów między stronnictwami politycznymi Wielkiej Emigracji.	wieszczów narodowych, – przedstawić życie i działalność Fryderyka Chopina.		
Powstanie krakowskie i Wiosna Ludów	<p>Uczeń zna: – datę: II 1846, – postać: Jakuba Szeli.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: rabacja, – przyczyny i charakter wystąpień chłopskich w Galicji w 1846 r.</p>	<p>Uczeń rozumie: – cele polityki zaborcy rosyjskiego, pruskiego i austriackiego wobec społeczeństwa polskiego po upadku powstania listopadowego.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem Wiosny Ludów na ziemiach polskich.</p>	<p>Uczeń potrafi: – omówić sytuację w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych po upadku powstania listopadowego, – opisać przebieg rabacji galicyjskiej.</p>	<p>Uczeń potrafi: – omówić sytuację w zaborze pruskim po upadku powstania listopadowego, – przedstawić okoliczności wybuchu powstania krakowskiego, – przedstawić skutki powstania krakowskiego.</p>	<p>Uczeń rozumie: – przyczyny słabości wystąpień na ziemiach polskich w okresie Wiosny Ludów.</p>
Powstanie styczniowe	<p>Uczeń zna: – daty: 22/23 I 1863, 1863–1864, III 1864, – postać: Romualda Traugutta.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: branka.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić okoliczności wybuchu</p>	<p>Uczeń zna: – postać: cara Aleksandra II, – cele polityczne stronnictw „białych” i „czerwonych”.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Rząd Narodowy, tajne państwo, uwłaszczenie,</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1861–1862, – postać: Aleksandra Wielopolskiego.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: rewolucja moralna, dekret o uwłaszczeniu, – złożoność przyczyn wybuchu powstania styczniowego.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1853–1856.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać przebieg powstania z uwzględnieniem specyfiki działań zbrojnych, – przedstawić problem chłopski w czasie powstania i</p>	<p>Uczeń potrafi: – wskazać różnice między reformami uwłaszczeniowymi przeprowadzonymi w zaborach pruskim, austriackim i rosyjskim.</p>

	<p>powstania styczniowego, – wskazać na mapie miejsca głównych manifestacji patriotycznych w Królestwie oraz zasięg powstania styczniowego.</p>	<p>– z czego wynikał bierny stosunek chłopów do powstania.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić bezpośrednie skutki klęski powstania styczniowego.</p>	<p>Uczeń potrafi: – omówić sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego, – wyjaśnić, w jaki sposób funkcjonowało tajne państwo.</p>	<p>sposoby jego rozwiązania.</p>	
<p>Zaborcy wobec ziem dawnej Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1864 – ok. 1890, – cele polityki zaborców w stosunku do społeczeństwa polskiego, – metody walki Polaków z rusyfikacją i germanizacją.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: rusyfikacja.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1901–1902, – postać: Michała Drzymały, – przedstawicieli polskiego pozytywizmu, – główne założenia programowe polskiego pozytywizmu.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, ruch spółdzielczy, trójlojalizm.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać przejawy autonomii galicyjskiej.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1871–1878, 1885, 1886, – postać: Ottona von Bismarcka.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Kulturkampf, rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić sytuację w Królestwie Polskim po klęsce powstania styczniowego, – scharakteryzować program polskiego pozytywizmu.</p>	<p>Uczeń rozumie: – zależność postaw społeczeństwa polskiego wobec zaborców od polityki prowadzonej przez dane państwo zaborcze.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać politykę władz zaborczych wobec społeczeństwa polskiego w zaborze rosyjskim i pruskim, – omówić reakcję Polaków na działania władz Rosji i Prus.</p>	<p>Uczeń rozumie: – wyjaśnić okoliczności przyznania autonomii Polakom w zaborze austriackim.</p>

ROZDZIAŁ II. ŚWIAT W DRUGIEJ POŁOWIE XIX W.					
Zjednoczenie Włoch i Niemiec	<p>Uczeń zna: – daty: 1861, 1871, – postacie: Camilla Cavoura, Giuseppe Garibaldiego, Ottona von Bismarcka.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: zjednoczenie oddolne, zjednoczenie odgórne, – daczego Włosi dążyli do zjednoczenia.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie zjednoczone Królestwo Włoch i obszar Cesarstwa Niemieckiego, – wymienić skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla kontynentu europejskiego.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1859, 1860, 1864, 1866, 1870, 1870–1871.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: wyprawa tysiąca.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie główne państwa istniejące na Półwyspie Apenińskim przed zjednoczeniem Włoch, – lokalizować na mapie najważniejsze miejsca i obszary związane z kolejnymi etapami zjednoczenia Włoch i Niemiec.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1862, 1867, – postacie: Napoleona III, Wilhelma I.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: „czerwone koszule”, Związek Północnoniemiecki.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić i omówić sytuację polityczną Włoch i Niemiec po kongresie wiedeńskim.</p>	<p>Uczeń rozumie: – rolę Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldiego w procesie zjednoczenia Włoch i Ottona von Bismarcka w procesie zjednoczenia Niemiec.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić cele i etapy zjednoczenia Włoch i Niemiec.</p>	<p>Uczeń potrafi: – dostrzec podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec.</p>

Wojna secesyjna	<p>Uczeń zna: – daty: 1861–1865, – postać: Abrahama Lincolna.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: rasizm, secesja, Unia, Konfederacja, wojna secesyjna, – przyczyny istnienia niewolnictwa w południowych stanach USA.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić najważniejsze różnice między Północą a Południem Stanów Zjednoczonych, – wymienić przyczyny wojny secesyjnej.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1860, 1861, – postać: Roberta Lee.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: federacja, abolicjonizm, – związek między wydaniem proklamacji znoszącej niewolnictwo a przebiegiem działań zbrojnych.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić okoliczności, w których doszło do secesji 11 stanów Południa, – wskazać na mapie najważniejsze miejsca związane z przebiegiem wojny secesyjnej.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1863, 1865.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: jankes, taktyka spalonej ziemi.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić sytuację niewolników w USA, – omówić przebieg wojny secesyjnej, – porównać stosunek sił Unii i Konfederacji.</p>	<p>Uczeń zna: – postać: Williama Shermana.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Ku Klux Klan, segregacja rasowa.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać skutki wojny secesyjnej, – omówić cele Ku Klux Klanu.</p>	<p>Uczeń potrafi: – przedstawić sytuację czarnoskórych mieszkańców USA po wojnie.</p>
Kolonializm	<p>Uczeń zna: – ramy chronologiczne kolonializmu i imperializmu.</p>	<p>Uczeń zna: – metody wykorzystywane przez państwa kolonialne w celu</p>	<p>Uczeń zna: – postać: Cecila Rhodes’a.</p> <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1881–1889.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: powstanie</p>	<p>Uczeń zna: – ramy chronologiczne wojen opiumowych, – przyczyny wojen</p>

<p>w XIX wieku</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcia: kolonia, kolonializm, imperializm, rasizm.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić główne mocarstwa kolonialne, – wymienić czynniki, które umożliwiły państwom europejskim podporządkowanie sobie w XIX w. większości świata, – wymienić skutki XIX-wiecznego imperializmu.</p>	<p>podporządkowania sobie kolonizowanych terenów.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: polityka „pośredniego panowania”.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać cechy charakterystyczne kolonializmu od XV do XVIII w., – wyjaśnić przyczyny i sytuować w przestrzeni kierunki oraz zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.</p>	<p>– pojęcia: gubernator, <i>sati</i>.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać różne formy oporu wobec kolonizatorów i wyjaśnić przyczyny niepowodzeń tych działań, – przedstawić następstwa polityczne i kulturowe ekspansji kolonialnej, – wskazać na mapie tereny skolonizowane przez główne państwa europejskie.</p>	<p>Mahdiego.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić politykę imperialną Wielkiej Brytanii, – omówić i ocenić skutki polityki kolonialnej prowadzonej przez państwa europejskie.</p>	<p>opiumowych.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: opium, wojny opiumowe.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić przebieg wojen opiumowych.</p>
<p>Nowe idee w Europie</p>	<p>Uczeń zna: – postacie: Karola Marksa, Marii Skłodowskiej-Curie.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: socjalizm, komunizm, marksizm, walka klas, proletariat, rewolucja socjalistyczna,</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcia: nadprodukcja, kryzys gospodarczy, strajk, partia polityczna, feminizm, sufrażystki.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcie: związek zawodowy, – wpływ przemian gospodarczych na kształtowanie się socjalizmu i komunizmu.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać funkcjonowanie</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcia: koncern, monopol, socjaldemokracja, ateizm, partia robotnicza.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić sytuację robotników do lat 80. XIX w., – omówić zmiany</p>	<p>Uczeń rozumie: – dlaczego okres między latami 70. XIX w. a 1914 r. był nazywany piękną epoką.</p> <p>Uczeń potrafi: – dostrzec wpływ ideologii socjalistycznej na kształtowanie się</p>

	<p>powszechne prawo wyborcze, kultura masowa.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić główne założenia idei socjalizmu i komunizmu, – wyjaśnić, w jaki sposób kobiety w XIX w. walczyły o prawa wyborcze.</p>	<p>najważniejsze błędy w poglądach wyrażanych przez Karola Marksa, – wymienić cele, do których dążyli robotnicy, i stosowane przez nich metody walki.</p>	<p>gospodarek uprzemysłowionych krajów Europy, – przedstawić poglądy Karola Marksa, – przedstawić nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe.</p>	<p>w położeniu robotników w XIX w., – omówić sytuację kobiet w I połowie XIX w., – omówić metody i efekty walki kobiet o zrównanie w prawach z mężczyznami.</p>	<p>świadomości społecznej i politycznej robotników, – scharakteryzować przyczyny i następstwa procesu demokratyzacji życia politycznego.</p>
<p>Pierwsze polskie partie polityczne</p>	<p>Uczeń zna: – postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, – główne cele narodowej demokracji, – założenia programowe Polskiej Partii Socjalistycznej, Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy oraz Polskiego Stronnictwa Ludowego.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić główne nurty życia politycznego pod zaborami na przełomie XIX i XX w.</p>	<p>Uczeń zna: – postacie: Stanisława Wojciechowskiego, Wincentego Witosa, – okres narodzin ruchu narodowego na ziemiach polskich.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: świadomość narodowa, nacjonalizm, endecja, realizm polityczny.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić, w jaki sposób narodowcy</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1893, 1895, 1897, 1900, 1903.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: antysemityzm, egoizm narodowy.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać zmiany w sposobie rozumienia narodu w okresie rewolucji francuskiej i wojen napoleońskich, – scharakteryzować program polityczny Narodowej Demokracji.</p>	<p>Uczeń zna: – postacie: Róży Luksemburg, Feliksa Dzierżyńskiego.</p> <p>Uczeń potrafi: – scharakteryzować strukturę narodową ziem polskich w II połowie XIX w., – opisać formowanie się ruchu socjalistycznego i ludowego na ziemiach polskich, – opisać działalność Polskiego Stronnictwa Ludowego.</p>	<p>Uczeń rozumie: – wpływ idei nacjonalizmu i socjalizmu na kształtowanie się polskiego ruchu politycznego.</p> <p>Uczeń potrafi: – dostrzec różnice między programami różnych partii socjalistycznych.</p>

		realizowali ideę realizmu politycznego.			
Ostatnie lata pod zaborami	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – daty: 22 I 1905, 1905–1907, – przyczyny rewolucji 1905 roku w Rosji i w Królestwie Polskim. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcie: „krwawa niedziela”. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienić skutki rewolucji 1905 roku na ziemiach polskich. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – postulaty Polskiej Partii Socjalistycznej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcia: orientacja proaustriacka, orientacja prorosyjska. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienić osiągnięcia Polaków w pierwszym okresie rewolucji, – wyjaśnić, na czym polegał spór orientacyjny w społeczeństwie polskim w pierwszych latach XX w., – wskazać słabe strony obu orientacji. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – daty: 1904–1905, – założenia programowe orientacji proaustriackiej i prorosyjskiej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcie: bojówka, – podłoże i charakter konfliktu między endecją a PPS. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić okoliczności i charakter konfliktu między przedstawicielami Narodowej Demokracji a Polskiej Partii Socjalistycznej. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omówić przebieg rewolucji 1905 roku na ziemiach polskich, – wskazać okoliczności, które doprowadziły do porażki rewolucji 1905 roku, – wskazać mocne i słabe strony rewolucji 1905 roku na ziemiach polskich. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawić i ocenić dokonania Polaków w ostatnich latach zaborów.
ROZDZIAŁ III. I WOJNA ŚWIATOWA					
	Uczeń zna:	Uczeń zna:	Uczeń rozumie:	Uczeń rozumie:	Uczeń rozumie:

<p>Od „zbrojnego pokoju” do I wojny światowej</p>	<p>– daty: 28 VI 1914, 28 VII 1914, – postać: arcyksięcia Franciszka Ferdynanda.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: trójprzymierze (państwa centralne), trójporozumienie (ententa).</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie państwa należące do wrogich bloków polityczno-militarnych i ich sojuszników.</p>	<p>– daty: 1882, 1907, 1914.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: wojna błyskawiczna, wojna manewrowa, wojna pozycyjna.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić główne przyczyny narastania konfliktów między państwami europejskimi na przełomie XIX i XX w.,</p>	<p>– pojęcia: państwo militarystyczne, kocioł bałkański, wyścig zbrojeń, „zbrojny pokój”, plan Schlieffena, – znaczenie określenia: „wrzenie w bałkańskim kotle”, – przyczyny niepowodzenia planu Schlieffena.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić przyczyny i wskazać obszary rywalizacji między państwami europejskimi, – opisać sytuację panującą na Bałkanach, – przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wybuchu I wojny światowej, – scharakteryzować specyfikę działań wojennych.</p>	<p>– pojęcia: wywiad, ultimatum, propaganda, Prusy Wschodnie, – złożoność przyczyn, które doprowadziły do wybuchu I wojny światowej, – z czego wynikał entuzjazm ludności państw europejskich na wieść o wybuchu wojny.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać przygotowania państw europejskich do wybuchu wojny, – opisać postawy społeczeństw państw europejskich wobec wybuchu wojny, – opisać przebieg działań zbrojnych w 1914 r.</p>	<p>– w jaki sposób propaganda kształtowała opinie społeczeństw oraz wizerunek wroga.</p> <p>Uczeń potrafi: – dostrzec elementy propagandowe w sposobie przedstawiania przeciwnika podczas I wojny światowej, – dostrzec złożoność problemu związanego z odpowiedzialnością państw europejskich za wybuch I wojny światowej.</p>
--	---	---	---	---	---

<p>Dwie rewolucje w Rosji</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 3 III 1917, 6/7 XI 1917, – postać: Włodzimierza Lenina.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: rewolucja lutowa, bolszewicy, rewolucja październikowa, Rosja Radziecka.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić główne wydarzenia związane z przebiegiem działań zbrojnych na froncie wschodnim.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: XI 1917 – III 1918, III 1918, – główne założenia programu politycznego Rządu Tymczasowego i bolszewików, – postanowienia dekretów o pokoju i o ziemi oraz pokoju brzeskiego.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Rząd Tymczasowy, rady delegatów robotniczych i żołnierskich, dwuwładza, pokój brzeski.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie linie frontu wschodniego w poszczególnych latach konfliktu.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1914, 1915, 1916.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Duma, ofensywa Brusilowa, zamach stanu, aneksja.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji, – opisać przebieg rewolucji lutowej i październikowej, – scharakteryzować okres dwuwładzy w Rosji, – opisać bezpośrednie następstwa rewolucji październikowej.</p>	<p>Uczeń potrafi: – opisać sytuację polityczną i gospodarczą Rosji na początku XX w., – opisać działalność Włodzimierza Lenina, – wyjaśnić powody wzrostu poparcia dla bolszewików w społeczeństwie rosyjskim, – omówić politykę wewnętrzną i zewnętrzną bolszewików po przejęciu władzy w Rosji.</p>	<p>Uczeń rozumie: – rolę propagandy jako środka umożliwiającego zdobycie władzy.</p> <p>Uczeń potrafi: – dostrzec wpływ jednostki na losy państw i społeczeństw na przykładzie działalności Włodzimierza Lenina.</p>
	<p>Uczeń zna: – daty: II 1917, IV 1917, 11 XI 1918, – okoliczności przystąpienia USA do wojny.</p>	<p>Uczeń zna: – rodzaje broni zastosowane podczas walk na frontach I wojny światowej.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1916, 1918, 1918–1919.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: alianci, dzika demobilizacja,</p>	<p>Uczeń potrafi: – dostrzec konsekwencje wojny wynikające z typu prowadzonych działań zbrojnych, – opisać</p>	<p>Uczeń potrafi: – dostrzec wpływ nowych rodzajów broni na przebieg działań wojennych, – przedstawić polityczny,</p>

<p>Klęska państw centralnych</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcie: nieograniczona wojna podwodna.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić, co chcieli osiągnąć Niemcy, ogłaszając nieograniczoną wojnę podwodną.</p>	<p>Uczeń rozumie: – wpływ przystąpienia USA do wojny na przebieg konfliktu.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia na froncie zachodnim, – wymienić państwa, które powstały na gruzach Austro-Węgier.</p>	<p>pandemia.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać przebieg działań zbrojnych na froncie zachodnim w 1916 r., – opisać stosunek Amerykanów do toczącej się w Europie wojny, – omówić sytuację panującą na froncie zachodnim w 1918 r.</p>	<p>okoliczności zakończenia I wojny światowej, – opisać proces rozpadu Austro-Węgier w ostatnim etapie wojny, – opisać kulturowe i cywilizacyjne skutki I wojny światowej.</p>	<p>kulturowy i cywilizacyjny obraz Europy po zakończeniu konfliktu.</p>
<p>O wolną Polskę</p>	<p>Uczeń zna: – datę: 5 XI 1916, – postać: Józefa Hallera, – postanowienia aktu 5 listopada.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Pierwsza Kompania Kadrowa, Legiony Polskie, akt 5 listopada, – znaczenie aktu 5 listopada dla umiędzynarodowienia sprawy polskiej.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: VIII 1914, 6 VIII 1914, I 1918, VI 1918, – postać: Woodrowa Wilsona, – treść odezwo wydanych przez dowództwa wojsk państw zaborczych, – treści dotyczące sprawy polskiej w orędziu Wilsona i deklaracji wersalskiej.</p> <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1915, 1916, VI 1917, 1917.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: błękitna armia, Komitet Narodowy Polski, Rada Regencyjna, – znaczenie orędzia Wilsona i deklaracji wersalskiej dla sprawy polskiej.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej,</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcie: Legion Puławski.</p> <p>Uczeń potrafi: – scharakteryzować stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej na początku i w czasie I wojny światowej, – opisać zmiany stanowiska państw centralnych oraz Rosji i pozostałych państw ententy w stosunku do sprawy polskiej na przełomie 1916 i</p>	<p>Uczeń potrafi: – ocenić wysiłek zbrojny Polaków, – opisać działalność polityków Narodowej Demokracji we Francji.</p>

		<p>– pojęcia: kryzys przysięgowy, deklaracja wersalska.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <p>– przedstawić polski czyn zbrojny podczas I wojny światowej,</p> <p>– wyjaśnić przyczyny i przebieg kryzysu przysięgowego.</p>	<p>– omówić sytuację Polaków pod koniec 1917 r.</p>	1917 r.	
--	--	---	---	---------	--

ROZDZIAŁ IV. ŚWIAT W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM

<p>Europa i Ameryka po I wojnie światowej</p>	<p>Uczeń zna:</p> <p>– daty: I 1918, VI 1919,</p> <p>– postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie Niemiec,</p> <p>– postanowienia układów w Rapallo i Locarno.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <p>– pojęcia: „wielka trójka”, traktat wersalski, ład wersalski, wielki kryzys.</p> <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <p>– daty: 1920, 1922, 1925, 1929,</p> <p>– postać: Davida Lloyd George’a,</p> <p>– cele istnienia i główne słabości Ligi Narodów,</p> <p>– przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <p>– pojęcia: obszar zdemilitaryzowany, Liga Narodów, izolacjonizm, zasada</p>	<p>Uczeń zna:</p> <p>– datę: 1933.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <p>– pojęcia: kontrybucja, krach,</p> <p>– dlaczego ład wersalski był poddawany krytyce.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <p>– opisać działalność Ligi Narodów,</p> <p>– wyjaśnić, jak zmieniał się stosunek Amerykanów do spraw europejskich,</p> <p>– omówić sytuację</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <p>– dlaczego między zwycięskimi państwami istniała sprzeczność interesów.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <p>– przedstawić przyczyny i okoliczności, w jakich doszło do podpisania porozumienia między Niemcami a ZSRR,</p> <p>– przedstawić okoliczności</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <p>– ocenić działalność Ligi Narodów.</p>
--	---	---	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić, do czego dążyły zwycięskie mocarstwa po zakończeniu I wojny światowej, – wyjaśnić, czym był ład wersalski, – wskazać na mapie nowe państwa powstałe po I wojnie światowej, – wymienić najważniejsze przejawy i skutki wielkiego kryzysu. 	<p>samostanowienia narodów,</p> <ul style="list-style-type: none"> – skutki polityczne zawarcia układów w Rapallo i Locarno. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienić najważniejsze powody krytyki ładu wersalskiego, – wskazać na mapie państwa poddające krytyce ład wersalski, – wyjaśnić, jak zmieniało się międzynarodowe położenie Polski i Czechosłowacji po Locarno. 	<p>gospodarczą Europy i USA po zakończeniu I wojny światowej.</p>	<p>podpisania układu w Locarno,</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisać okoliczności rozpoczęcia się wielkiego kryzysu. 	
<p>Nazizm w Niemczech</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – daty: 1919–1933, 1933–1945, – postać: Adolfa Hitlera, – główne założenia ideologii narodowego socjalizmu. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Republika Weimarska, narodowy socjalizm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – datę: 1918, – główne cechy państwa totalitarnego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcia: NSDAP, państwo totalitarne (totalitaryzm), militaryzm, antysemityzm, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – daty: 1919, 1923, 1928, 1929, 1933, 1934, 1938. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcia: <i>Mein Kampf</i>, ustawy norymberskie, noc kryształowa. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisać okoliczności powstania Republiki 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcia: hiperinflacja, pucz, gestapo, SA, SS. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omówić sytuację Niemiec po I wojnie światowej, – scharakteryzować sytuację gospodarczą Republiki 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zinterpretować i ocenić ideologię narodowego socjalizmu (nazizmu).

	<p>(nazizm), obóz koncentracyjny, Trzecia Rzesza, Führer.</p> <p>Uczeń potrafi: – dostrzec zagrożenia dla demokracji na przykładzie sposobu przejęcia władzy przez Hitlera w Niemczech.</p>	<p>– związek między sytuacją gospodarczą a radykalizacją społeczeństwa niemieckiego.</p> <p>Uczeń potrafi: – dostrzec przyczyny wzrostu popularności Hitlera w społeczeństwie niemieckim.</p>	<p>Weimarskiej, – omówić drogę Hitlera do władzy, – wskazać cechy niemieckiego państwa totalitarnego, – scharakteryzować politykę nazistów wobec Żydów.</p>	<p>Weimarskiej, – przedstawić okoliczności i skutki puczu monachijskiego, – omówić założenia polityki Trzeciej Rzeszy i ich realizację.</p>	
<p>Komunizm w ZSRR</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1917–1922, – postać: Józefa Stalina.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Armia Czerwona, łagry, Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR), kult jednostki, – cele polityki Stalina, – zbrodniczy charakter działalności Stalina.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić przyczyny sukcesu komunistów</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1918, 1921, 1929, 1932–1933, – główne założenia komunizmu wojennego i gospodarki centralnie planowanej, – założenia polityki NEP-u, – dane liczbowe związane ze zbrodniczą działalnością NKWD oraz z wielką czystką.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: komunizm</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1922, 1924.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: „czerwoni”, „biali”, czerwony terror, Czeka, kułacy, – wpływ totalitaryzmu sowieckiego na każdą dziedzinę życia obywateli.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać przebieg wojny domowej w Rosji, – przedstawić okoliczności powstania Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, – opisać</p>	<p>Uczeń zna: – stronnictwa walczące z komunistami podczas wojny domowej.</p> <p>Uczeń potrafi: – scharakteryzować etapy formowania się systemu socjalistycznego w Rosji, – opisać funkcjonowanie komunizmu wojennego w Rosji, – opisać przebieg procesów uprzemysłowienia i kolektywizacji rolnictwa w ZSRR.</p>	<p>Uczeń potrafi: – dostrzec wpływ totalitaryzmu na funkcjonowanie społeczeństwa oraz relacje między jego członkami, – ocenić system totalitarny w ZSRR.</p>

	w wojnie domowej, – przedstawić skutki uprzemysłowienia i kolektywizacji rolnictwa, – wymienić różne przejawy uwielbienia dla Stalina.	wojenny, Nowa Polityka Ekonomiczna (NEP), centralne planowanie, uprzemysłowienie, kolektywizacja, wielki głód, NKWD, wielka czystka.	funkcjonowanie systemu totalitarnego w ZSRR, – opisać cele i metody działania NKWD.		
ROZDZIAŁ V. II RZECZPOSPOLITA - FORMOWANIE PAŃSTWA					
Odzyskanie niepodległości	<p>Uczeń zna: – 10 XI 1918, 11 XI 1918, 10 II 1919, 20 II 1920, – postać: Ignacego Paderewskiego, – najważniejsze postanowienia Małej konstytucji.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Sejm Ustawodawczy, Mała konstytucja.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić, co się wydarzyło 11 listopada 1918 r.</p>	<p>Uczeń zna: – datę: 1918, – postać: Jędrzeja Moraczewskiego.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: Rada Regencyjna, – zagrożenia wynikające z istnienia rządu Jędrzeja Moraczewskiego.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać okoliczności, w jakich doszło do odrodzenia państwa polskiego, – wskazać na mapie miejsca powstania</p>	<p>Uczeń zna: – 6/7 XI 1918, 1919, – postać: Ignacego Daszyńskiego, – ugrupowania rywalizujące o władzę na ziemiach polskich.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Polska Organizacja Wojskowa, lewica, prawica, Prezydent Ministrów, – wpływ Józefa Piłsudskiego na uspokojenie sytuacji na ziemiach polskich.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić okoliczności powołania rządu Ignacego Daszyńskiego.</p>	<p>Uczeń rozumie: – wpływ jednostki na losy państwa na przykładzie postaci Józefa Piłsudskiego.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać działalność rządu Jędrzeja Moraczewskiego, – dokonać charakterystyki ustroju państwa polskiego na podstawie Małej konstytucji.</p>	<p>Uczeń potrafi: – opisać sytuację międzynarodową i jej wpływ na wydarzenia na ziemiach polskich jesienią 1918 r., – opisać działalność ugrupowań rywalizujących o władzę na ziemiach polskich.</p>

		pierwszych ośrodków władzy państwowej.			
Walka o granice	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – daty: 1 XI 1918, 26 XII 1918, VI 1919, VIII 1919, VIII 1920, III 1921, V 1921, – postać: Wojciecha Korfanteo, – decyzje paryskiej konferencji pokojowej w sprawie granic Polski, – przyczyny powstań śląskich. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcia: Orłęta Lwowskie, powstanie wielkopolskie, powstania śląskie, – z czego wynikały niekorzystne decyzje konferencji pokojowej w sprawie granic Polski, – czym kierowali się mieszkańcy Śląska, walcząc o przynależność tego obszaru do Polski. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazać na mapie decyzje terytorialne konferencji pokojowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – główne założenia koncepcji federacyjnej i inkorporacyjnej granic państwa polskiego, – wyniki plebiscytu w sprawie przynależności terytorialnej Śląska. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcia: koncepcja federacyjna, koncepcja inkorporacyjna, wolne miasto, plebiscyt, – przyczyny korzystnego dla Niemców wyniku plebiscytu, – wpływ trzeciego powstania śląskiego na ostateczny kształt granicy polsko-niemieckiej na Śląsku. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostrzec tragizm walk prowadzonych o Lwów, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – daty: I 1919, VII 1920, – wyniki plebiscytu na Warmii i Mazurach. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – trudności wynikające z realizacji zasady samostanowienia narodów na obszarze Ukrainy, – przyczyny utraty przez Polskę Zaolzia oraz wyników plebiscytu na Warmii i Mazurach. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisać przebieg walk na obszarze Galicji w listopadzie 1918 r., – omówić przyczyny i przebieg powstania wielkopolskiego, – opisać okoliczności, w jakich doszło do utraty przez Polskę Zaolzia. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omówić stosunek państw zachodnich do granic polskich, – omówić przebieg powstań śląskich, – wyjaśnić, z czego wynikały negatywne relacje między Polską a Niemcami i Czechosłowacją. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostrzec konflikt interesów między oczekiwaniami Polaków dotyczącymi granic państwa polskiego a dążeniami narodów sąsiednich.

	w sprawie granic Polski.	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie obszar plebiscytowy na Śląsku, - przedstawić decyzje alianckiej komisji plebiscytowej w sprawie Śląska, - wskazać na mapie obszary Śląska przyznane Polsce. 			
Wojna polsko-radziecka	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - daty: 13-16 VIII 1920, III 1921, - postanowienia pokoju ryskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojęcia: Bitwa Warszawska, Cud nad Wisłą, pokój ryski, - znaczenie Bitwy Warszawskiej dla ocalenia państwowości polskiej. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie ostateczne granice II Rzeczypospolitej, - wymienić państwa sąsiednie będące wrogami i przyjaciółmi Polski. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - daty: IX 1920, X 1920. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojęcie: bunt generała Żeligowskiego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawić przebieg i skutki Bitwy Warszawskiej, - wyjaśnić przyczyny buntu gen. Żeligowskiego, - wskazać na mapie teren Wileńszczyzny. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - daty: II 1919, V 1919, V 1920, III 1923, - postacie: Symona Petlury, Lucjana Żeligowskiego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojęcia: Rada Obrony Państwa, apel „Ojczyzna w niebezpieczeństwie!”. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisać sytuację panującą na Ukrainie w 1919 r., - wyjaśnić przyczyny i okoliczności wybuchu wojny między Polską a Rosją Radziecką, - wskazać na mapie obszary walk w I połowie 1919 r. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - związek między zmianą relacji z Ukrainą a przebiegiem walk między Polakami a Armią Czerwoną, - na czym polegały plany polityczne komunistycznych władz radzieckich. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisać przebieg wyprawy kijowskiej, - omówić przebieg radzieckiej ofensywy w 1920 r., - dostrzec zagrożenie dla państwowości polskiej wynikające z ofensywy Armii Czerwonej, - omówić 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jakie czynniki zadecydowały o sukcesie koncepcji inkorporacyjnej. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostrzec zagrożenia dla państwa polskiego powstałe w trakcie formowania się jego granic.

				okoliczności zakończenia wojny polsko-radzieckiej.	
Rzeczpospolita Polska	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – daty: 17 III 1921, 16 XII 1922, – postacie: Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, – główne założenia ustrojowe państwa polskiego w myśl konstytucji marcowej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcia: państwo wielonarodowe, Konstytucja marcowa, republika parlamentarna. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – datę: 9 XII 1922, – najważniejsze dane statystyczne dotyczące II Rzeczpospolitej, – prawa i wolności obywatelskie zagwarantowane w Konstytucji marcowej. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić, jaki wpływ na gospodarkę miały walki prowadzone na ziemiach polskich w latach 1914–1921, – wskazać mocne i słabe strony ustroju II Rzeczpospolitej w myśl postanowień Konstytucji marcowej. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – daty: 1919, XI 1922, 20 XII 1922. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcie: traktat o ochronie mniejszości narodowych. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – scharakteryzować strukturę narodowościową i społeczną II Rzeczpospolitej, – opisać okoliczności zamachu na prezydenta II Rzeczpospolitej. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostrzec różnice gospodarcze, kulturowe i społeczne utrudniające unifikację ziem polskich, – scharakteryzować główne postanowienia Konstytucji marcowej i omówić wprowadzony przez nią ustrój państwa, – opisać okoliczności wyboru pierwszego prezydenta Rzeczpospolitej. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostrzec zagrożenia dla integralności państwa wynikające z wielonarodowości społeczeństwa II Rzeczpospolitej.
	Uczeń zna: – postać: Władysława	Uczeń zna: – daty: 1918,	Uczeń zna: – daty: 1919, 1932,	Uczeń zna: – postać:	Uczeń potrafi: – ocenić podstawowe

<p>Pierwsze lata niepodległej Polski</p>	<p>Grabskiego.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Wojsko Polskie, szkoła powszechna.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić pierwsze problemy Wojska Polskiego.</p>	<p>1923, – polskie formacje wojskowe walczące podczas I wojny światowej.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: hiperinflacja, reformy Grabskiego, reforma walutowa, złoty polski, Bank Polski, reforma rolna.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić podstawowe założenia reform Władysława Grabskiego.</p>	<p>– strukturę systemu edukacji po reformie Jędrzejewiczowskiej.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: reforma Jędrzejewiczowska, emisja, parcelacja.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić okoliczności utworzenia Wojska Polskiego, – omówić funkcjonowanie systemu edukacji w pierwszych latach istnienia Rzeczypospolitej i po 1932 r.</p>	<p>Franciszka Ksawerego Fiericha.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać sytuację prawną państwa polskiego w pierwszych latach niepodległości, – przedstawić dokonania komisji zajmującej się ujednoczeniem prawa.</p>	<p>założenia reform Władysława Grabskiego, – ocenić skutki reform przeprowadzonych przez Władysława Grabskiego.</p>
<p>ROZDZIAŁ VI. II RZECZPOSPOLITA – SUKCESY I NIEPOWODZENIA</p>					
<p>Pod rządami sanacji</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 12–14 V 1926, 1926–1939, 1935, – postać: Ignacego Mościckiego, – przyczyny niezadowolenia ludności z sytuacji panującej w państwie</p>	<p>Uczeń zna: – postać: Józefa Becka, – obozy polityczne walczące o władzę po śmierci Józefa Piłsudskiego.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: Pierwszy</p>	<p>Uczeń zna: – daty: VIII 1926, 1928, 1929, 1930, – postać: Edwarda Rydza-Śmigłego, – okoliczności, które poprzedziły zamach majowy w Polsce.</p>	<p>Uczeń zna: – bilans ofiar starć podczas walk między stroną rządową a oddziałami wiernymi Piłsudskiemu.</p> <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń potrafi: – ocenić system autorytarny w Polsce, – ocenić postać Marszałka Józefa Piłsudskiego i jego dokonania.</p>

	<p>polskim, – główne założenia ustrojowe Rzeczypospolitej w myśl Konstytucji kwietniowej.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: sejmokracja, zamach majowy, autorytaryzm, sanacja, Konstytucja kwietniowa.</p>	<p>Marszałek Polski.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić przyczyny, przebieg i skutki zamachu majowego, – wymienić grupy popierające zamach majowy i sprzeciwiające się mu.</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcia: nowela sierpniowa, BBWR, proces brzeski, – argumenty, które skłoniły Piłsudskiego do przeprowadzenia zamachu majowego.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać sytuację panującą w państwie polskim do 1925 r., – opisać stosunek rządów sanacji do opozycji, – opisać ustrój Rzeczypospolitej na podstawie Konstytucji kwietniowej.</p>	<p>– przyczyny uchwalenia noweli sierpniowej oraz utworzenia Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (BBWR).</p> <p>Uczeń potrafi: – scharakteryzować ustrój autorytarny, – porównać autorytarny sposób rządzenia z demokratycznym i totalitarnym, – opisać rządy sanacji, – opisać sytuację w obozie sanacji po śmierci Józefa Piłsudskiego.</p>	
<p>Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń zna: – sąsiadów II Rzeczypospolitej, – postanowienia układów w Rapallo i Locarno, – postanowienia paktu o nieagresji z ZSRR.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: układ w Rapallo, układ</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1921, 1922, 1925, 1932, 1934.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: wojna celna, – z czego wynikało niekorzystne położenie geopolityczne państwa polskiego</p>	<p>Uczeń zna: – daty: III 1938, 2 X 1938.</p> <p>Uczeń rozumie: – jaki wpływ na międzynarodową pozycję Polski miały układy w Rapallo i Locarno, – z czego wynikała pozorna poprawa położenia</p>	<p>Uczeń rozumie: – z czego wynikała niechęć Piłsudskiego do zbiorowych układów bezpieczeństwa.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić stosunki dyplomatyczne Polski z sąsiadami oraz z Francją,</p>	<p>Uczeń potrafi: – dostrzec związek między agresywną polityką Hitlera a realizacją celów dyplomacji polskiej, – ocenić politykę prowadzoną przez II Rzeczypospolitą w 1938 r.</p>

	<p>w Locarno, pakt o nieagresji z ZSRR, deklaracja o nieagresji, polityka równowagi.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie II Rzeczpospolitą i jej sąsiadów.</p>	<p>w okresie międzywojennym.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny celnej z Niemcami, – wyjaśnić, w jakim celu obóz sanacji prowadził politykę równowagi.</p>	<p>międzynarodowego Polski po dojściu Hitlera do władzy w Niemczech.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić okoliczności podpisania układów w Rapallo i Locarno, – opisać przebieg i wymienić skutki wojny celnej z Niemcami.</p>	<p>– opisać politykę zagraniczną obozu sanacji, – podać przykłady łamania postanowień traktatu wersalskiego przez Niemcy i wyjaśnić ich wpływ na polską politykę.</p>	
<p>Problemy gospodarcze i narodowościowe</p>	<p>Uczeń zna: – postać: Eugeniusza Kwiatkowskiego, – główne mniejszości narodowe zamieszkujące II Rzeczpospolitą oraz ich liczebność.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: magistrała węglowa, Centralny Okręg Przemysłowy (COP).</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie Gdynię i położenie Centralnego Okręgu Przemysłowego.</p>	<p>Uczeń zna: – datę: 1922.</p> <p>Uczeń rozumie: – przyczyny trudności gospodarczych państwa polskiego.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić przyczyny podjęcia decyzji o budowie portu w Gdyni.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1926, 1926–1933, 1926–1929, 1929–1935, 1936.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów (OUN).</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać przebieg procesu powstawania miasta i portu, – omówić przebieg i skutki wielkiego kryzysu na ziemiach polskich, – przedstawić działalność mniejszości</p>	<p>Uczeń zna: – najważniejsze zakłady zlokalizowane w obrębie Centralnego Okręgu Przemysłowego.</p> <p>Uczeń rozumie: – dlaczego przebieg wielkiego kryzysu był na ziemiach polskich dotkliwszy niż w innych krajach.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać sytuację gospodarczą Polski w latach 1926–1929,</p>	<p>Uczeń potrafi: – dostrzec wpływ istnienia portu w Gdyni i magistrali węglowej na sytuację gospodarczą państwa polskiego, – omówić i ocenić politykę narodowościową władz II Rzeczpospolitej z punktu widzenia mniejszości ukraińskiej i żydowskiej.</p>

			ukraińskiej i żydowskiej w Polsce.	– wyjaśnić, jaki wpływ na gospodarkę polską miała budowa COP-u.	
Nauka i kultura II Rzeczypospolitej	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostrzec wpływ radia na życie mieszkańców Polski międzywojennej, – przedstawić stosunek mieszkańców II Rzeczypospolitej do sportu. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisać rozwój kina w Polsce w okresie międzywojennym. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – daty: 1895, 1921, 1924, 1926, 1928, 1932, 1938, – postacie: Józefa Kostrzewskiego, Eugeniusza Romera, braci Lumière. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcie: szkoła lwowsko--warszawska. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawić dokonania wybitnych polskich naukowców. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawicieli polskiej literatury, sztuki, polskich aktorów i sportowców okresu międzywojennego. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojęcie: Instytut Radowy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omówić działalność szkoły lwowsko-warszawskiej, – omówić dokonania polskich twórców sztuki okresu międzywojennego, – omówić dokonania polskich sportowców w okresie międzywojennym. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omówić osiągnięcia polskiej literatury okresu międzywojennego.

ROZDZIAŁ VII. KU WOJNIE

<p>Japońska ekspansja</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcie: okres Meiji.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie terytoria opanowane przez Japonię i od niej uzależnione.</p>	<p>Uczeń zna: – cel polityki zagranicznej Japonii na przełomie XIX i XX w.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać korzyści odniesione przez Japonię w wyniku wojen, w których uczestniczyło to państwo, – wymienić przyczyny ekspansji Japonii w latach 30. XX w.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1894–1895, 1904–1905, 1911, 1924, 1931, 1932, 1933, 1937.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: izolacja, traktaty nierównoprawne, samuraj, militarizm, – związek między zawarciem traktatów nierównoprawnych a początkiem reform w Japonii.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić reformy przeprowadzone przez władze Japonii w okresie Meiji, – omówić politykę zagraniczną Japonii na przełomie XIX i XX w.</p>	<p>Uczeń zna: – postać: Czang Kaj-szeka.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: Republika Chińska, Mandżukuo, masakra nankińska.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać sytuację Japonii do połowy XIX w., – omówić sytuację panującą w Chinach w XIX w., – dostrzec podobieństwa i różnice w położeniu Chin i Japonii w XIX w., – wyjaśnić, jaki wpływ na sytuację Chin miał sprzeciw władz wobec reform państwa, – omówić japońską agresję w Chinach w latach 30. XX w.</p>	<p>Uczeń potrafi: – przedstawić okoliczności wybuchu rewolucji w 1911 r., – omówić sytuację panującą w Chinach po 1911 r., – ocenić politykę Japonii prowadzoną w latach 30. XX w.</p>
----------------------------------	---	--	--	---	--

<p>Włochy i Hiszpania</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1922, 1936–1939, – postacie: Benito Mussoliniego, generała Francisca Franco.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: faszyzm, marsz na Rzym, <i>duce</i>, ustrój totalitarny (totalitaryzm), wojna domowa, – zagrożenia, jakie niósł ze sobą faszyzm.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie kolonie włoskie oraz zasięg Włoskiej Afryki Wschodniej.</p>	<p>Uczeń rozumie: – co oznacza stwierdzenie „okaleczone zwycięstwo”, – przyczyny sukcesu Mussoliniego.</p> <p>Uczeń potrafi: – wyjaśnić, z czego wynikało poparcie dla faszyzmu w Europie.</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1896, 1919, 1935–1936, 1937, – grupy wchodzące w skład zwalczających się obozów w czasie wojny domowej w Hiszpanii.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcie: konkordat.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić sytuację panującą we Włoszech po I wojnie światowej, – przedstawić okoliczności przejęcia władzy we Włoszech przez faszystów, – omówić przyczyny wybuchu, przebieg i skutki wojny domowej w Hiszpanii, – przedstawić okoliczności wybuchu wojny w Hiszpanii.</p>	<p>Uczeń rozumie: – przyczyny włoskiej ekspansji w Afryce, – znaczenie wojny domowej w Hiszpanii jako wstępu do II wojny światowej.</p> <p>Uczeń potrafi: – opisać politykę Włoch przed wybuchem I wojny światowej i w jej trakcie, – scharakteryzować funkcjonowanie systemu totalitarnego na przykładzie Włoch, – omówić przebieg wojny włosko-etiopskiej, – opisać reakcję Europy na politykę zagraniczną Włoch.</p>	<p>Uczeń potrafi: – wskazać cele udziału w hiszpańskiej wojnie domowej wojsk Trzeciej Rzeszy i faszystowskich Włoch oraz cele udziału ZSRR, – opisać reakcję demokracji europejskich na wojnę domową w Hiszpanii.</p>
<p>Marsz ku wojnie</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1935–1939, 1937, III 1938, IX 1938, 23 VIII 1939, 25 VIII 1939, – postacie: Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława</p>	<p>Uczeń zna: – decyzję układu monachijskiego.</p> <p>Uczeń rozumie: – przyczyny prowadzenia przez państwa zachodnie</p>	<p>Uczeń zna: – daty: 1935, 1936, X 1938, III 1939, IV 1939, – postać: Neville'a Chamberlaina.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia:</p>	<p>Uczeń rozumie: – pojęcia: pakt antykominternowski, Wehrmacht, – związek między podpisaniem paktu o nieagresji między Trzecią Rzeszą i</p>	<p>Uczeń potrafi: – ocenić stanowisko rządu polskiego wobec żądań Hitlera.</p>

	<p>Mołotowa, – państwa będące sojusznikami Trzeciej Rzeszy, – żądania Hitlera wobec Polski, – postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow.</p> <p>Uczeń rozumie: – pojęcia: <i>Anschluss</i>, układ monachijski, pakt Ribbentrop–Mołotow.</p> <p>Uczeń potrafi: – przedstawić cele polityki Hitlera, – wymienić państwa uczestniczące w konferencji w Monachium, – wskazać na mapie terytoria opanowane przez Trzecią Rzeszę.</p>	<p>polityki ustępstw.</p> <p>Uczeń potrafi: – wskazać na mapie okręg sudecki, – przedstawić reakcję państw zachodnich na agresję Hitlera wobec Czechosłowacji.</p>	<p>remilitaryzacja Nadrenii, oś Berlin–Rzym—Tokio.</p> <p>Uczeń potrafi: – omówić kroki podejmowane przez władze Trzeciej Rzeszy w celu zniesienia „dyktatu” wersalskiego, – przedstawić okoliczności, w jakich doszło do <i>Anschlussu</i> Austrii, – omówić okoliczności rozpadu Czechosłowacji.</p>	<p>ZSRR a wybuchem II wojny światowej.</p> <p>Uczeń potrafi: – wymienić etapy formowania się państw osi, – wyjaśnić okoliczności konfliktu między Trzecią Rzeszą a Czechosłowacją o okręg sudecki, – omówić relacje między Polską a Niemcami w pierwszych miesiącach 1939 r.</p>	
--	--	--	--	--	--

Wymagania edukacyjne do historii dla klasy 8 szkoły podstawowej

	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
ROZDZIAŁ I. II WOJNA ŚWIATOWA					
Wybuch II wojny światowej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1 IX 1939 • żądania Hitlera wobec Polski • cele wojny Niemiec przeciw Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności wybuchu II wojny światowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • treść paktu Ribbentrop–Mołotow <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: pakt Ribbentrop–Mołotow <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny odmowy polskich polityków wobec żądań niemieckich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: III 1939, 23 VIII 1939 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele działań Hitlera i Stalina <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić międzynarodowe położenie Polski latem 1939 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec związek między charakterem działań zbrojnych a celami wojennymi sformułowanymi przez Hitlera 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • motywy działań i poglądów politycznych różnych państw europejskich przed wybuchem II wojny światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać stosunek sił armii polskiej i niemieckiej w początkowej fazie wojny obronnej
Wojna obronna Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1 IX – 5 X 1939, 17 IX 1939 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 3 IX 1939, 28 IX 1939, 5 X 1939 • daty kolejnych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty najważniejszych starć i bitew wojny obronnej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności i skutki najazdu sowieckiego na Polskę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować różne postawy społeczeństwa polskiego wobec wojny

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: wojna obronna (kampania wrześniowa) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady zbrodni dokonywanych przez wojska niemieckie w Polsce wskazać na mapie podział ziem polskich między Trzecią Rzeszę a ZSRR 	<p>etapów wojny obronnej</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: majora Henryka Sucharskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wojna błyskawiczna, wojna totalna, „dziwna wojna” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić cele działania Niemców w Polsce podczas wojny obronnej wyjaśnić postawę Francji i Anglii podczas wojny obronnej 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: kapitana Władysława Raginisa, generała Tadeusza Kutrzeby, generała Franciszka Kleeberga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: czwarty rozbiór Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić na wybranych przykładach, na czym polegała bohaterska postawa żołnierza polskiego w czasie wojny obronnej wskazać na mapach ruchy wojsk polskich i niemieckich oraz wojsk radzieckich podczas wojny obronnej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić bilans wojny obronnej 	
Podboje Stalina i Hitlera	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 10 V 1940, VII – X 1940, 22 VI 1941 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: IV 1940 etapy ekspansji Stalina w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: XI 1939 – III 1940, VI 1940, IV 1941, 22 VI 1940 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg wojny zimowej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o działaniach zbrojnych podjętych przez

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: alianci, bitwa o Anglię, NKWD <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia związane z działaniami zbrojnymi w Europie Zachodniej w 1940 r. • wskazać czynnik, który doprowadził do zakończenia wojny błyskawicznej na wschodzie 	<p>Wschodniej</p> <ul style="list-style-type: none"> • etapy ekspansji Hitlera w Europie Zachodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie podział Francji dokonany przez Hitlera • przedstawić straty poniesione przez ZSRR w pierwszych miesiącach wojny z Trzecią Rzeszą • wskazać na mapie państwa współpracujące z Trzecią Rzeszą oraz tereny zajęte przez Niemców 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojna zimowa, linia Maginota • przyczyny sukcesów militarnych Stalina i Hitlera na przełomie 1939 i 1940 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować relacje między Trzecią Rzeszą i ZSRR w latach 1939–1941 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg agresji Trzeciej Rzeszy na Danię i Norwegię, na Francję i na Wielką Brytanię oraz na Związek Radziecki • wskazać na mapie zmiany terytorialne po wojnie zimowej 	<p>Włochy Mussoliniego</p>
<p>W okupowanej Europie</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poglądy Hitlera na temat Słowian i Żydów • miejsca, w których powstały największe obozy zagłady na ziemiach 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne założenia ideologii nazizmu dotyczące podziału ludzkości na rasy • przyczyny wybuchu powstania w 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1942, 19 IV 1943 • postać: Anny Frank • przyczyny, które zadecydowały o wykorzystaniu ziem polskich jako 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Żydowska Organizacja Bojowa (ŻOB) • znaczenie stwierdzenia, że uczestnicy powstania chcieli „wybrać sposób 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować położenie ludności w okupowanej Europie Zachodniej i Europie Wschodniej • wymienić

	<p>polskich</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: getto, eksterminacja, obóz zagłady, Szoah (Holokaust) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić widoczne na zachodzie Europy przejawy walki z okupantem i współpracy z nim podczas wojny 	<p>getcie warszawskim</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Porajmos • na czym polegało tzw. „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić politykę nazistów wobec ludności żydowskiej w pierwszym okresie wojny 	<p>miejsca eksterminacji Żydów</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rząd kolaboracyjny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec różnice w położeniu ludności w okupowanej Europie Zachodniej i Wschodniej • wyjaśnić, jak funkcjonowała machina zagłady Żydów stworzona przez Niemców 	<p>umierania”</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać politykę Trzeciej Rzeszy na ziemiach okupowanych • przedstawić przebieg powstania w getcie warszawskim 	<p>widoczne na wschodzie Europy przejawy walki z okupantem i współpracy z nim podczas wojny</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o zagładzie Romów
<p>Wielka koalicja</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 7 XII 1941 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wielka koalicja <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ramy chronologiczne bitwy o Atlantyk <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bitwa o Atlantyk, konwój, „wilcze 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: II 1943 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: blokada Leningradu • znaczenie bitwy o Atlantyk dla 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności zawiązania wielkiej koalicji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg działań zbrojnych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze informacje dotyczące przebiegu bitwy o Atlantyk

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze państwa wchodzące w skład wielkiej koalicji 	<p>stado”, U-Boot</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie japońskiego ataku na Pearl Harbor dla przebiegu II wojny światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie miejsca przelomowych walk na froncie wschodnim 	<p>przebiegu II wojny światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie walk pod Leningradem, Stalingradem i Kurskiem dla przebiegu II wojny światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd U-Boota 	na froncie wschodnim	
Zwycięstwo aliantów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 6 VI 1944, 8 V 1945, 6 VIII i 9 VIII 1945, 2 IX 1945 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: bezwarunkowa kapitulacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać Monte Cassino na mapie wyjaśnić, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czynniki, które zadecydowały o klęsce Trzeciej Rzeszy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: kamikadze znaczenie lądowania aliantów w Normandii dla dalszych działań zbrojnych w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: IX 1943, V 1944 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: desant, „żabie skoki” znaczenie zwycięstwa w bitwie pod Monte Cassino dla dalszych działań zbrojnych w Europie <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyrazić opinię na temat decyzji o wykorzystaniu broni atomowej przedstawić wydarzenia na froncie zachodnim w 1944 r. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg walk we Włoszech przedstawić przebieg działań zbrojnych w Azji w latach 1941–1945

	<p>dłaczego Amerykanie zdecydowali się zrzucić bomby atomowe na Japonię</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do klęski Trzeciej Rzeszy • dostrzec konsekwencje użycia broni atomowej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg walk pod Monte Cassino 		
<p>Decyzje wielkich mocarstw</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Franklina Delano Roosevelta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wielka trójka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać państwa, które poniosły największe straty osobowe podczas II wojny światowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze cele polityki wielkich mocarstw uczestniczących w II wojnie światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Karta atlantycka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec sprzeczność interesów aliantów • przedstawić skutki militarne, społeczne i gospodarcze II wojny światowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VIII 1941, XI – XII 1943, II 1945 • postanowienia Karty atlantyckiej • postanowienia konferencji w Teheranie i konferencji jałtańskiej • cele konferencji jałtańskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do konferencji w Jałcie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić założenia polityki przywódców ZSRR i Stanów Zjednoczonych • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do podpisania Karty Atlantyckiej i konferencji w Teheranie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie decyzji podjętych na konferencji jałtańskiej dla losów państw i narodów Europy Wschodniej

<p>Polska pod okupacją</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • miejsca największych kaźni narodu polskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Generalne Gubernatorstwo (GG), Palmiry, „Generalny plan wschodni” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić podział ziem polskich między Trzecią Rzeszę i ZSRR po klęsce kampanii wrześniowej • wskazać na mapie miejsca największych kaźni narodu polskiego i żydowskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ireny Sendler, Jana i Antoniny Żabińskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele niemieckiej i radzieckiej polityki na podbitych ziemiach polskich • różnicę między obozem koncentracyjnym a zagłady <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić różne postawy społeczeństwa polskiego wobec Holokaustu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: IV 1940, VI 1940, 1942, 1940, 1941 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „Żegota”, szmuglowanie, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, sowietyzacja, deportacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić działalność nazistów w byłym niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym i zagłady Auschwitz-Birkenau 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Czesławy Kwoki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić różne formy represji stosowanych wobec narodu polskiego na ziemiach wcielonych do Trzeciej Rzeszy, w Generalny Gubernatorstwie oraz na ziemiach okupowanych przez ZSRR • opowiedzieć o działalności Polaków ratujących Żydów podczas okupacji 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić politykę Hitlera i Stalina wobec narodu polskiego
<p>Rząd londyński</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 17/18 IX 1939 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: IV 1943 • postacie: 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XI 1939, VI 1940, VII 1941, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy politycznych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec czynniki, które miały wpływ

<p>i Polskie Państwo Podziemne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • postać: Władysława Sikorskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, rząd londyński, Polskie Państwo Podziemne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie siedziby polskiego rządu na wychodźstwie • wymienić różne przejawy działalności Polskiego Państwa Podziemnego w czasie II wojny światowej 	<p>Władysława Raczkiewicza, Władysława Andersa</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne tezy polskiej polityki zagranicznej • nazwy politycznych i wojskowych organizacji wchodzących w skład Polskiego Państwa Podziemnego działających w kraju i na emigracji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tajne komplety, mały sabotaż, dywersja • związek między odkryciem grobów w Katyniu a zerwaniem stosunków dyplomatycznych między rządem londyńskim a ZSRR 	<p>I 1942, II 1942, 1943</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia układu Sikorski–Majski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: układ Sikorski–Majski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności uformowania się polskiego rządu na wychodźstwie oraz Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do podpisania układu Sikorski–Majski • opowiedzieć o okolicznościach odkrycia masowych grobów w Katyniu • scharakteryzować różne przejawy działalności Polskiego Państwa Podziemnego w czasie II wojny 	<p>organizacji należących do lewicy komunistycznej</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: państwo satelickie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o realizacji postanowień układu Sikorski–Majski • przedstawić organizację Polskiego Państwa Podziemnego w okresie II wojny światowej • przedstawić działalność zbrojną Armii Krajowej 	<p>na zmianę stanowiska Stalina wobec rządu londyńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować plany Stalina wobec Polski
---	--	---	--	--	--

			światowej		
Postanie warszawskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1 VIII 1944, 2 X 1944 • postać: Stanisława Mikołajczyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: godzina „W” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny podjęcia decyzji o wybuchu powstania w Warszawie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele akcji „Burza” • cele powstania warszawskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: akcja „Burza” • przyczyny niepowodzenia akcji „Burza” • przyczyny klęski powstania warszawskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić stosunek sił Niemców i Polaków przed wybuchem powstania • przedstawić skutki powstania warszawskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 12/13 X 1943, 1944, 3/4 I 1944 • postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Tadeusza Komorowskiego „Bora” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności powstania planu akcji „Burza” • przedstawić stosunek Stalina oraz aliantów zachodnich do powstania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy wojskowych organizacji należących do lewicy komunistycznej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o przebiegu akcji „Burza” • opowiedzieć o przebiegu powstania warszawskiego • podać argumenty przemawiające za decyzją o wybuchu powstania i przeciw tej decyzji 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces formowania polskich sił zbrojnych podporządkowanych lewicy komunistycznej • ocenić decyzję o wybuchu powstania
Sprawa polska w czasie II wojny światowej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • miejsca i daty najważniejszych bitew z udziałem wojsk polskich • decyzje 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 21/22 VII 1944, 31 XII 1944 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Polski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1943–1944, 1943, 1 I 1944, II 1945 • poglądy Stalina i Churchilla na 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy polskich jednostek wojskowych biorących udział w walkach na 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o wysiłku zbrojnym Polaków podczas wojny • przedstawić proces

	<p>konferencji teherańskiej i jałtańskiej w sprawie Polski</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: zbrodnia wołyńska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie szlaki wędrówek polskich oddziałów i miejsca bitew z ich udziałem 	<p>Komitet Wyzwolenia Narodowego (PKWN), <i>Manifest PKWN</i>, Rząd Tymczasowy Rzeczypospolitej Polskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego doszło do zbrodni wołyńskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić straty poniesione przez Polaków podczas zbrodni wołyńskiej 	<p>sprawę polską</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), linia Curzona, Krajowa Rada Narodowa (KRN) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić program polityczny lewicy komunistycznej zawarty w <i>Manifeście PKWN</i> • scharakteryzować stosunek polityków zachodnich do sprawy polskiej 	<p>frontach II wojny światowej</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ decyzji wielkich mocarstw na problem suwerenności państwa polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać reakcję Polaków na zbrodnię wołyńską • przedstawić okoliczności zwołania konferencji w Teheranie 	<p>tworzenia władzy politycznej na ziemiach polskich przez lewicę komunistyczną</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie decyzji konferencji jałtańskiej dla przyszłości państwa polskiego
--	--	---	--	---	--

ROZDZIAŁ II. ZIMNA WOJNA

<p>Świat po II wojnie światowej</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1947–1991 • decyzje konferencji poczdamskiej w sprawie Niemiec i Polski • najważniejsze postanowienia Powszechnej deklaracji praw 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: VII–VIII 1945 • strukturę ONZ <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Zgromadzenie Ogólne ONZ, Rada Bezpieczeństwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VI 1945, 1948, 1946, 1947 • postacie: Harry'ego Trumana, Clementa Attlee <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bilans II wojny światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady funkcjonowania państw demokracji ludowej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować społeczne, gospodarcze i kulturowe skutki II wojny światowej • scharakteryzować wpływ doktryny Trumana na sytuację w powojennym
--	---	--	--	---	---

	<p>człowieka</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Organizacja Narodów Zjednoczonych, żelazna kurtyna, zimna wojna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie granicę podziału Europy (żelazną kurtynę) 	<p>ONZ, demokracja ludowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady funkcjonowania państw demokracji ludowej • związek między rozpadem koalicji antyhitlerowskiej a podziałem świata na dwa antagonistyczne bloki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny zimnej wojny 	<p>denazyfikacja, sankcje, prawo weta, nacjonalizacja, doktryna Trumana, plan Marshalla</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności zwołania konferencji w Poczdamie • przedstawić zasady doktryny Trumana • wyjaśnić, na czym polegał plan Marshalla 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności narodzin ONZ • scharakteryzować cele powołania ONZ oraz jej rolę • wskazać na mapie zdobycze terytorialne ZSRR 	<p>świecie</p>
<p>Podzielone Niemcy</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy bloków polityczno-militarnych powstałych na Wschodzie i na Zachodzie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać najważniejsze różnice między 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: IX 1949, X 1949, 1949, 1955 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: blokada Berlina <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1945–1946, 1948 • postać: Konrada Adenauera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: procesy norymberskie • przyczyny utworzenia NATO i 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwiska głównych polityków nazistowskich oskarżonych w procesach norymberskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie procesów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić kontrowersje związane z procesami w Norymberdze i przedstawić ich następstwa

	<p>NRD i RFN</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwa należące do NATO i Układu Warszawskiego 	<p>strefy okupacyjne w Niemczech</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do blokady Berlina i wyjaśnić jej następstwa 	<p>Układu Warszawskiego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przyczyny oraz przejawy polityki zimnowojennej w Niemczech przedstawić okoliczności ukształtowania się NATO i Układu Warszawskiego scharakteryzować organizację i cele istnienia NATO i Układu Warszawskiego 	<p>norymberskich</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację polityczną i gospodarczą w powojennych Niemczech przedstawić proces powstania dwóch państw niemieckich 	
<p>Na Zachodzie i za żelazną kurtyną</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1956, 1968 postać: Nikity Chruszczowa państwa założycielskie EWWiS cechy stalinizmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: EWWiS, mur berliński, Praska Wiosna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1950 postać: Roberta Schumana treść tajnego referatu Chruszczowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: plan Schumana, RWPG, gospodarka centralnie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1949, 1952, 1953, 1961 postać: Imre Nagy'ego państwa założycielskie EWWiS <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Radio Wolna Europa, doktryna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postanowienia XX zjazdu KPZR <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności ogłoszenia tajnego referatu Chruszczowa scharakteryzować sytuację panującą na Węgrzech 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację panującą w Czechosłowacji w okresie stalinizmu przedstawić okoliczności wybuchu, przebieg i zakończenie Praskiej Wiosny

	<ul style="list-style-type: none"> • symboliczne znaczenie istnienia muru berlińskiego 	<p>planowana, destalinizacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele powołania EWWiS oraz RWPG <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności powstania EWWiS i RWPG • wyjaśnić, na czym polegała destalinizacja 	<p>Breżniewa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ zasad funkcjonowania gospodarki centralnie planowanej na gospodarki państw komunistycznych • scharakteryzować sytuację w ZSRR po śmierci Stalina • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do budowy muru berlińskiego 	<p>w okresie stalinizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do rewolucji węgierskiej, jej przebieg oraz okoliczności upadku • wyjaśnić, na czym polegała doktryna Breżniewa 	
<p>Dekolonizacja po II wojnie światowej</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przykłady procesów dekolonizacyjnych, do jakich dochodziło w przeszłości <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dekolonizacja, neokolonializm 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: apartheid, globalna Północ, globalne Południe • przyczyny procesu dekolonizacji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zmiany 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1947, 1960 • postacie: Mahatmy Gandhiego, Nelsona Mandeli <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Indochiny Francuskie, Trzeci Świat • przyczyny konfliktu między Indiami 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces rozpadu Imperium Brytyjskiego na przykładzie Indii oraz proces rozpadu francuskiego imperium kolonialnego na przykładzie wojny w Indochinach • scharakteryzować 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować proces dekolonizacji na przykładzie Afryki • ocenić proces dekolonizacji

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Indie i Pakistan • wyjaśnić, w jaki sposób proces dekolonizacji wykorzystywały kraje Zachodu i Wschodu 	<p>terytorialne, które nastąpiły w Afryce w wyniku rozpadu systemu kolonialnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie linię podziału świata na globalną Północ i globalne Południe • przedstawić skutki procesu dekolonizacji 	<p>a Pakistanem</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować proces dekolonizacji po II wojnie światowej • wskazać na mapie Indochiny Francuskie i państwa, które powstały po ich rozpadzie 	<p>politykę neokolonialną</p>	
<p>Konflikty ziemnej wojny</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny wojny w Korei <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić skutki kryzysu kubańskiego • wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny w Afganistanie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1950, 1953, 1957–1975, 1962, 1979–1989 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny sukcesu komunistów walczących w Wietnamie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zmiany terytorialne na Półwyspie Koreańskim po II 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1948, 1949 • postać: Fidela Castro <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „bambusowa kurtyna”, Wietkong, mudżahedin <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg wojny w Korei • przedstawić 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg kryzysu kubańskiego • scharakteryzować sytuację panującą na obszarze Wietnamu • przedstawić międzynarodową reakcję na wojnę w Wietnamie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację polityczną panującą w Ameryce Łacińskiej w drugiej połowie XX w. • przedstawić okoliczności wybuchu i przebieg wojny w Wietnamie

		<p>wojnie światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wybuchu wojny w Korei • wyjaśnić przyczyny klęski Związku Radzieckiego podczas wojny w Afganistanie 	<p>okoliczności przejęcia władzy na Kubie przez komunistów</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przebieg wojny w Afganistanie 		
<p>Konflikt na Bliskim Wschodzie</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • decyzje w sprawie Palestyny podjęte przez ONZ <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie podział Palestyny dokonany na mocy decyzji ONZ 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakres geograficzny obszaru określanego jako Bliski Wschód • państwa uczestniczące w ataku na Izrael <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Organizacja Wyzwolenia Palestyny, wojna sześciodniowa • cele działalności OWP <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1948, 1948–1949, 1964, 1967 • postać: Jasera Arafata <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: umowa Sykes–Picot, mandat, syjonizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić reakcje Palestyńczyków na migracje Żydów do Palestyny oraz na możliwość powstania na tym obszarze państwa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać przyczyny, które doprowadziły do powstania Izraela • przedstawić przebieg wojny arabsko-żydowskiej w latach 1948–1949 • dostrzec wpływ wojny na relacje między Żydami a Palestyńczykami • przedstawić okoliczności wybuchu i przebieg wojny sześciodniowej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie umowy Sykes–Picot dla relacji między Arabami a krajami zachodnimi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację polityczną na Bliskim Wschodzie do czasów I wojny światowej • wyjaśnić okoliczności narodzin syjonizmu • przedstawić relacje między Palestyńczykami

		<p>najważniejsze skutki wojny arabsko-żydowskiej, w tym terytorialne</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zmiany terytorialne, jakie nastąpiły w wyniku wojny sześciodniowej 	<p>żydowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować poglądy Palestyńczyków i Żydów na temat własnego państwa w Palestynie dostrzec konflikt arabsko-żydowski jako jeden z przejawów zimnej wojny 		<p>a Żydami w latach 60.</p>
<p>Chiny i Japonia po II wojnie światowej</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Mao Zedonga (Mao Tse-tunga) czas trwania i cele rewolucji kulturalnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: rewolucja kulturalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić skutki rewolucji kulturalnej przedstawić sytuację polityczną i gospodarczą Japonii po II 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> główne założenia „wielkiego skoku naprzód” <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: „wielki skok naprzód” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić działania podjęte z inicjatywy Mao Zedonga w ramach „wielkiego skoku naprzód” wyjaśnić przyczyny klęski „wielkiego skoku naprzód” 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1937, 1949, 1952, 1958, 1966 postać: generała Douglasa MacArthura główne założenia maoizmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: komuny ludowe, czerwona gwardia, maoizm, rewolucja kulturalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg wojny domowej w Chinach po zakończeniu II 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności powstania Chińskiej Republiki Ludowej scharakteryzować sytuację gospodarczą Chin w okresie rządów komunistów dostrzec zasadnicze różnice w rozwoju Chin i Japonii 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić skutki „wielkiego skoku naprzód” przedstawić działalność Mao Zedonga i jego zwolenników po klęsce „wielkiego skoku naprzód” scharakteryzować sytuację w Chinach w okresie rewolucji kulturalnej

	wojnie światowej		wojny światowej <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wpływ zmian gospodarczych w Chinach na życie mieszkańców państwa • scharakteryzować politykę USA wobec Japonii 		
ROZDZIAŁ III. POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA					
Podziemie niepodległościowe	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powody, dla których żołnierze niezlomni kontynuowali walkę zbrojną po zakończeniu wojny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: podziemie niepodległościowe, żołnierze niezlomni (wyklęci) <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zarzuty stawiane przywódcom Polskiego Państwa Podziemnego podczas procesu szesnastu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: proces szesnastu • cele działalności NKWD w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Stalin i polscy komuniści 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 19 I 1945, 1947 • postacie: Leopolda Okulickiego, Jana Jankowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obława augustowska, reakcja, amnestia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację komunistycznego aparatu bezpieczeństwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia układu podpisanego między PKWN a ZSRR • instytucje wchodzące w skład komunistycznego aparatu bezpieczeństwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • związek między działaniami Rosjan i polskich komunistów a decyzjami przywódców Armii 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować działalność NKWD na ziemiach polskich • ocenić sens walki prowadzonej przez żołnierzy niezlomnych

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić działalność żołnierzy niezłomnych 	<p>dążyli do osłabienia Polskiego Państwa Podziemnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić metody walki komunistów 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować straty poniesione przez naród i państwo polskie podczas II wojny światowej 	<p>Krajowej</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić bilans strat poniesionych przez podziemie niepodległościowe podczas walk z władzami komunistycznymi 	
<p>Komuniści u władzy</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Stanisława Mikołajczyka • decyzje w sprawie Polski podjęte na konferencji w Poczdamie • pytania zadane podczas referendum ludowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Ziemie Odzyskane, referendum • w jaki sposób komunistyczne władze starały się zyskać 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VI 1946, I 1947 • argumenty wysuwane przez Polaków wobec Ziem Odzyskanych • prawdziwe i sfalszowane wyniki referendum i wyborów • wyniki wyborów sfalszowanych przez komunistów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: repatrianci, wysiedlenie, reforma rolna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 31 XII 1944, VI 1945, VII – VIII 1945, 1947 • przyczynę zaproponowanych zmian granic Polski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, akcja „Wisła” • charakter działań władz związanych z organizacją referendum ludowego i wyborów <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez komunistów • przedstawić organizację i przebieg referendum ludowego oraz wyborów w 1947 r. • scharakteryzować politykę władz komunistycznych wobec społeczeństwa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • udowodnić, że przejęcie władzy przez komunistów oznaczało zniewolenie Polski

	<p>poparcie w społeczeństwie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zmiany terytorialne Polski po II wojnie światowej i porównać je z granicami przedwojennymi 	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny, które skłoniły rząd londyński do rozmów z polskimi komunistami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze reformy przeprowadzone przez władze komunistyczne wskazać ideologiczne cele referendum w 1946 r. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować migracje ludności na ziemiach polskich po wojnie przedstawić politykę narodowościową nowej władzy wobec Niemców i Ukraińców 		
Stalinizm w Polsce	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Bolesława Bieruta zasady ustrojowe państwa polskiego sformułowane w Małej konstytucji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Mała konstytucja, Polska Zjednoczona 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: II 1947, 1952 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: czasy stalinowskie, „wróg ludu”, socrealizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy charakterystyczne sztuki i architektury czasów socjalizmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1947–1949, XII 1948, 1948–1956, 1949, 1950 główne założenia socjalistycznych planów gospodarczych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: system monopartyjny, centralne planowanie, plan trzyletni, plan sześcioletni 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Zjednoczone Stronnictwo Ludowe, Państwowe Gospodarstwa Rolne, awans społeczny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić budowanie podstaw ekonomicznych socjalizmu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować proces konsolidacji władzy przez komunistów

	Partia Robotnicza, PRL		<ul style="list-style-type: none"> • na czym polegały przejawy zależności Polski od ZSRR • przyczyny prześladowania członków PSL przez komunistów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować funkcjonowanie gospodarki w czasach stalinowskich • dostrzec i ocenić wpływ polityki na różne dziedziny życia społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wpływ funkcjonowania gospodarki centralnie planowanej na życie przeciętnego mieszkańca Polski • scharakteryzować ustrój państwa polskiego po 1947 r. oraz ustrój PRL na mocy konstytucji z 1952 r. 	
Od stalinizmu do małej stabilizacji	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VI 1956, X 1956 • postacie: Stefana Wyszyńskiego, Władysława Gomułki • ramy chronologiczne małej stabilizacji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: poznański 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • treść orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odwilż, destalinizacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1948, 1953, 1965, 1970 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: księży patrioci, KC PZPR <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg wydarzeń czerwcowych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie słów: <i>non possumus</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie wydania orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich oraz układu o uznaniu granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować relacje państwo – Kościół w okresie stalinowskim • ocenić różne postawy Polaków wobec orędzia z 1965 r. • ocenić funkcjonowanie ustroju komunistycznego i jego zdolność

	<p>Czerwiec, polski Październik, mała stabilizacja</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić genezę wydarzeń czerwcowych w Poznaniu • przedstawić genezę polskiego Października • wyjaśnić, dlaczego okres rządów Władysława Gomułki jest nazywany małą stabilizacją 	<p>złagodzenia stalinowskiego terroru</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stanowisko i działania władz wobec robotników strajkujących w Poznaniu • wskazać główne problemy państwa polskiego za rządów Władysława Gomułki 	<p>w Poznaniu</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg polskiego Października • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do wydania orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić działania władz zmierzające do usunięcia wpływów Kościoła w Polsce • wyjaśnić stanowisko władz ZSRR wobec wydarzeń w Polsce • scharakteryzować przemiany polityczno-społeczne w Polsce w latach 1957–1970 	<p>do reformy</p>
<p>Od Gomułki do Gierka</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: III 1968, XII 1970, VI 1976 • postacie: Edwarda Gierka, Jacka Kuronia • cele opozycji PRL <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Marzec 1968, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ZOMO, propaganda sukcesu, Komitet Obrony Robotników (KOR) • potrzebę powstania opozycji demokratycznej <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: IX 1976 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: pułapka kredytowa • przyczyny antysemitycznej kampanii w PRL po wydarzeniach Marca 1968 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „walka z syjonizmem, tzw. partyzanci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować działania władz podjęte po wydarzeniach Marca 1968 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować i ocenić przemiany gospodarcze czasów Gierka • wyjaśnić wpływ wydarzeń czerwcowych 1976 r. na ukształtowanie się i działalność demokratycznej

	<p>Grudzień 1970</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przyczyny wystąpień marcowych 1968 r. • przedstawić przyczyny wydarzeń grudniowych 1970 r. • przedstawić okoliczności wydarzeń Czerwca '76 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności przejścia władzy przez Edwarda Gierka 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg i skutki wystąpień marcowych 1968 r. • przedstawić przebieg wydarzeń grudniowych 1970 r. • przedstawić przebieg wydarzeń Czerwca '76 		<p>opozycji polskiej inteligencji</p>
<p>„Solidarność”</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 31 VIII 1980 • postacie: Jana Pawła II (Karola Wojtyły), Lecha Wałęsy, Anny Walentynowicz • najważniejsze postulaty sformułowane przez MKS <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Międzyzakładowy Komitet 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1978, VIII 1980 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • moralną, społeczną i polityczną wymowę pojęcia <i>solidarność</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację gospodarczą Polski w 1980 r. • wskazać różnice 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1977, 1979 • wybitnych przedstawicieli kultury polskiej epoki Gomułki i Gierka • formy działań podejmowanych przez opozycję demokratyczną w epoce Gierka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: KSS KOR • rolę, jaką kulturze przypisywała 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności wyboru Karola Wojtyły na papieża <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ wyboru papieża Polaka na powolny upadek systemu komunistycznego w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o dokonaniach przedstawicieli 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ na społeczeństwo miała działalność KSS KOR • omówić przygotowania władz komunistycznych do rozprawy z „Solidarnością”

	<p>Strajkowy (MKS) , 21 postulatów, porozumienia sierpniowe, NSZZ „Solidarność”</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie powstania NSZZ „Solidarność” 	<p>między wystąpieniem robotniczym z sierpnia 1980 r. a wcześniejszymi wystąpieniami</p>	<p>władza komunistyczna</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny rozczarowania społeczeństwa rządami Edwarda Gierka • przedstawić okoliczności i skutki wybuchu niezadowolenia społecznego w sierpniu 1980 r. • opisać okoliczności powstania NSZZ „Solidarność” 	<p>polskiej kultury w kraju i na emigracji</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić reakcję ZSRR na działalność „Solidarności” • scharakteryzować politykę władz komunistycznych wobec „Solidarności” 	
Stan wojenny	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 13 XII 1981 • postaci: Wojciecha Jaruzelskiego, Jerzego Popiełuszki • okoliczności wprowadzenia stanu wojennego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: stan wojenny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności wprowadzenia stanu wojennego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: podziemie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić ograniczenia nałożone na obywateli podczas stanu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1983, 1984 • okoliczności wprowadzenia stanu wojennego • przykłady działań podejmowanych przez podziemną „Solidarność” <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: „długi marsz” • dlaczego władze zdecydowały się 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego podziemna „Solidarność” nie dążyła do konfrontacji siłowej z władzą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego działacze „Solidarności” zdecydowali się na kontynuowanie oporu wobec władz 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podjąć próbę oceny decyzji o wprowadzeniu stanu wojennego

	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny wprowadzenia stanu wojennego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o wydarzeniach w kopalni „Wujek” • wymienić metody represji stosowanych przez władze 	<p>wojennego</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady oporu społeczeństwa wobec władz w czasie stanu wojennego 	<p>znieść stan wojenny</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić działania władz podjęte w ramach wprowadzenia stanu wojennego • wyjaśnić, w czym przejawiało się funkcjonowanie stanu wojennego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić różne postawy społeczeństwa polskiego wobec stanu wojennego • wyjaśnić okoliczności śmierci księdza Jerzego Popiełuszki 	
Upadek PRL	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: II–IV 1989, VI 1989 • postać: Michaiła Gorbaczowa • główne postanowienia obrad okrągłego stołu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rozmowy okrągłego stołu, porozumienia okrągłego stołu, Jesień Narodów, III Rzeczpospolita 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny, które skłoniły komunistów do podjęcia rozmów z opozycją • najważniejszych uczestników obrad okrągłego stołu • wyniki pierwszych częściowo wolnych wyborów do sejmu i senatu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić decyzje podjęte przez sejm w XII 1989 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1983, 1988, XII 1989 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: „Gazeta Wyborcza” • znaczenie obrad okrągłego stołu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację polityczną w Polsce w latach 1983–1989 • opisać działania podjęte przez „Solidarność” 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie decyzji o wyborze do rozmów stołu w kształcie okręgu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich doszło od rozmów okrągłego stołu • scharakteryzować i ocenić postanowienia okrągłego stołu • ocenić znaczenie decyzji podjętych przez sejm 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces upadku PRL • odnieść się do różnych współczesnych opinii na temat obrad okrągłego stołu

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania rządu Tadeusza Mazowieckiego 	r.	w ramach kampanii przed wyborami w 1989 r.	w XII 1989 r.	
ROZDZIAŁ IV. ŚWIAT PO 1989 R.					
Rozpad ZSRR	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: XII 1991 • postacie: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pierestrojka, głasnost • cele wprowadzenia reform podjętych przez Michaiła Gorbaczowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie skutki przyniosło wprowadzenie pierestrojki i głasnosti 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Borysa Jelcyna • ramy chronologiczne okresu odprężenia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić działania Zachodu zmierzające do uzyskania przewagi nad Wschodem • przedstawić okoliczności dojścia do władzy Michaiła Gorbaczowa • wskazać na mapie państwa powstałe w wyniku rozpadu ZSRR 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1985, 1986, 1990 • główne przyczyny słabości ZSRR w latach 80. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wyścig zbrojeń, porozumienie białowieskie, Federacja Rosyjska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do zakończenia okresu odprężenia • scharakteryzować plany reformatorskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny, które doprowadziły do odprężenia w relacjach między Wschodem a Zachodem • postanowienia porozumienia białowieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w czym przejawiał się rozdźwięk między zamierzeniami reformatorskimi Gorbaczowa a ich realnymi skutkami • znaczenie rozpadu ZSRR dla dalszych losów politycznych świata 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować relacje między Wschodem a Zachodem po zakończeniu II wojny światowej • scharakteryzować funkcjonowanie ustroju komunistycznego na przykładzie ZSRR

			<p>Michaiła Gorbaczowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności katastrofy w elektrowni atomowej w Czarnobylu i jej wpływ na relacje między społeczeństwem a władzą • wyjaśnić, jak doszło do podpisania porozumienia białowieskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności wystąpienia Litwy z ZSRR • scharakteryzować sytuację polityczną w ZSRR w 1990 r. 	
Jesień Narodów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy państw, w których doszło do procesów określanych jako Jesień Narodów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Jesień Narodów (Jesień Ludów) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zmiany terytorialne do 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: X 1990 • postacie: Vaclava Havla, Helmuta Kohla <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: aksamitna rewolucja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać różnice w sposobie przejmowania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1991, 1993 • pojęcie: Konferencja dwa plus cztery • czynniki, które przyczyniły się do osłabienia zależności komunistycznych państw Europy Środkowo-Wschodniej od ZSRR • postanowienia Konferencji dwa plus cztery 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obrady trójkątnego stołu, Karta 77 • znaczenie zmian, do jakich doszło w Europie Środkowo-Wschodniej w wyniku Jesieni Narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg Jesieni Narodów w krajach Europy Środkowo- 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec polityczne implikacje związane ze zjednoczeniem Niemiec • ocenić rolę Helmuta Kohla w procesie jednoczenia Niemiec

	<p>jakich doszło na przełomie 1989 i 1990 r.</p>	<p>władzy przez demokratyczną opozycję w różnych krajach Europy Środkowo-Wschodniej</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację polityczną w Europie Środkowo-Wschodniej w 1989 r. • przedstawić proces jednoczenia Niemiec • określić charakter zmian politycznych w ramach Jesieni Narodów 	<p>-Wschodniej</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie Jesieni Narodów dla mieszkańców Europy 	
<p>Chiny mocarstwem</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne problemy współczesnych Chin <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny masakry na placu Bramy Niebiańskiego Spokoju (Tiananmen) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Deng Xiaopinga <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i przedstawić skalę problemów współczesnych Chin 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1976, 1978, VI 1989 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: socjalistyczna gospodarka wolnorynkowa • na czym polega socjalizm o chińskiej specyfice <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności dojścia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ugrupowania rywalizujące o władzę po śmierci Mao Zedonga • najważniejsze skutki reform dokonanych za rządów Deng Xiaopinga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • różnice między skalą zmian oferowanych przez władzę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec etyczne problemy wynikające ze współpracy politycznej i ekonomicznej między państwami demokratycznymi a Chinami • wypowiedzieć się na temat kierunku rozwoju współczesnych Chin

			<p>do władzy Deng Xiaopinga</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację w Chinach po masakrze na placu Tiananmen • scharakteryzować zmiany gospodarcze, jakim podlegały Chiny po 1990 r. 	<p>a oczekiwaniami społeczeństwa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować program polityczny i gospodarczy Deng Xiaopinga • porównać Chiny za rządów Mao Zedonga i Chiny Deng Xiaopinga • przedstawić przebieg wydarzeń na placu Tiananmen 	
<p>Bliski Wschód na przełomie XX i XXI wieku</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 11 IX 2001 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: islamizm (fundamentalizm islamski), terroryzm • motywy postępowania islamistów i terrorystów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas trwania wojny w Afganistanie i wojen w Iraku <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Al-Kaida, Autonomia Palestyńska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny niepowodzenia panarabizmu • wskazać na mapie zasięg Autonomii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1987–1991, 1990, 1991, 1993, 1994, 2000–2005, 2001, 2003 • postacie: Osamy bin Ladena, George’a Busha, Saddama Husajna • warunki porozumienia podpisanego między OWP i Izraelem <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności i przyczyny narodzin ideologii panarabizmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: panarabizm, pierwsza intifada, druga intifada <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności dojścia do władzy islamistów w Iranie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wojny w Afganistanie oraz pierwszej i drugiej wojny w Iraku • określić wpływ wojny z terroryzmem na państwa i społeczeństwa krajów arabskich i krajów zachodnich • ocenić wojnę z terroryzmem pod

	<p>narodzin ideologii islamizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do zamachu w USA w 2001 r. 	<p>Palestyńskiej</p>	<p>z terroryzmem, broń masowego rażenia, Kurdowie</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego porozumienie o utworzeniu Autonomii Palestyńskiej nie zakończyło konfliktu arabsko-izraelskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do porozumienia Palestyńczyków z Izraelem 	<p>i Afganistanie</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wojnę z terroryzmem • dostrzec różne aspekty wojny z terroryzmem prowadzonej przez kraje Zachodu • ocenić przyczyny konfliktów targających współczesnym światem arabskim • scharakteryzować współczesne relacje między Arabami a Żydami 	<p>względem jej efektów</p>
<p>Integracja europejska</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 2004 • nazwy kolejnych organizacji utworzonych w ramach procesu integracji europejskiej • państwa przystępujące do wspólnot europejskich w kolejnych etapach integracji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1952, 1957, 1993 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), traktat z Maastricht (traktat o Unii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1967, 1992 • argumenty zwolenników i przeciwników włączenia krajów postkomunistycznych w procesy integracyjne w Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktaty rzymskie, Europejska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1991–1999 • cele istnienia EWG i Euratomu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podłoże konfliktu w byłej Jugosławii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić etapy integracji europejskiej • scharakteryzować 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich do procesów integracyjnych zostały włączone kraje postkomunistyczne

	<ul style="list-style-type: none"> filary Unii Europejskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne przyczyny integracji europejskiej wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej 	<p>Europejskiej)</p> <ul style="list-style-type: none"> potrzebę integracji europejskiej jako sposobu rozwiązania problemów politycznych i gospodarczych Europy po II wojnie światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki wpływające na przyspieszenie integracji europejskiej 	<p>Wspólnota Energii Atomowej (Euratom), Wspólnota Europejska (WE)</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ wojen w byłej Jugosławii na przyspieszenie procesów integracyjnych na wschodzie Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić poglądy eurosceptyków na proces integracji oraz na Unię Europejską 	<p>konflikt w byłej Jugosławii</p>	
Dzisiejszy świat	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kultura masowa, globalizacja, konsumpcjonizm na czym polega wielobiegowość współczesnego świata <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ramy chronologiczne rewolucji przemysłowej, technologicznej i naukowo-technologicznej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja technologiczna, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> różne przejawy procesu globalizacji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: epoka postindustrialna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> argumenty zwolenników i przeciwników procesu globalizacji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować wszystkie typy rewolucji związanych z 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się w dyskusji na temat globalizacji ocenić zmiany zachodzące we współczesnym świecie

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polega kultura masowa • podać przykłady, w jaki sposób globalizacja wpływa na nasze życie 	<p>rewolucja naukowo-technologiczna, społeczeństwo informacyjne, globaliści, antyglobaliści</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić społeczne skutki rewolucji naukowo-technologicznej • wskazać najważniejsze cechy społeczeństwa informacyjnego 	<p>najważniejsze zmiany w życiu człowieka i społeczeństwa wywołane każdą z rewolucji związanych z postępem w nauce i technice</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować proces globalizacji w wymiarze ekonomicznym, politycznym i kulturowym 	<p>postępem w nauce i technice</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany polityczne na świecie po upadku ZSRR 	
<p>Polska w NATO i Unii Europejskiej</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1999, 1 V 2004 • założenia ustrojowe państwa polskiego w myśl Małej konstytucji i Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „wojna na górze”, Mała 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Leszka Balcerowicza • główne trudności III Rzeczypospolitej • założenia polskiej polityki zagranicznej w okresie II Rzeczypospolitej i w czasach PRL <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plan 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1990, 1991, 1992, 1994, 1997 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Sojusz Lewicy Demokratycznej • społeczne skutki zmian politycznych i gospodarczych zachodzących w Polsce po 1989 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne elementy programów ruchów liberalnego i narodowo-katolickiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przemiany, jakie zachodziły na polskiej scenie politycznej po 1989 r. • dostrzec wpływ 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić ewolucję ustrojową państwa polskiego w latach 90. • ocenić polityczne i społeczne skutki zwrotu na Zachód

	<p>konstytucja</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, z czego wynikał konflikt wśród przedstawicieli opozycji określany jako „wojna na górze” • wskazać Polskę na współczesnej mapie Europy 	<p>Balcerowicza, wolny rynek, Mała konstytucja, zwrot na Zachód</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić założenia planu Balcerowicza i wymienić jego skutki • wyjaśnić, dlaczego po 1989 r. Polska zdecydowała się dokonać zwrotu na Zachód 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie przystąpienia Polski do NATO i do Unii Europejskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, z czego wynikał szok miesz-kańców Polski zwią-zany z przemianami politycznymi po 1989 • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wyborów prezydenckich i pierwszych w pełni wolnych wyborów do sejmu i senatu • scharakteryzować przemiany gospodarcze w Polsce po 1989 r. 	<p>konfliktów związanych z „wojną na górze” na polską scenę polityczną</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym było uwłaszczenie nomenklatury 	
--	---	---	--	--	--

Wymagania edukacyjne do wiedzy o społeczeństwie dla klasy 8 szkoły podstawowej

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
	Uczeń potrafi:				
ROZDZIAŁ PRAWDŁOWOŚCI ŻYCIA SPOŁECZNEGO					
Człowiek w społeczeństwie	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe potrzeby człowieka - wymienić osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka - podać przykłady ról społecznych - podać przykłady norm społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka; - podać przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki; - wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia; - podać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole. 	<ul style="list-style-type: none"> - dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka; - wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i>; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina; - porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela; - podać przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka; - przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka; - rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii; - przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym; 	<ul style="list-style-type: none"> - przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi; - na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu]; - przedstawić

			<p>konfliktu ról społecznych; - wymienić podstawowe kategorie norm społecznych.</p>	<p>- dokonać autorefleksji, wskazać swoje mocne i słabe strony -na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych; - wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych.</p>	<p>problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku [ocena zjawiska, dostrzeganie problemów i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].</p>
<p>Grupy społeczne</p>	<p>- podać przykłady grup społecznych; - podać przykłady konfliktów społecznych; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole.</p>	<p>- wymienić podstawowe cechy grup społecznych; - określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska; - wymienić grupy społeczne, do których należy; - wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej; - podać przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu; - wymienić podstawowe sposoby</p>	<p>- rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych; - wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej; - podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie; - podać przykłady zasad efektywnej współpracy; - wskazać dobre i złe strony</p>	<p>- dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych; - rozpoznać sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie; - porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa; - porównać różne</p>	<p>- porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań; - dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zapropionować sposoby</p>

		rozwiązywania konfliktów społecznych.	poszczególnych postaw wobec konfliktu; - rozpoznać typowe sposoby rozwiązywania konfliktów; - wymienić warunki prowadzenia skutecznych negocjacji.	sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony; - uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu społecznego.	rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania konfliktu].
Komunikacja i autoprezentacja	- wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji; - odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu; - podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się].	- wymienić podstawowe rodzaje komunikacji; - podać przykłady komunikatów niewerbalnych; - wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne; - wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej.	- wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego; - wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna; - określić nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu; - wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych; - zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu	- odczytać znaczenie i rolę komunikatów niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych; - zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym; - - wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji; - dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji; - wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna od	- dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystane środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne]; - dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności;

			<p>na forum klasy;</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji. 	<p>postaw: uległości, agresji i manipulacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> - stosować w praktyce warunki asertywności. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] akcje społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności.
Życie rodzinne	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady więzi łączących członków rodziny; - wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców]. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić cechy rodziny jako grupy społecznej; - wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokajają rodzina; - wymienić rodzaje współczesnych rodzin; - wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie; - wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne; - wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka; - podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny; - porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny; - wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych; - wymienić instytucje wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji; - rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji; - wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji; - wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.

				funkcjonowania rodziny.	
Edukacja i praca	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania szkoły, - wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce, - wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów, - wymienić osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić funkcje, które pełni szkoła, - odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa, - przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej; - określić, kto tworzy samorząd szkolny, - wymienić formy organizacji życia szkolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje; - przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji; - zaplanować swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych]; - scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania], - rozpoznać przypadki naruszenia praw ucznia. 	<ul style="list-style-type: none"> - zhierarchizować funkcje szkoły, - określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła; - wyjaśnić, jakich umiejętności oczekuje współczesny rynek pracy; - wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego; - ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy; - ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie informujące społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.

<p>Ekonomia na co dzień</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnić dochody rodziny od wydatków; - wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego; - wymienić rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego; - podać przykłady łamania praw konsumenta; - wypełnić typowy formularz reklamacyjny. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenić [uzasadnić ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowany; - wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym; - opisać strukturę typowego budżetu domowego; - napisać reklamację; - wymienić instytucje chroniące prawa konsumenta; - wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego; - wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność]
------------------------------------	---	---	---	---	--

ROZDZIAŁ PRAWO I PRAWA CZŁOWIEKA

<p>Czym są prawa człowieka?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady praw przysługujących dzieciom; - podać przykłady praw i wolności człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka; - podać, kto i kiedy uchwalili <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i>; - podać, kto i kiedy uchwalili <i>Konwencję Praw Dziecka</i>; - podać przykłady łamania praw dziecka; - podać przykłady działań podejmowanych przez UNICEF. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić cechy praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>; - wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i>; - rozwinąć skrót UNICEF 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF; - zaprezentować* wybraną formę aktywności UNICEFU.
<p>Katalog praw człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - podać przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka; - uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię społeczną propagującą ideę ochrony praw i wolności człowieka.

<p>Ochrona praw człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; - wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; - podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka; - podać przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka; - wymienić przyczyny łamania praw człowieka; - wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy; - ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata; - zaprezentować* działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.
<p>Bezpieczeństwo nieletnich</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni; - podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; - wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu - wskazać formy cyberprzemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu; - przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych . 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić/ wziąć aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z internetu.

<p>Służby ochrony prawa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić przykłady działań policji; - podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce, - podać przykłady działań straży miejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne zadania policji; - wymienić główne prawa przysługujące policjantom; - wymienić prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem; - wymienić rodzaje służ mundurowych w Polsce. - odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zadania poszczególnych służ mundurowych w Polsce; - wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym; - uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw; - wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej; - zinterpretować przepisy prawa dotyczące działania służ porządkowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole].
<p>ROZDZIAŁ SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA I REGIONALNA</p>					
<p>Czym jest samorząd?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określić, kto tworzy samorząd uczniowski; - podać przykłady działań samorządu uczniowskiego; - wymienić podstawowe 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce; - podać przykłady samorządów zawodowych; - podać przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe; - wyjaśnić, w czym przejawia się zasada 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność, zaangażowania się w życie lokalnej społeczności; - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach;

	<p>jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka. 	<p>działań samorządu terytorialnego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - odszukać na mapie województwo, w którym mieszka; - rozpoznać herb miejscowości, w której mieszka; - odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie. 	<p>decentralizacji władzy publicznej w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce; - określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka; - rozpoznać herb województwa, w którym mieszka; - podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie. 	<p>odgrywa samorząd terytorialny;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej; - wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej.
<p>Gmina – podstawowa jednostka samorządu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy gminy, w której mieszka; - podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy; - określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania gminy; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy; - podać sposób wyłaniania władz gminy; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy; - wymienić zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy; - podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy; - wymienić źródła 	<ul style="list-style-type: none"> - do poszczególnych rodzajów gminy dopasować odpowiadające im organy; - zinterpretować przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego; - wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane 	<ul style="list-style-type: none"> - wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich; - przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy; - uczestniczyć

		gminnym.	<p>finansowania gminy;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy; - wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski; - wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta. 	<p>z funduszy unijnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy; - wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; - podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy. 	<p>w pracach młodzieżowej rady gminy;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zareklamować / promować na forum szkoły idee młodzieżowej rady gminy; - zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna].
Powiat i województwo	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy powiatu i województwa; - podać przykłady spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim; - określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego; - odróżnić organy uchwalodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa; - podać sposób wyłaniania władz samorządowych 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwalodawczych i wykonawczych powiatu i województwa; - zinterpretować przepis prawa dotyczący przeprowadzania wyborów do władz uchwalodawczych 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa; - zaprezentować* swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w

		powiatu i województwa; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym.	powiatu i województwa.		jej dziejach].
Obywatele a władza samorządowa	- podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski; - odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego .	- sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP; - wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej; - wyjaśnić pojęcie korupcja; - wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie; - wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego.	- odszukać informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej; - wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP; - rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie.	- wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji; - wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie; - uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej; - zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy.	- zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu]; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym;

ROZDZIAŁ WSPÓLNOTA NARODOWA					
<p>Naród i ojczyzna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady polskiego dziedzictwa narodowego; - podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową, - wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe; - nazwać swoją dużą i małą ojczyznę; - rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; - wyjaśnić pojęcie ojczyzna; - opisać polskie symbole narodowe; - wymienić sytuacje, w których używa się polskich symboli narodowych; - wymienić najważniejsze polskie święta narodowe; - przedstawić zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną; - wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodowa; - przedstawić historię polskich symboli narodowych; - wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową, - do podanych świąt narodowych dopasować odpowiadające im wydarzenia historyczne, - przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw wieloetnicznych/ narodowych, - wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe, - przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata*, - zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*; - przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi.

<p>Obywatelstwo i narodowość</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP; - podać przykłady cnót /wartości obywatelskich; - wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku. 	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnić [rozpoznać na przykładach] pojęcie narodowość od obywatelstwa; - wymienić więzi łączące obywatela i państwo; - wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego; - wyjaśnić, na czym polega zasada krwi; - wymienić cechy dobrego obywatela. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością; - wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP; - wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym; - przedstawić konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.
<p>Czym jest patriotyzm?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny; - podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcie patriotyzm; - wymienić przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie; - porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy; - wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]; - podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej

<p>Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej Polsce; - wymienić podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce, - wyjaśnić pojęcie Polonia, - odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce; - odczytać z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem regionalnym; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy; - wymienić podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce; - wymienić związki łączące Polonię z Polską. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną; - wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną; - wymienić główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii; - uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce

<p>Tolerancja i przejawy ksenofobii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu; - rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm; - wyjaśnić pojęcie tolerancja; - odróżnić postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej akceptacji; - podać przykłady stereotypów. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcie stereotyp; - wymienić cechy stereotypu; - wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawiać się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi . - porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną; - uzasadnić słuszność postawy tolerancyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi; - przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych.
<p>ROZDZIAŁ USTRÓJ RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ</p>					
<p>Państwo i demokracja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady działań władzy państwowej; - wymienić podstawowe cechy państwa; - wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm]. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne; - wymienić podstawowe funkcje państwa; - podać przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa; - wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - - wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej; - wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej; - wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny; - wymienić podstawowe cechy 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej; - wskazać na mapie Europy monarchie i republiki; - podać przykłady współczesnych państwa autorytarnych; - podać przykłady współczesnych i historycznych państw 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* sytuację człowieka w państwie totalitarnym - porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym.

			<p>autorytaryzmu i totalitaryzmu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - dopasować działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką. 	totalitarnych.	
<p>Polska państwem demokratycznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne rodzaje władzy państwowej; - wymienić organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej w Polsce; - podać nazwę ustawy zasadniczej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zasady ustroju Polski; - wyjaśnić, na czym polega zasada: konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy; - wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; - wymienić szczególne cechy konstytucji. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rozdziały Konstytucji RP; - wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny; - wyjaśnić, czym jest preambuła; - wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa; - wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji; - odszukać w Konstytucji RP przepisy dotyczące 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe; - dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego; - przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentem ustroju demokratycznego; - wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów; - przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.

			<p>wskazanych kwestii; - wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku.</p>		
<p>Sejm i Senat RP</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy władzy ustawodawczej; - wymienić główną funkcję Sejmu i Senatu; - określić, z kogo składa się Sejm i Senat; - podać zasadę zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat; - podać przykład partii politycznej działającej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat; - wymienić najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu; - wyjaśnić, na czym polega zasada przedstawicielstwa; - wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie; - wymieć zasady, według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe; - podać przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie Narodowe; - wyjaśnić zasady, według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wyjaśnić pojęcie immunitet; - wymienić główne etapy procesu ustawodawczego; - wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu; - porównać rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym posiada Prezydent RP; - wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów; - wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli; - wskazać skutki, jakie niesie dla państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości].

				i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza.	
Prezydent i Rada Ministrów	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce; - podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów; - określić sposób powoływania Prezydenta RP; - podać przykład uprawnień Prezydenta RP. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Rady Ministrów. 	<ul style="list-style-type: none"> - uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna]; - omówić główne zasady procedury tworzenia rządu; - przedstawić podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów; - wyjaśnić na czym polega zasada kontrasygnaty; - przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw; - wymienić Prezydentów RP po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* zadania i zakres działań wybranego ministerstwa; - na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.
Sądy i trybunały	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu; - wymienić rodzaje sądów w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne zasady postępowania sądowego; - wymienić nazwy trybunałów działających w Polsce; - określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego; - wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać główne zasady postępowania sądowego, - wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sądów; - wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów, - wyjaśnić, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego; - wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności 	<ul style="list-style-type: none"> - omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce; - zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego; - zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie

			<p>sędziów;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym; - wymienić strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne]. 	<p>postępowania sądowego,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa. 	<p>sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty].</p>
<p>Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady organizacji pozarządowych; - podać przykłady działań wolontariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się; - odszukać przykłady stowarzyszeń i fundacji działających w swoim środowisku lokalnym; - podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe; - wymienić cechy wolontariatu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie; - wyjaśnić, jak rolę pełnią związki zawodowe; - uzasadnić konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych; - przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; - wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się; - wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem; - wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność. 	<ul style="list-style-type: none"> - aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie]; - zaprezentować* wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska]; - przedstawić

					historię NSZZ "Solidarność"; - zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia.
Media i opinia publiczna	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady środków masowego przekazu; - podać przykłady pracy dziennikarzy; - odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać główne cechy środków masowego przekazu; - podać główne cechy opinii publicznej; - wymienić główne funkcje mediów; - podać przykłady mediów społecznościowych; - odczytać, zilustrowane w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej; - wymienić główne funkcje reklamy. 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytać cel wskazanej kampanii społecznej; - wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych; - wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej; - odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie; - wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach. 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie; - wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym; - uzasadnić konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej; - odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej; - uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach; - dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną].

ROZDZIAŁ SPRAWY MIĘDZYNARODOWE

<p>Organizacje międzynarodowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwinąć skrót ONZ; - rozwinąć skrót NATO; - podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ; - podać przykłady działań podejmowanych przez NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić, główne cele i zadania ONZ; - wymienić główne cele i zadania NATO; - rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej; - wymienić główne organy ONZ. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie; - wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa; - określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO; - wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ; - wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych; - wyjaśnić, jaka rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego; - wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna], - wskazać na mapie państwa członkowskie NATO.
<p>Unia Europejska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej; - wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wymienić główne przyczyny integracji 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne etapy integracji europejskiej; - wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; - odszukać informacje o życiorysie 	<ul style="list-style-type: none"> - podać podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej, - przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej, - zaprezentować 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej; - zaprezentować* wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura,

		<p>europejskiej, - wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; .</p>	<p>politycznym Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; - podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.</p>	<p>sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.</p>	<p>demografia, ekonomia, itp.] - zaplanować [zorganizować /aktywnie uczestniczyć] <i>Dzień Europy</i> w szkole.</p>
<p>Polska w Unii Europejskiej</p>	<p>- podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, - podać rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej.</p>	<p>- wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej, - wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej, - wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska.</p>	<p>- podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne]; - podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych; - wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny.</p>	<p>- ocenić proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawić korzyści i zagrożenia; - wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen; - przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen.</p>	<p>- zaprezentować* inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych; - zaprezentować* wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.</p>

<p>Problemy współczesnego świata</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić przykłady ilustrujące proces globalizacji; - podać przykłady pomocy humanitarnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy; - podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego świata; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji; - wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna; - wyjaśnić pojęcia Grupa G7. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznościom globalnego Południa; - zaprezentować* problemy wybranego państwa globalnego Południa.
<p>Konflikty zbrojne na świecie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady działań terrorystycznych; - podać przykłady konfliktów międzynarodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem; 	<ul style="list-style-type: none"> - na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić różne rodzaje terroryzmu; - wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu,

		- wymienić skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych.	; - wymienić skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie; - wymienić cechy ludobójstwa.		przyczyny i formy konfliktu, sposoby rozwiązania sporu].
--	--	--	--	--	--